

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 11.

Onsdagen den 22 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig och hänvisades till konstitutionsutskottet de på kammarens bord liggande motionerna, nämligen nr 195 och 196 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp samt nr 197 av herr *Kilbom m. fl.*

§ 3.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 71, angående höjning av kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten m. m.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 4.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 19 november 1920 om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924.

*Ang. ändring
i förordningen
om kommunal
progressiv-
skatt.*

Därvid yttrade:

Herr *S o m m e l i u s*: Herr talman, ärade kammarledamöter! Då den skatt som här föreslås, den progressiva kommunalskatten, är någonting alldeles nytt för Sveriges folk, skall jag be att med anledning härav få yttra litet i allmänhet om den skattepolitik, som bedrives.

Jag ber på förhand att få säga, att den ärade finansministern icke må taga illa upp, om jag i detta sammanhang kommer att något kritisera hela skattesystemet. Det gäller här i varje fall icke denna regering enbart, utan samma principer och samma åsikter gå igen

Ang. ändring
i förordningen
om kommunal
progressiv-
skatt.
(Forts.)

från generation till generation och vinna allt mera tillämpning, och det i en förfärande takt. Det är icke att undra på, att med de många nya ämbetsverk, som ha skapats, och de många anspråk, som ställas på staten, det också uppstår krav på ökade ekonomiska resurser för att bestrida alla statens utgifter. Och man har sannolikt icke annat att göra än att härvid tillgripa de vanliga vägarna, lånevägen och skattevägen, om man nu bortser från de slantar, som möjligen kunna komma in från statens affärsdrivande verk och som nog icke ge finansministern stort arbete att räkna.

Vad nu låneprincipen angår, så skall jag icke länge uppehålla mig vid den, utan jag vill hålla mig till skattesystemet och skattepolitiken. I fråga om lånepolitiken vill jag endast anföra, vad jag förut vid åtskilliga tillfällen sagt, att det går i allmänhet lika litet för stat och kommun som för enskilda individer att bedriva inlåning i oändlighet. Någon gång taga dessa resurser slut, och man måste försöka skaffa sig andra utvägar för att bestrida förefintliga krav. Ty den skattepolitik, som bedrivs, är i hög grad ägnad att förringa landets förmåga att inköpa även statsobligationer.

Vad nu angår den minst givande av de vägar staten har att gå, nämligen den som avser att kunna få ut någon inkomst av de affärsdrivande verken, så vill jag påstå, att statens järnvägar i allmänhet icke visat sig vara någon lukrativ källa för statsinkomster. Jag beundrar i varje fall den intensiva hårdnackenhets varmed statens järnvägar tillåta sig att slå dövörat till för alla krav som ställas på järnvägarna från den i nöd stadda industrien.

Stora äro i sanning icke heller inkomsterna vare sig från post eller telegraf, och rörande posten må jag upplysa om, att jag är i tillfälle att påstå — jag kan för närvarande icke finna mina källor, men nu skall icke herr Olsson i Kullenbergstorp hänle, därför att jag icke finner mina samlade skrifter — jag vill emellertid säga, att intet land i Europa har så dryga postavgifter som kungl. svenska postverket.

Och om vi tänka på den källa, ur vilken staten skulle hava hämtat visst kapital för sin verksamhet, nämligen vin- och spritcentralen, så må det villigt erkännas att ur denna källa blott föga har runnit ut till gagn för statens intressen. Inför denna institution stå vi fortfarande undrande, och det förvånar mig i högsta grad, att staten allt framgent låter vin- och spritcentralen bedriva skattepolitik gentemot svenska folket. Det är icke en timme för tidigt att man tager itu med dessa förhållanden och åtminstone lägger sin hand på någon av alla de inkomster som fordom tillföllö enskilda företagare på detta område. Rörande denna skatte-källa är det allt skäl att ägna den en oavlåtlig uppmärksamhet.

Det är också egendomligt, att alla skattemyndigheter med glädje och tillfredsställelse frossa i begäret att beskatta svenska folket, som de sista 30—40 åren icke lyckats vinna någon utveckling i fråga om befolkningens tillväxt men väl i avseende å skatternas. Jag skall be att med avseende på skatterna få erinra om att det icke blott är

staten som kräver skatter, utan kommunerna kräva dem i ännu högre grad. Jag har verkställt en statistisk utredning över skatteförhållandena i min hemstad, Hälsingborg, för de sista sex åren, av vilka de tre första visserligen voro hovsamma, men de tre sista så mycket värre. På dessa sex år har det utkrävts i skatt av stat och kommun 122 miljoner kronor. Då är väl icke att undra på, om man i närvarande ögonblick i denna stad är någorlunda utfattig i allmänhet. När man bedriver skattepolitik, så bör man först tänka på nödvändigheten av att skona sina egna inbyggare så långt man kan och försöka att om möjligt finna andra resurser. Ty herrarna behagade erinra sig, att vårt näringsliv befinner sig i en tynande tillvaro. Allting vissnar för närvarande. Men skatterna ökas jämt och ständigt. Det skulle glädja mig, om vederbörande myndigheter, som ha dessa frågor om hand, ville iakttaga en viss varsamhet. Jordbrukets klagan ökas ständigt, men skatterna minskas icke. Vete kan man icke sälja, och det ställer sig svårt att bli av med till och med de små hjälp-artiklarna för jordbruket, såsom t. ex. grädde o. dyl. I fråga om grädde är det endast Finland, som i vårt land förfogar över marknaden. Den tull, som är pålagd importen av grädde, visar sig fullständigt ineffektiv i strid med den finska statens dåliga valuta. Det är naturligtvis i högsta grad angeläget, att man icke tar ur näringslivet mera kapital, än att det finnes kvar någonting för fortsatt verksamhet.

*Ang. ändring
i förordningen
om kommunalt
progressiv-
skatt.
(Forts.)*

Detta är de viktigaste punkter, som det gäller att taga hänsyn till beträffande nu omhandlade angelägenheter. Men tyvärr bortser man från dessa intressen. Och dock är det så, att i längden kan allmänheten icke hålla ut med dessa skuldbördor, som stat och kommuner pålägga.

Man borde också tänka på en annan sak, som likaledes verkar synnerligen nedtyngande på näringslivet. Jag såg i bankrapporten för sista december månad, att det belopp, som bankerna för närvarande hava att fordra av allmänheten för växlar, lån och kreditiv, utgör sammanlagt 5 miljarder 650 tusen kronor. Det är sålunda en avsevärd siffra, och till denna torde komma belopp från åtskilliga andra låneinrättningar, t. ex. sparbanker och dylika. Räntan på alla dessa belopp uppgår till minst 300—400 miljoner kronor, som således icke innefattar någon amortering. Denna siffra representerar ett så stort belopp, att man tycker, att blott detta skulle vara alldeles tillräckligt för svenska folket att honorera, utan att man lägger på detta folk ytterligare skatter. — Här avbröts talaren av herr t a l m a n n e n, som yttrade: Jag får uppmana talaren att hålla sig litet närmare till ämnet.

Härpå fortsatte herr S o m m e l i u s: Ja, herr talman, jag skall försöka att göra det i de korta ord jag ytterligare har att tillägga.

Jag har velat begagna detta tillfälle till att säga ifrån min mening om skatternas växande och framföra min klagan däröver och över deras nuvarande storlek, och jag har gjort det just på denna punkt, därför att vi nu för första gången stå inför tillämpandet

Ang. *Ändring
i förordningen
om kommunal
progressiv-
skatt.*
(Forts.)

av den kommunala progressivskatten, som visserligen redan blivit beslutad, men i fråga om vilken en liten förändring här föreslagits.

Jag har, herr talman, intet vidare att tillägga; jag har sagt vad jag har velat och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr R ö i n g: Eftersom herr talmannen, efter det jag begärt ordet, redan fäst herr Sommeliuss' uppmärksamhet på, att han yttrade sig om frågor, som icke ha med det föreliggande utskottsbetänkandet att göra, så är det överflödigt för mig att förlänga debatten om det föreliggande utskottsbetänkandet, i synnerhet som herr Sommeliuss yrkade bifall till utskottets hemställan. Jag tillåter mig dock framhålla, att herr Sommeliuss tycks vara av den uppfattningen, att det nu är första gången, som kammaren fattar beslut angående den kommunala progressivskatten. Det beslutet fattades, herr Sommeliuss, redan i förfölj och det föreliggande förslaget innebär endast en liten förändring i en viss detalj, och jag är övertygad om, att herr Sommeliuss lika litet som bevillningsutskottets ledamöter har någonting emot, att den ändringen göres, alldenstund densamma icke ekonomiskt betyder någonting för kommunerna men däremot i hög grad lättar den tunga arbetsbördan för taxeringsmyndigheterna. Jag har utöver dessa få ord ingenting att tillägga, utan anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr S k ö l d: Herr talman! Jag begärde ordet för att påpeka för herr Sommeliuss, att han begärde ordet på fel ställe, men efter herr talmannens ingripande är det kanske överflödigt. Enligt mitt sätt att se hade det varit riktigare, om herr Sommeliuss begärt ordet, när vi komma till den punkt i statsutskottets blivande betänkande, som behandlar det rasbiologiska institutet. Såvitt jag kan fatta, har nämligen herr Sommeliuss hela resonemang gått ut på att bevisa, att de svenska statsmakterna lida av ärftlig belastning. Jag vill icke säga annat, än att herr Sommeliuss lyckats bevisa detta, men när det är så, att förevarande ärende på intet sätt har att göra med denna ärftliga belastning, undrar jag, om vi icke skulle kunna övergå till dagordningen.

Herr S o m m e l i u s: Herr talman! Herr Röing tycks ej ha hört, att jag tydligt sade, att den kommunala progressivskatten beslutats av en föregående riksdag, men först i år kommer att tillämpas.

Gent emot herr Sköld vill jag icke säga annat, än att han icke skall lägga sig i, när jag begär ordet eller när jag låter ett ärende passera utan någon erinran. Jag ber få underrätta, att herr talmannen redan använt sin klubba, och då är det onödigt, att den klubba, herr Sköld förfogar över i denna kammare, också skall användas, ty den är i sanning alldeles för svag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Herr statsrådet *Hansson* överlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 65, angående till- och ombyggnad vid allmänna barnbörds-
huset; och

nr 67, angående försäljning av delar utav Västgöta och Skara-
borgs regementens förutvarande mötesplats Axvalls hed.

Ifrågavarande propositioner bordlades.

§ 6.

Vid härpå skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkan-
de, nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
förordning om rätt att vid taxering för inkomst åtnjuta avdrag för
erlagd byggnadsskatt blev utskottets i nämnda betänkande gjorda
hemställan av kammaren bifallen.

§ 7.

Till avgörande förelåg nu andra kammarens femte tillfälliga
utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till
Kungl. Maj:t angående beräklandet av den till grund för dyrtids-
tilläggen liggande levnadskostnadsindex.

*Ang. den till
grund för dyr-
tidsstilläggen
liggande lev-
nadskostnads-
index.*

Uti en inom andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga
utskott remitterad motion, nr 154, hade herr *Ryberg m. fl.* yrkat,
att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl.
Maj:t måtte snarast låta verkställa en allsidig utredning om
levnadskostnadsindexens förändring rörande beräkning av densamma
m. m. med hänsyn tagen till vad i motionen anförts, samt att Kungl.
Maj:t måtte i sammanhang med en kommande proposition om dyr-
tidsstillägg, grundad på levnadskostnadsindex, bereda riksdagen möj-
lighet att besluta om nämnda index och vad därmed ägde samman-
hang.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till
någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Reservationer hade likväl avgivits:

av herr *Johanson* i Hörninge; samt

av herrar *Andersson* i Rasjön och *Hansson* i Bäck, vilka ansett,
att motiveringen bort i viss del hava annan i deras reservation angi-
ven lydelse.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, anförde:

Herr *O l s s o n* i Kullenbergstorp: Herr talman! Då jag så-
som varande ledamot av sistlidet års statsrevision kom att något mera

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

ingående intränga i och behandla nu föreliggande ärende, så har jag ansett mig skyldig, när det ändå skall upptagas debatt härom i kammaren, att yttra några ord. Då kan man kanske spara det, när en gång statsrevisorernas berättelse framlägges för kammaren från statsutskottet.

Det är otvivelaktigt, att frågan om levnadskostnadsindex i vårt land fått mycket stor betydelse, alldenstund ju ekonomiskt sett mycket vilar på densamma. Det är också klart, att denna fråga i och för sig är av den mest svårlösta och komplicerade beskaffenhet, om man nämligen skall riktigt tränga in i och analysera den. Jag komplimenterar femte tillfälliga utskottet, att det så fort kunnat penetrera frågan, ty jag hade sannerligen väntat, att det skulle tagit litet mera tid.

Om vi då gå in på den s. k. levnadskostnadsindex, så lades ju själva grunden för densamma cirka 10 år, innan den fick den betydelse, som den nu har. Då var det ett rent statistiskt intresse, som dominerade. Det var på den tiden man icke kunde få nog statistik i vårt land och man trodde, att statistiken skulle lösa alla frågor, åtminstone alla ekonomiska. Genom statistiken följde man den fortlöpande prisnivån i fråga om åtskilliga artiklar. Sedermera kompletterades denna statistik med de s. k. hushållsböckerna, varur uttogos vissa saker, som man benyttjade sig av. Det är alldeles ostridigt, att hushållsböckerna i och för sig endast visade över huvud taget, hur en familj med 2,000 kronors inkomster använde dessa för bestående av sina utgifter. Därvid var alls icke någon hänsyn tagen till levnadskostnadsindex, vilket visade sig redan däri, att man upptagit sådana utgifter, som man knappast kan säga höra till de oundgängliga levnadskostnaderna, exempelvis medlemsavgifter i föreningar. Åtskilliga av dem, som fört hushållsböcker, ha icke haft några sådana avgifter, medan andra ha haft rätt stora omkostnader härför. Då har man tagit ett genomsnitt för samtliga familjer för att i alla fall få fram en siffra.

En annan punkt, som man med allvar kan rikta sig mot, är att skatterna ingå i de utgifter, som ligga till grund för beräkning av indextalet. Vid första påseendet tycker man, att det är en utgift, som varje medborgare har och som därför bör medräknas. Vad blir emellertid den oundvikliga konsekvensen härav? Jo, om man tager år 1913 som utgångspunkt, kommer man till det resultat, att de, som blivit helt kompenserade beträffande sina inkomster i enlighet med levnadskostnadsindex, fortfarande stå kvar på 1913 års skattenivå. Ty vad som givits ut till skatt ingår i fortsättningen uti indexen, och detta medför blott, att undan för undan ökade skatter höja indexen. Att man verkligen kan försvara dylikt, tycker jag nästan vara orimligt, ty därigenom skall det ju uppkomma en rätt talrik medborgarskara här i landet, som, om den såge på egna intressen, inte skulle ha det minsta emot, att skatterna bleve så höga som helst. Och denna kompensation blir fullständig i samma mån som vederbörande i löneavseende ha full kompensation; beräknas dyrtidstilläggen efter en mindre procentsats blir kompensationen därefter.

Jag tror verkligen icke det är nyttigt för medborgarna, att man ställer dem under en dylik skatteparaply. Ty av de skatter, som vi besluta i detta land, tror jag, att vi alla böra draga vår proportionella andel i förhållande till våra inkomster, och vissa få icke på dylikt sätt övervältra den ökade skattebördan enbart på andra. Det är också alldeles klart, att en hel del andra utgifter, låt vara att de i sig icke representera så stora belopp, icke med skäl kunna sägas vara oundgängliga levnadskostnader, utan det beror på individen, om han vill offra pengar på dem. Vi se t. ex., att det ingår tobak eller sprit etc. i indexberäkningarna. Men det må väl vara den enskildes sak, huruvida han vill använda tobak eller sprit, och på den omständigheten kan man icke grunda några löneförhållanden. Detta blir enligt mitt förmenande alldeles felaktigt.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Nu har man också gjort anmärkning mot det sätt, varpå dessa uppgifter insamlas. Men det skall jag icke klandra så mycket, om jag nämligen tar hänsyn till, att det i grund och botten är en fortlöpande statistik; och det må framför allt icke från min sida uttalas ett enda ord av klander mot de män, som lämnat dessa uppgifter från, om jag minns rätt, 49 olika platser i vårt land. De göra nog sitt yttersta. Men det kan frågas ändå, om icke åtskilligt inträffat, sedan man började att lägga dessa förhållanden till grund för lönernas utgående; det har ju dock hänt åtskilligt t. o. m. för städernas vidkommande, som förrycker resultatet. Det är åtminstone på en punkt, som åtminstone jag icke kommer ifrån, att så är fallet. Dessa uppgifter inhämtas ju i allmänhet i städer, synnerligen de större, och i stadsliknande samhällen. Och om ett tycker jag vi nu kunde vara eniga. Under kristiden utvecklade sig en riktning, som blivit synnerligen besvärlig att få rätsida på under de här nedgående tiderna, och det är de oerhört stora mellanhandsvinsterna. Detta resulterade t. ex. under kristidsförhållandena däri — jag tar blott ett enda exempel — att när potatis efter maximipris kostade 12 öre, kostade den för konsumenterna i Stockholm 41 öre o. s. v., t. o. m. litet dyrare för åtskilliga samhällen, detta alldeles tydligt orimligt. Den vana, som kom in då, är sannerligen svår att utrota, och de av herrarna, som följt med saken, ha sett, hur mellanhandssakkunniga huggit in på denna punkt. Detta gör, att där mellanhandssystemet florerar värst, får man en konstlad förhöjning av indexen, en förhöjning, som man icke med skäl kan påstå böra läggas till grund för hela riket. Där ingår också en annan sak, som man aldrig tar minsta hänsyn till, nämligen att på de här dyrare orterna utgår ju dyrortstillägg och lönetillägg till statsanställda, och detta så, att de olika orterna äro inrangerade efter ett visst dyrortssystem. Detta förhållande kommer icke fram här, när man beräknar indexen, och då man tar med alltihop och får sedan ett medeltal. Det är för lättvindigt gjort, det håller icke att bära upp den jättebörd, som nu vilar på systemet. Och detta är alldeles solklart, såsom också framhålles i motionen, då man tänker på, hur det gick till förr vid markegångssättningen, nämligen att denna, som skulle i grund och botten tjäna någorlunda samma uppgift som indexberäkningarna, fast i mycket mindre om-

Ang. den till
grund för dyr-
tidstilläggen
liggande lev-
nadskostnads-
index.
(Forts.)

fång. Där gick man till väga så grundligt som möjligt, och saken synades från alla sidor; men här förekommer ju icke det minsta dylikt, alltsammans sker ju här administrativt. Jag tror verkligen, att herrarna böra betänka, att om man överhuvud taget fäster sig vid det innersta syfte, som detta indextal skall tjäna, är det på tid att allvarligt taga upp och reda ut frågan, huruledes man framdeles skall lägga denna indexberäkning. Jag är ingalunda motståndare till den tanke, som ligger bakom indexberäkningarna. Tvärt om, ty hade det varit så, skulle jag icke haft skäl att så mycket sysselsätta mig med frågan. Jag tror emellertid, att systemet skall spränga sig självt, om man fortfar att gå fram på samma sätt som hittills, detta just på grund av den oerhörda skillnad, som uppstår mellan vad konsumenterna erhålla nu och vad de erhöles enligt 1913 års priser. Jag tror, att om man icke här i detta land skall ställa skarpa motsatser mellan alla dem å ena sidan, som ha sin inkomst i kontanta penningar, som äro tjänstemän vare sig i stat eller kommun eller överhuvud taget ha det på så sätt, och å andra sidan den övriga befolkningen, som naturligtvis får följa tidskonjunkturerna, valutaläget etc., behöves det något till att jämna ut detta förhållande successivt antingen uppåt eller nedåt, då, som vi bruka säga, tiderna ändra sig. Det är just på den grund, som jag skulle mycket beklaga, i fall man om ett eller annat år skulle kasta bort hela detta utjämningsmoment. Här har nu suttit en lönereglerringskommitté snart i 20 år, och den trodde, att den skulle kunna klara upp förhållandena på en gång och sedan bli färdig, men den har icke ens kunnat följa med fluktuationerna, och sannnerligen den någonsin kan komma till ett verkligt resultat, om man inte låter ett utjämnande moment automatiskt ingå i löneberäkningarna. Jag kan emellertid inte förstå, att man skall behöva gå denna om jag så får säga småpetiga väg, som man här med indexen har valt. Det vore helt säkert alldeles tillräckligt, om man uttog åtskilliga poster, som verkligen ingå bland levnadskostnaderna, och värderade dem på samma sätt, som tillämpades vid uppställandet av markegångstaxorna, eller kanske man kunde reformera metoden något. Om man låte de olika intressena bryta sig mot varandra, intressena hos den betalande så väl som hos den lönemottagande, och avvägningen finge taga sig uttryck i en viss prissättning, så hade man en stark bas att stå på. Då kunde man vinna, att det rädde ett allmänt förtroende till, att lönerna sattes efter synpunkter, som ligga så att säga på samhällets sida. Nu däremot kan man aldrig komma längre än, att det hela rör sig endast om en statistik och att lönerna därvid bli bestämda efter intressen, som finnas endast på den ena sidan. Om en sådan åskådning tränger in, är detta med ett ord sagt det allra farligaste, som kan inträffa.

Jag tror verkligen, att de, som vilja hålla den tanke uppe, som ligger i indexberäkningarna, att slå en bro över motsättningen mellan de folkgrupper å ena sidan, som ha sin inkomst i form av en bestämd kontant lön, och dem å andra sidan, som skola följa konjunkturernas växlingar, måste stanna för, att det behöves ett utjämnande moment, som verkar en automatisk förflyttning allt efter prisläget. Jag skall

inte draga upp några fastare konturer för hur en sådan sak bör ordnas, men det har synts åtminstone mig, att lönerna i så fall borde sammansättas av två delar: en mindre, fast del, och en annan större del, vars belopp skulle påverkas genom de förändringar, som prisnivån i landet underginge. Jag kan inte komma ifrån, att detta är det enda sättet att undgå, att samhällets intressen härvidlag helt och hållet klyvas itu, klyvas itu på så sätt, att mellan producenterna å ena sidan och löntagarna å andra sidan motsättningar uppkomma, som bli alldeles omöjliga att jämma ut. Att åter ett resultat skulle kunna vinnas blott med några små förändringar i beräknings-sättet, är säkerligen otänkbart. Jag vill blott vädja till herrarna att tänka efter, huru kritiskt och bittert man på olika håll ser på de förslag som statsutskottet framför i lönefrågor, när det bygges på den principen, att ett så eller så stort procenttal skall komma till användning vid tillämpning av indexberäkningen. Då klagas det på alla håll, och ingen är nöjd; somliga tycka, att beloppen äro rent för höga, och andra tycka, att man gör dem blodigt orätt. Frågan är dock alltför stor, för att vare sig samhället eller löntagarna skulle vinna någonting på, att man på detta sätt gömmer huvudet i busken och söker skjuta bort frågan. Det står för stora intressen på spel, intressen som verka för djupt i samhället, för att det bör kunna fortgå som hittills. Och ingen har väl inbillat sig, att det blott rör sig om ett om några år övergående system. Ja, jag får visserligen säga, att jag redan hört många män i rätt framskjuten ställning tala i den tonen, att det är bäst att kasta bort hela indexsystemet, då det är ohjälpligt och inte går att genomföra. Detta tal tycker jag inte om, rent ut sagt. Jag tror inte, att man med maktspråk vare sig å den ena eller andra sidan löser en fråga av så stor betydelse som denna — ingen kan ju påstå annat, än att den har en ofantlig vikt. Men man bör då förebygga, att dessa saker få så att säga riva itu och söndra folket inbördes. Det är från denna synvinkel, som jag sett frågan i statsrevisionen, och det är för att betona detta, som jag här tagit till orda.

Nu vet jag väl, att det inte precis är modernt att yrka på utredningar — och sannerligen ha många utredningar skett, som vi egentligen inte haft stort behov av. Här gäller det emellertid så utomordentligt stora intressen, att man i detta fall, även om man i allmänhet anser, att kommittéväsendet bör hårt beskäras och t. o. m. överhuvud är ett ont, inte bör gå till den andra ytterligheten: att stå alldeles stilla och göra ingenting.

Utskottsmajoriteten har haft den glada tron, att det hela reder sig av sig självt. Det säges: »Utskottet är emellertid förvissat om, att de anmärkningar, som framkommit, i vad de avse mera underordnade detaljer inom utredningsarbetet, kunna och böra i mån av befogenhet beaktas av socialstyrelsen». Man menar med ett ord sagt, att socialstyrelsen på egen hand skall reformera. Ja, mina herrar, ni måtte vara nyligen komna till riksdagen, om ni tro något sådant. Mena herrarna, att ett verk eller en styrelse, som slagit in på en viss bog och antagit ett system, som man anser vara det bästa i Europa

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

och som man överhuvud taget förklarar vara ofelbart — och det är naturligt att man inte vill rubba på ett system, som uppbär och berör så oerhört mångas ekonomi i landet — mena herrarna, säger jag, att man självmant går att reformera någonting dylikt? Ånej. Den, som varit med en smula, har nog fått den erfarenheten, att skola reformer ske, får man allvarligt säga till om saken, och mången gång blir man nog besviken, därför att de dröja så länge — och stundom inte komma till stånd alls.

Jag skall nu inte gå närmare in på saken, då vi ha en så lång föredragningslista att behandla. Gärna skulle jag vilja riktigt tala om alla de detaljer i denna sak, som jag, så mycket som en lekman kan göra, har arbetat mig in i. Då jag är övertygad om, att vare sig utgången av frågan här i kammaren går i den ena eller andra riktningen, denna sak ovillkorligen kommer att pressa sig fram, anser jag inte, att det föreligger något rimligt skäl till att inte taga upp den först som sist. Frågan har, som sagt, en så stor och ingripande betydelse, att den inte kan slås ned; den kommer inte att försvinna — det är alldeles omöjligt. Jag har därför den åsikten, att det, som är oundvikligt, bör kunna tagas upp och redas ut nu med detsamma lika väl som senare.

Under nu angivna förutsättning och på grund av vad jag nu yttrat ber jag, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Andersson i Rasjön: Herr talman! Vid det föreliggande utskottsutlåtandet finnes fogad en reservation av herr Hansson i Bäck och mig, men som kammaren torde finna är skillnaden mellan vår uppfattning i frågan och utskottsmajoritetens icke större, än att den hänför sig till endast en del av motiveringen.

Jag skall icke här gå in på frågan i den omfattning, som den föregående ärade talaren gjorde, utan jag skall inskränka mig till att i korthet lämna en liten motivering för vår reservation. Jag förmodar, att det från utskottets sida kommer att lämnas svar på de invändningar, som herr Olsson nyss gjort mot utskottets ståndpunkt och dess yrkande.

I herrar Rybergs m. fl. motion har påyrkats en utredning om levnadskostnadsindexens förändring och beräkningen av densamma m. m., ett förslag, som inom utskottet dock ej vunnit anslutning från något håll, inte ens från en av motionärerna, fast han själv varit i tillfälle att i utskottet taga ståndpunkt till frågan. En sådan utredning har nämligen synts utskottet skäligen överflödigt efter de redogörelser, som från socialstyrelsens sida lämnats om planen för och tillväggångssättet vid indexens beräkning. I stort sett har utskottet, såväl dess majoritet som reservanterna, ansett, att de av socialstyrelsen hittills praktiserade metoderna för levnadskostnadsindexens beräkning böra kunna leda till tillförlitliga resultat, förutsatt att de prisuppgifter, som insamlas från olika orter och läggas till grund för uträkningen, verkligen äro riktiga. I detta sistnämnda avseende är det emellertid som reservanterna icke kunnat helt instämma i utskottsmajori-

tetens obetingade förtroende för indexberäkningen, då det synes oss, som om i detta stycke försvaret mot de gjorda anmärkningarna brustit åtskilligt i beviskraft.

Det är väl ändock så i fråga om all statistik, att beräkningsmetoderna må vara aldrig så skickligt tekniskt utformade och de personer, som använda dem, än så pålitliga och skickliga, så blir statistikens tillförlitlighet likväl ytterst beroende av att det primära siffermaterial, som lägges till grund för beräkningarna, är så beskaffat och åstadkommet på ett sådant sätt, att det så nära som möjligt ansluter sig till och avspeglar de förhållanden, som skola statistiskt belysas. Det gäller alltså i föreliggande fall, att levnadskostnadsindexens tillförlitlighet, såvitt jag kan förstå, i själva verket är helt och hållet beroende på, om de prisuppgifter å de i undersökningen ingående varuslagen, som insamlas från 49 orter i riket, verkligen vid varje tid lämna en trogen bild av priset förhållandena i landet.

Reservanterna ha icke blivit övertygade om, att tillräcklig garanti härför erhålles genom det nu tillämpade systemet för uppgiftsinsamlingen, alldenstund det å varje ort är anförtrott åt en enda person att hopbrinka och insända det erforderliga prismaterialet. Även om man förutsätter den bästa vilja hos dessa s. k. ortsombud, kunna naturligtvis misstag begås, och den centrala granskningsmyndighetens möjligheter att upptäcka dessa fel äro nog begränsade till allenast vissa varuslag. Det förklaras visserligen, att felaktiga uppgifter blott sällan förekomma och att dessa i varje fall äro för få för att inverka på indexen, som är resultatet av en mångfald medeltal, i vilka det övervägande flertalet ingående siffror måste vara riktiga. Emellertid kan man vid en granskning av sammandraget över livsmedelspriserna ej undgå att märka, hurusom de erhållna medeltalen i många fall ligga väl högt, under det att man sällan träffar på en prissiffra, som ligger för långt åt det motsatta hållet. Man frestas därför antaga, att några uppgiftslämnare, medvetet eller omedvetet, söka hålla priserna något, så att säga, i övre kanten, och om så skulle vara fallet å ett flertal orter, kommer givetvis riksmedeltalet att påverkas åt samma håll.

Ytterligare näring för sina misstankar hämtar den allmänna meningen i det faktum, att så gott som de allra flesta socialstyrelsens ortsombud äro för sina löneförmåner genom sina borgerliga sysslor beroende av indexens växlingar. Vidare kan det vara ett rent lokalt intresse att söka bibringa vederbörande myndigheter den föreställningen, att orten i fråga är dyrare än i verkligheten, då ju den vid vissa mellanrum skeende dyrortsindelningen icke blott inverkar på befattningshavarnas löneförmåner utan t. o. m. på alla skattebetalares förhållanden genom variationerna i de s. k. ortsavdragen.

Här är icke meningen att ingå på någon detaljkritik av dessa prisuppgifter från alla Sveriges hörn. Vem som helst kan i publikationen Sociala Meddelanden ta del av dem och skapa sig ett omdöme åtminstone rörande de orter, som ligga en närmast, och redan en hastig granskning skall blotta åtskilliga egendomligheter vid jämförelse mellan priserna å samma varuslag på närliggande orter. Självt har jag för de trakteras vidkommande, där jag tror mig något litet kunna kän-

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

na till förhållandena, bl. a. i ett fall vunnit, att priset å det för orten ifråga viktigaste bränslet, barrved, upptagits i noteringen till ett pris, som med cirka 2 kr. pr kbm. överstiger det av leverantörerna of-fentligen bestämda och med cirka 3 kr. det i orten vid tiden faktiskt gällande priset.

Ett annat exempel kan jag ej heller neka mig nöjet att bringa till kammarens kännedom såsom synnerligen belysande för ortsombudens möjligheter att inom ramen för sin instruktion variera prisuppgifterna. När salt sill av en viss bestämd kvalitet under en månad uppges kosta endast 50 öre pr kg. i Västerås, så kostade samma sorts sill 98 öre pr kg. i Falun, och i Malmö betingade samma sorts sill vid samma tid icke mindre än 1 kr. 27 öre pr kg., således en prisdifferens mellan dessa orter av 154 %. Det kan väl icke vara möjligt att prisskillnaden på en sådan vara verkligen kunnat vara så stor å dessa orter, så mycket mer som det billigaste priset var att finna inne i landet och icke tvärtom. Flera liknande exempel kunna framdragas, om ej fullt så drastiska.

För att vinna ökad tillförlitlighet åt levnadskostnadsindexen, förefaller det, som om en mera effektiv lokal kontroll över ortsombudens verksamhet ej vore ur vägen. Den kontroll, som de kommunala myndigheterna å en del orter nu utöva, sker först i efterhand och sedan uppgifterna i fråga avlämnats till socialstyrelsen och av denna redan bearbetats, vadan eventuella anmärkningar från den lokala granskaren i de flesta fall ej kan ge annat resultat än en admonition till ombudet ifråga att taga sig bättre till vara. På många orter ta de kommunala myndigheterna sin granskningsrätt mycket lättvindigt, och på vissa håll förekommer, trots vad som av utskottet försäkras, ingen kontroll alls. En mera effektiv och opartisk uppsikt över ortsombuden skulle säkerligen med litet god vilja kunna åstadkommas utan menlig tidsutdräkt och nämnvärda kostnader. Att, såsom utskottet, förklara, att det nu ankommer på de kommunala myndigheterna själva att förskaffa sig nödigt inflytande på primäruppgifterna, innebär ett förbi-seende av vad saken i själva verket gäller. Staten kan väl dock icke vara betjänt med att en så pass viktig sak som kontrollen över levnadskostnadsstatistiken göres beroende av vissa kommunala myndigheters godtycke. Även om en viss utökning av uppsamlingsorganen skulle åsamka statsverket ökade utgifter, så skulle dessa bli bagatell-artade i jämförelse med de stora summor, som genom några enheters sänkning av indextalet skulle inbesparas för statskassan och de affärsdrivande verken.

Vi ha i vår reservation antytt som en möjlighet, att kontrollen över levnadskostnadsstatistiken skulle kunna uppdragas åt hushållningssällskapen eller de respektive orternas köpmannaföreningar såsom varande de för uppgiften mest kompetenta organ i landsorten, men vi medge gärna, att andra utvägar kunna finnas, som leda till det avsedda resultatet. Det förefaller dock, som om hushållningssällskapen borde vara särskilt skickade att i någon form öva ifrågavarande kontroll, då dessa sällskap väl kunna sägas representera landsbygdens skattdragande allmänhet och dessutom av andra skäl jämväl ha anled-

ning att intressera sig för prisbildningen å vissa livsförnödenheter. Exempelvis kunna sällskapen genom opartiska och omdömesgilla personer å de olika uppgiftsorterna verkställa en granskning av prisuppgifterna, en granskning, som dock borde ske redan innan dessa avlämnades till socialstyrelsen. Jag är övertygad om, att hushållnings-sällskapen ej skulle ställa sig oförstående emot ett förslag till samarbete i denna sak i någon form. Huvudsaken är emellertid, att ingenting försummas för att få levnadskostnadsstatistiken så tillförlitlig som det överhuvud taget är möjligt, så länge indexen skall ligga till grund för lönerna i så stor omfattning, som nu är fallet. Motionärernas av den föregående talaren påpekade jämförelse med den med minutiös noggrannhet skeende markegångssättningen är ganska träffande. Särskilt för dem, som i allmän eller enskild tjänst ha sina löneförmåner delvis utmätta efter indexen, borde det vara angeläget att veta, att deras dyrtidstillägg beräknades efter grunder, om vars tillförlitlighet intet tvivel med skäl kan råda.

Utskottet har här i hela sin motivering gett uttryck åt ett obegränsat förtroende för levnadskostnadsberäkningen och dess resultat, men reservanterna åter ha ej kunnat återhålla en liten smula kritik i de delar, där faktiskt en viss svaghet är till finnandes, nämligen just angående sättet för primärmaterialets insamling och dess tillförlitlighet. Socialstyrelsen är säkerligen själv medveten om att något brister i just detta avseende, och den bör givetvis ej ha någonting emot en skärpt lokal kontroll på uppgiftssamlarna. Ett uttalande från denna kammare i den riktningen ger den ett gott stöd i strävandena att ernå bästa möjliga resultat vid indexberäkningen med bibehållande i övrigt av den hittills praktiserade metoden.

Utskottsmajoritetens ståndpunkt kan kort och gott sägas vara den, att den tycker, att allt är bra som det är på detta område; men då jag tror, att det är många här i kammaren, som i likhet med oss reservanter icke äro beredda att helt instämma i ett sådant förtroendeuttalande rörande de saker, som här påtalats, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan men med den ändrade motivering, som av undertecknad och Hansson i Bäck föreslagits i femte stycket. Jag vill påpeka, att i trycket står, att det är fjärde stycket, men det skall vara femte stycket.

Häruti instämde herr *Hansson* i Bäck.

Herr *H a g m a n*: Herr talman! De anmärkningar, som nu framställas mot indexberäkningarna, äro inte utav i dag, utan de ha framställts med växande styrka redan för flera år tillbaka. Det var vid det tillfället, då statstjänstemännens dyrtidstillägg bands vid indexberäkningarna; då ansågs det nödvändigt, att dessa beräkningar underkastades någon slags granskning även från riksdagens sida; och undertecknad jämte tvenne andra ledamöter av riksdagen erhöll av dåvarande regeringen ett sådant uppdrag, särskilt med anledning av anmärkningar, som vid denna tidpunkt framställts av en ärad ledamot av riksdagens första kammare. Vi sammanträdde tillsam-

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

mans med socialstyrelsen, och till detta sammanträde var även kallad den ledamot av riksdagen, som speciellt i sitt tidningsorgan gjort sig till målsman för erinringar mot indexberäkningarna. Jag har begärt ordet här i dag för att närmast anförva vad som förekom vid dessa sammanträden. Vi avhöllo flera sådana, och ehuru kritikern vid dessa sammanträden sattes i tillfälle att framföra på nytt och inför vederbörligt forum alla de erinringar, som han hade att göra emot indexen, visade det sig, att dessa anmärkningar ingalunda voro befogade, utan det kunde lämnas tillfredsställande förklaring på alla punkter. Vi åtskildes den gången utan att kunna komma till annat resultat, än att den största sorgfällighet, som över huvud vore möjlig att uppnå på detta område, nedlades på att få det insamlade primärmaterialet så korrekt och noggrant som möjligt. När man nu på nytt går till attack mot indexberäkningen, är det — i all synnerhet när herr Olsson i Kullenbergstorp gör sig till målsman för kritiken — rätt egendomligt, att detta intresse icke tidigare uppenbarat sig. Men detta står kanske i samband med de förändringar, som sedan dess inträffat i de ekonomiska konjunkturerna, och kan väl närmast uttryckas så, att vid en tidigare tidpunkt befunno sig prisen på exempelvis lantmannaprodukter i stigande, medan de nu äro i fallande.

Nu vill man göra gällande, att det skulle finnas medborgargrupper i vårt land, som helt enkelt profiterade av, att indexberäkningen hölle sig i överkanten. Man syftar härmed på de medborgargrupper, som i större eller mindre utsträckning hava sina ekonomiska villkor bestämda genom indexberäkningen.

Jag tror dock för min del, att samma omdöme, som år 1919 fälldes om dessa indexberäkningars tillförlitlighet, med fog kan fällas även den dag som är. Då den sista ärade talare, som yttrade sig från denna talarstol, nämligen en av reservanterna, herr Andersson i Rasjön, ville göra gällande, att flertalet av de personer, som avlämnade primäruppgifterna för dessa beräkningar, själva skulle hava ett intresse av att priserna i minuthandeln hölle sig i överkanten, måste jag direkt bestrida detta påstående.

Det förhåller sig nämligen så, att av ombuden i de 49 orter, varifrån primäruppgifterna inhämtas, äro 24 föreståndare för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna på dessa orter, och då deras löner fastställas av de kommunala myndigheterna, torde väl i allmänhet, även om en eller annan av dessa erhålla dyrtidstillägg efter socialstyrelsens indexberäkningar, något generellt påstående om eget intresse av att uppgifterna hållas höga, icke kunna framställas. Bland de övriga ombuden finnes det ju visserligen statstjänstemän, men även privatpersoner.

Jag skall i detta sammanhang be att få nämna följande från det sammanträde år 1919, varom jag förut talat, och där frågan om grunderna för primäruppgifternas insamlande behandlades. Socialstyrelsen hade inkallat en av dessa uppgiftslämnare, som bereddes tillfälle att inför det samlade mötet redogöra för hur han gick till väga, då han införskaffade sina uppgifter. Det var inom paren-

tes sagt ombudet från Halmstad, som lämnade denna redogörelse, men jag har ingen anledning att tro, att det tillgår på annat sätt annorstädes. Hans framställning, som verkade mycket vederhäftig, gav ett starkt intryck av den största noggrannhet vid tillvägagångssättet. Detta ombud förklarade exempelvis, att när han skulle inhämta priserna på fisk i minuthandeln, så vände han sig till samtliga försäljare av de olika kvaliteter, i vilka varan utbjöds både på torgen och i affärerna. I vissa fall var det ända upp till ett tjugotal firmor på platsen, från vilka upplysningar inhämtades. Priserna varierade naturligtvis, och han tog därför medeltalet av de priser, som förekommo på respektive kvaliteter.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

Jag tror man kan säga, att om en index över huvud taget skall utgöra en mätare av de allmänna levnadskostnaderna, så kan man icke förfara annorlunda än att inhämta priserna just på detta sätt. Det är alldeles klart, att missförhållanden föreliggå med avseende på skillnaden mellan det pris, minuthandlaren tar, och det, som producenten får för sin vara. I många fall är denna prisskillnad oskäligt stor. Men det är ett problem, som man får angripa på annat sätt än via indexberäkningen. Enligt mitt sätt att se saken kan man icke anskaffa primärmaterialet på ett noggrannare sätt än det som nyss beskrivits.

Jag tror för den skull, att den kritik, som här riktas mot dessa beräkningar, är missriktad och förfelad, och jag vill därför, herr talman, hemställa om bifall till utskottets yrkande om avslag på den föreliggande motionen.

Herr Laurén: Herr talman! Det är ungefär detsamma, hur man gör. I föl fingo de tillfälliga utskotten en admonition, för att de icke kommo fort nog fram med sina utlåtanden. I år få vi — av herr Olsson i Kullenbergstorp — en admonition, för att vi äro för raska i vändningarna. Det var kanske icke precis så farligt med hans admonition, men han tyckte ändå, att vi varit alldeles för fortfärdiga med vårt beslut.

Då saken redan blivit belyst från alla sidor, skall jag icke alltför mycket sysselsätta mig med densamma, ty jag skulle då göra mig skyldig till ett upprepande, särskilt av vad den siste ärade talaren sade. Jag skall dock be att i korthet få nämna, att det dock är en skillnad mellan denna levnadskostnadsindex och de verkliga levnadskostnaderna. Vår levnadskostnadsindex avser att visa den stegring i levnadskostnaderna, som uppstått under tiden från 1914, d. v. s. före kriget, och tills nu, men däremot icke att ange de verkliga levnadskostnaderna. Tillämpningen av denna index är ju en helt annan sak, och det har ju visat sig här i riksdagen, att när indextalet tillämpats vid dyrtidstilläggens bestämmande, så hava dessa icke motsvarat indextalets stegring utan blivit något helt annat, sedan det prutats litet här och litet där. Gent emot vad redan sagts rörande betydelsen av detta index vill jag särskilt påpeka, att det gäller hur detta tal tillämpas, det är alltsammans.

Ang. den till
grund för dyr-
tidstilläggen
liggande lev-
nadskostnads-
index.

(Forts.)

Herr Olsson i Kullenbergstorp har klandrat oss för att i de priser, på vilka beräkningarna grunda sig, ingår även den stora del av priset, som mellanhänderna taga. Ja, men det är ju alldeles riktigt, ty indexberäkningen måste ju grunda sig på vad en viss vara verkligen kostar vid en viss tidpunkt. Utskottet har visserligen yttrat, säger herr Olsson, att det i några underordnade detaljer skulle vilja vara med om en ändring. För min del tror jag dock icke att det kan kallas för underordnade detaljer, när utskottet pekar på, att de kommunala myndigheterna böra ha större inflytande i detta hänseende. De kommunala myndigheterna ha visserligen redan nu ett inflytande, men utskottet framhåller ju, att det är »synnerligen angeläget, att socialstyrelsen gör allt vad i dess förmåga står för att tillse, att kommunerna icke underlåta att med tillbörlig skyndsamhet och noggrannhet verkställa ifrågavarande granskning.»

Beträffande skillnaden mellan utskottets och reservanternas åsikter är det ju egentligen ingen skillnad i sak, utan det gäller endast en kostnadsfråga. Man kan naturligtvis utsträcka denna undersökning av levnadskostnaderna ännu mera. Man kan inrätta större kommittéer på varje ort och få ett stort antal kommittéer för verkställande av dessa. Att det därigenom skulle uppstå något tillförlitligare resultat, vill jag för min del icke medge, men det kan ju hända, att allmänheten då bleve mera tillfredsställd. Men när man hela tiden utgått ifrån, att man så mycket som möjligt bör inskränka hela denna apparat, så förefaller det mycket egendomligt, att man just från det håll, som nu skett, framställer krav på ytterligare utveckling. Blir det så, att hushållningssällskapen skola tillsätta en representant, köpmannakåren en, löntagarna en och arbetarna en, så får man på varje ort en sådan där myndighet. Men då räcker det icke med de 49 ombud, som redan finnas, utan då måste det bli ett i varje stad och ett i varje socken. Jag tror icke det vore lämpligt att göra detta.

Då här har gjorts gällande, att dessa ombud icke skulle vara opartiska, ber jag endast få säga: Vem kan härvidlag vara opartisk? Är det en tjänsteman, som insamlar uppgifterna, så är han icke opartisk, och om en person, som icke är tjänsteman, ombesörjer detta, så vill jag påstå, att icke heller han är opartisk, ty han får ju också i sin mån betala dessa dyrtidstillägg som, åtminstone delvis, grunda sig på indextalet, och då ligger det i hans intresse att pressa ned detta tal. Det går icke att tala om opartiskhet här. Vad utskottets ärade vice ordförande yttrat i detta avseende tror jag blivit tillräckligt bemött av herr Hagman, som ju utförligt uppehållit sig vid frågan om tillförlitligheten av ombudsmännens arbete. Jag skall därför icke spilla några ord på den saken.

Jag tror icke heller, att det är bra som det är, och det är just därför, som utskottet pekat på, att socialstyrelsen borde se till, att de kommunala myndigheterna få ökat inflytande beträffande primäruppgifternas granskning. Jag ber också få fästa uppmärksamheten på, att utskottet hänvisat till socialstyrelsens förklaring på

statsrevisorernas anmärkning i detta hänseende, och läser man denna förklaring, får man nog en helt annan syn på saken än den, som gjort sig gällande hos motståndarna till utskottets hemställan, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

Herr förste vice talmannen Hamilton: Herr talman! Det är nog icke utan, att förtroendet till socialstyrelsens levnadskostnadsindex, på vilket ju dyrtidstilläggen vila, börjat svikta, och på många håll är man statsrevisorerna tacksam för den erinran de gjort med avseende på dessa index. Man har svårt att förstå, att under sådana depressionstider som dem vi nu leva i, då varuvärdena sjunka för var dag, ett index på bortåt 216 enheter skall angiva verkliga skillnaden i levnadskostnaderna för en viss kategori av befolkningen före kriget och nu.

Indexalen grunda sig ju, som vi veta, på de uppgifter, som socialstyrelsens ombud alltemellanåt insända till styrelsen, och bero alltså på det sunda omdömet hos dessa ombud. Det är givetvis förenat med stora svårigheter att få exakta uppgifter om varornas pris till och med på en och samma ort. Skulle jag göra en dylik undersökning här i Stockholm, skulle jag säkerligen komma till ett helt annat resultat, om jag hörde mig för i någon mindre affär på Södermalm eller Kungsholmen, än om jag vände mig till Nordiska Kompaniet. Man förmenar emellertid, att uppsamlarna eller rapportörerna alltför gärna hålla sig vid den högsta prisnivån eller på den högre kanten av priserna, då de avge sina rapporter. Man vill även förebrå systemet, att de, som lämna rapporterna, åtminstone delvis äro för sina inkomster beroende av indextalets storlek. Herr Hagman har givit uttryck åt en annan uppfattning, men jag hemställer till honom, om icke just tjänstemännen i kommun och landsting, delvis åtminstone, få sin avlöning utbetald efter indextalet. Det är en god regel i vårt land, att ingen får döma eller vittna i egen sak. Utan att vilja förebrå ombuden någon partiskhet, tror jag likväl det skulle skänka större förtroende åt indexalen, om valet av ombud skedde med bättre urskillning.

Nu är det visserligen sant, att socialstyrelsen påstår, att den kontrollerar uppgifterna och ingriper, då den misstänker några fel. Jag har emellertid ifrån samhällen ute i landet fått uppgifter, som visa, att fel ha begåtts, utan att socialstyrelsen ingripit. Jag skall icke i dag trötta herrarna med några siffror. Det är klart, att frågan är av vikt, då dyrtidstilläggen uppgå till så stora belopp — jag vill minnas, att herr finansministern beräknat dem till 177 miljoner kronor allenast i 1922 års tilläggsstat — att ett fel på en enda enhet i indextalet, uppåt eller nedåt, kan betyda närmare 2 miljoner kronor. I utskotten söka vi draga in på anslag, även om de äro av stor betydelse för landets utveckling, vi pruta av 10,000 kronor här och 10,000 kronor där, men alla dessa prutningar kunna utjämnas på grund av ett litet fel vid beräkningen av indextalet. Jag tror sålunda, att hela detta system med indextal är en

Ang. den till
grund för dyr-
tidstilläggen
läggande lev-
nadskostnads-
index.

(Forts.)

allt för lös grund att bygga så stora anslags utgående på som mer än ett hundratal miljoner kronor.

Jag skall icke yrka bifall till den föreliggande motionen — den är icke så lagd, att jag kan göra det — men jag ber att få erinra herrarna om, att den fråga, som nu är före, blir föremål för andra kammarens behandling, om inte två gånger, så åtminstone en gång till. Vi ha att förvänta en kungl. proposition angående dyrtidstillägg — jag förmodar, att den kommer snart — och det är möjligt, att när den föreligger motionsvis eller kanske rent av från regeringshåll kommer att väckas förslag om att dyrtidstillägget skall läggas på andra grunder än indextalet. Vidare ha vi att behandla statsrevisorernas berättelse, då den kommer från statsutskottet. Jag hemställer nu till eder, mina herrar: är det skäl att nu genom att godkänna utskottets motivering binda oss vid en blivande behandling av frågan? Första kammaren kommer icke att vara bunden, men vi skulle i så fall vara det.

Jag anser därför, att det är klokast att i dag bifalla utskottets hemställan med uteslutande av dess motivering, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag.

Herr *Olsson* i Ramsta instämde häruti.

Herr *H a m r i n*: Herr talman! Den föregående ärade talaren anmärkte, att den diskussion, vi föra i dag, kunde uppskjutas, tills utlåtandet över statsrevisorernas berättelse föreligger, och han hade den uppfattningen, att vi, då vi kommo till den dagen, få taga upp samma diskussion, som vi föra i dag. Jag hade också för min del tänkt vänta, tills det nyssnämnda tillfället förelåg, men det var ett par uttalanden av en av de föregående ärade talarna, som gävo mig särskild anledning att begära ordet.

Herr *Hagman* började sitt anförande med att förklara, att det icke förut gjorts några större invändningar mot indextalets tillförlitlighet. Ja, herr *Hagman*, det är ju så med all statistik, att så länge den icke har någon mera djupt ingripande betydelse för samhällslivet eller på det ekonomiska området, ser man på siffrorna, ibland ler man kanske, men sedan lägger man dem å sido som mer eller mindre betydelselösa. Men då man kommer till en statistik, vilken, såsom fallet är med den nu förevarande — det vågar jag påstå — har den största betydelse, som någon statistik i detta land har, då måste man pröva, om grunderna för den statistiken äro de bästa och riktigaste. Såsom exempel på vad jag nyss anförde vill jag nämna, att jag var vid flera tillfällen, sedan jag slagit upp den statistik, som visar skörden i vårt land, vänt mig till en lantbrukare och visat honom, att enligt statistiken så och så mycket har skördats i den socken, där han bor, och han har då lett åt uppgiften och anført skäl för, att det inte var riktigt genom att påvisa hur det gått till vid uppgifternas insamlande. Förhållandet är detsamma här. Vore uppgifterna före 1914 någorlunda riktiga

och vore primäruppgifterna därefter riktiga, kunde man också säga, att indextalet vore tillförlitligt, sådant det nu är.

Nu säger man, att indextalet i själva verket betecknar icke den nuvarande prisnivån utan förhållandet mellan prisnivån före kriget och nu. Men det synes mig uppenbart, att i den mån fel insmyga sig i primäruppgifterna och tiden löper, blir det genom indextalet betecknade förhållandet också felaktigt. Man skulle eljest fastslå, att ett indextal t. ex. 1950 på 200 skulle svara mot levnadskostnaderna år 1914 betecknade med 100 och att dessa tal i verkligheten motsvarade skillnaden i berörda avseende.

Herr Hagman anförde också ett exempel på, hur primäruppgifterna insamlas, och ville använda det såsom bevis för tillförligheten av dessa uppgifter. Jag skall taga upp samma exempel. Då vederbörande i socialstyrelsen inför det parti, jag tillhör, höll ett föredrag i ämnet, påpekade en av mina partikamrater, att enligt socialstyrelsens uppgifter färsk sill — herr Hagmans exempel gällde visst salt sill — samma vecka som den betingade ett pris av en krona i Göteborg, i Jönköping kostade 60 öre. Denna upplysning bemöttes med det beskedet, att Jönköpings fiskhandlare köpte sina varor på andra orter än i Göteborg. Detta är emellertid oriktigt. Jag har undersökt saken, och de göra sina inköp i Göteborg. Hur kan man då förklara en så stor prisskillnad som 50 öre, eller hundra procent, eftersom minst 10 öre gå bort till frakt? Förklaringen måste ligga i det mer eller mindre tillförlitliga sättet att insamla uppgifterna. Vid samma tillfälle påpekade jag en del andra påtagliga missförhållanden, men jag skall icke upptaga kammarens tid med att relatera dem.

Man gör då den användningen, att prisskillnaden mellan de olika orterna mycket väl kan bero på att köpmännen på den ena platsen äro förenade i en ring eller en priskartell, som bestämmer priset, medan på den andra orten råder fri konkurrens. Jäväl, men i det avseendet borde väl åtminstone en viss regulator ligga i de kooperativa föreningarna, som merendels icke bruka träffa prisöverenskommelser med privata handlare. Men oaktat så är fallet kan man i primäruppgifterna finna fel, där prisen på andra varor, t. ex. beklädnadsartiklar, skilja sig lika mycket som prisen på sill i det anförda fallet. Det är ju uppenbart, att våra statistiker må vara aldrig så skickliga, aldrig så samvetsgranna och noggranna i att kontrollera uppgifterna här i Stockholm, men äro icke primäruppgifterna riktiga, blir det hela missvisande. Detta går icke att avfärda med det enkla påståendet, att om siffrorna äro oriktiga nu, voro de också oriktiga 1914. Detta är visserligen möjligt, men man vet icke förhållandet mellan nu och då.

Vidare vill jag påpeka, att uppgifterna för indextalets beräkning i stort sett inhämtas från de dyrare orterna, och eftersom man sålunda icke tagit någon större hänsyn till prisförhållandena på de billigare platserna ute på landsbygden, där det dock finns en mängd personer, vilkas inkomst baseras på indextalet, uppkommer härigenom ett missförhållande, som man borde taga hänsyn till.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnads-kostnads-index.
(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Vad beträffar den kontroll, man från myndigheternas sida talar om, måste jag för min del säga ehuru jag icke är medlem av drätselkammaren i Jönköping —, att om den icke är bättre på andra platser än i min hemort — och jag har hört uppgivas, att så icke heller är fallet — då är den sannerligen icke mycket bevänt med. Det lämnas in uppgifter i laga ordning och inom behörig tid från insamlarna till den kommunala myndighet, som skall granska dem, men, mina damer och herrar, hur är det ställt med granskningen? Jo, i vederbörande myndighet sitter en del män, kanske i framskjuten social ställning, som bra litet ha med kökets affärer att göra, och om de taga fram dessa lappar och titta på dem eller icke, det kan ungefär komma på ett ut.

I detta sammanhang kan jag icke underlåta att beröra, vad herr Hagman sade angående uppgiftsamlarnas sociala ställning, nämligen att så och så många voro statsanställda och de andra föreståndare för arbetsförmedlingsanstalterna. Ja, men ha icke även dessa senare sina inkomster direkt eller indirekt baserade på indextalet? Naturligtvis; det ha de kommunala tjänstemännen i stor utsträckning, och jag vågar säga, att även inkomsterna för tjänstemännen i de enskilda företagen äro beroende av indextalet. Har t. ex. inte hela den väldiga tjänstemannapersonalen hos våra banker sina inkomster i stort sett baserade på indextalet? Jo, sannerligen, är det inte så.

Jag vill ännu en gång understryka, att denna fråga har den allra största betydelse för hela det ekonomiska livet, och då får man icke avfärda den på det enkla sättet, att man säger, att här aldrig förut gjorts några berättigade invändningar mot denna sak och att man därför inte nu heller får komma med några sådana.

Slutligen, herr talman, skall jag be att få något ytterligare beröra vad herr Olsson i Kullenbergstorp nämnde angående skatternas ingående i indextalets beräkning. Jag skall göra ett tankeexperiment. Låt oss antaga, att vi komma ned till 1914 års prisnivå i alla avseenden, att mat, kläder, hyra, skatter och allt annat kommit ned till 1914 års nivå, och att därefter kommunen och staten på grund av ökade behov kräva en större del av medborgarnas inkomster än förut. Ögonblickligen inverkar detta på indextalet, så att det stiger. Då skola statstjänstemännen och vissa andra ha kompensation på grund av dyrtid, och så få några få kategorier och inga andra denna kompensation. Blir det icke på det sättet? Givetvis, jag kan icke finna annat, än att det är oemotsägligt. Då skatterna, som nu är förhållandet, ingå i beräkningen av indextalet, sjunker icke detta indextal i så hastigt tempo, som det annars skulle ha gjort, därest skatterna icke medräknats. Jag anser emellertid, att skatterna äro en fullkomligt fristående sak, ty då stat och kommun en tid kräva större anpart av den enskildes inkomst än en annan tid, är det ofrånkomligt, att den enskilde medborgaren i samhällssolidaritetsens namn måste inskränka sina utgifter för att i större utsträckning än förut bidra till allmänna utgifter. På

grund härav anser jag det vara principiellt oriktigt att upptaga skatterna vid beräkningen av indextalet.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

Jag vill, herr talman, sluta med att säga, att det väl är ganska ovanligt, att riksdagen så där i allmänhet uttalar sitt förtroende för en viss uppgjord statistik eller överhuvudtaget för vad våra ämbetsverk göra och syssla med i tjänstesaker, och det förefaller mig, att man i detta avseende gått väl långt i utskottets motivering, då man uttalat sin tillfredsställelse med den nuvarande ordningen och sitt förtroende för de tal, som det här är fråga om.

Under sådana förhållanden anser jag, att kammaren gör klokast i att bifalla det av herr förste vice talmannen gjorda yrkandet, till vilket jag alltså, herr talman, ber att få yrka bifall.

Med herr Hamrin förenade sig herrar *Persson* i Fritorp, *Olsson* i Blådinge, *Andersson* i Kroken, *Olofsson* i Digernäs och *Karlsson* i Gasabäck.

Herr *O l s s o n* i Kullenbergstorp: Herr talman! Blott några få ord! Den ärade talaren på Stockholmsbanken antog, att detta ärende framkommit till följd av konjunkturförändringarna. Jag kan försäkra den ärade talaren, att så icke är fallet, utan att anledningen till att jag kommit att ägna mig åt denna sak är, att jag i fjol var statsrevisor, och det blev jag väl icke på grund av någon konjunkturförändring, förmodar jag. Det är för mig alldeles likgiltigt, om konjunkturerna gå i den ena eller den andra riktningen; man skall, hur konjunkturerna än ställa sig, gå fram på ett sätt, som låter försvara sig, och över huvud göra det bästa man kan i en given situation.

Nu har, med undantag av den siste ärade talaren, alla de herrar, som yttrat sig efter mig, halkat över en sak, nämligen att vid indextalets beräkning förekomma åtskilliga saker, vilkas medtagande jag icke kan godkänna, när det gäller att åstadkomma ett uttryck för levnadskostnaderna. Jag kan särskilt framhålla skatter, och jag framhöll i mitt anförande dessutom åtskilliga avgifter. Det är rätt många saker, man finner, när man börjar se på smulorna. Dessa saker gingo de dock alla förbi, precis som om de inte funnes till, eller som om man inte hade annat att tänka på, än att man skall vara rysligt noga med de uppgifter, som nu intagas och få dem så rätade, filade och polerade som möjligt. Jag behöver icke ingå på något bemötande av uttalanden om att all sådan omsorgsfullhet blivit iakttagen. Jag har ju icke heller gjort någon anmärkning mot det sätt, varpå uppgifterna lämnats; jag tror, att vederbörande göra sitt bästa.

Det yttrades emellertid något mot mig av utskottets ärade ordförande, att jag i mitt uttalande om mellanhänderna skulle ha fel. Jag antager den ärade talaren missförstod mig. Det var ju så, att priserna på åtskilliga punkter hade, till följd av de elaka vanor vi fingo under kristiden, stigit oerhört mer än de bort göra och hava gjort, om man ser hela landet i ett sammanhang, och det blev därför

(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

icke någon riktig proportion mellan priserna år 1913 och år 1922. Mellanhändernas andel i prisstegringen är synnerligen stor. De hade på åtskilliga platser åstadkommit en fördubbling i priset på åtskilliga varor under dessas väg från producenten till konsumenten. Ett sådant förhållande förrycker det hela.

Sedan gav herr ordföranden verkligen det erkännandet, att det icke är bra som det är. Jag tycker dock, att genom hela utskottsutlåtandet går en ton: Det är mycket bra, som det är, man skall bara göra en liten putsning, borsta upp litet här och där. Det är helt enkelt så, att man icke vill tränga till djupet av frågan. Jag vill säga, att det är ett fel, att man icke ger akt på grunden, utan bara ser på detaljerna, infordrar uppgifter och ser till att man får dem så minutiöst avfattade som möjligt. Då kan man aldrig bära upp den stora tanke, jag i mitt förra anförande uttryckte och som man för övrigt icke tycks ha någon lust för eller tro till. Jag anser densamma vara ytterst viktig, och trots det vi i vårt land hava hundratals utredningar — angående betydligt mindre och betydligt enklare saker och av vilka flera gott torde ha kunnat anstå — så vore en utredning av dessa saker synnerligen väl motiverad. Detta har jag ännu en gång velat understryka, ty systemet kommer i fortsättningen att skära sig.

Nu ha vi för några dagar sedan från tull- och traktatkommittén fått ett uttalande, som jag antar måste giva oss — ju förr dess hellre — en ekonomisk riktlinje, nämligen angående guldmynntfoten. Om vi sätta dollarn som likare, äro vi praktiskt taget vid guldmynntfoten. Nu är det klart, att när vi rusa ned från den höga prisnivå, där vi förut stått, så komma vi att springa ett stycke förbi den punkt, där vi skulle stanna. Jag vill då se, hur det går, när varuvärdet fallit och valutan stigit så, att man kommer en god bit under. Det ögonblick vi komma ned till den normala punkten går det icke att stanna farten, utan vi komma en bit under. Den indexberäkning, som herr förste vice talmannen angav, skulle spränga det hela. Ha ni något intresse av utjämningsanken, som trots allt, fastän den blivit dåligt realiserad, dock legat under detta, skola ni inte gå emot den tanken, att man bör gå till grunden, på djupet med denna fråga. Det kan naturligtvis inte en enskild riksdagsman göra i en motion, lika litet som statsrevisorerna kunnat göra det. Inträngandet i den viktiga frågan torde nog böra anförtros åt Kungl. Maj:t. Frågan får icke regleras fast vid första bästa gamla statistik, man får inte alltjämt bygga på en sådan. Det är ur denna synpunkt jag yttrat mig.

Hur tro herrarna det skall gå, om man tager förhållandena från 1913 till likare förhållandena nu och allt framgent och bara filar detaljerna? Då komma vi i samma situation som vi gjorde beträffande krigskonjunkturskatten. Då utgick man också från värdena 1913. Ju mer man avlägsnar sig från den tiden, desto mera omöjlig och orimlig visar sig denna likare. I fråga om krigskonjunkturskatten måste man säga, att den icke låter försvara sig, men vi ha ju måst taga den ändå. Här borde man emellertid med litet god vilja verkligen kunna bygga upp något bättre än det nuvarande.

Till och med utskottets ordförande måste ju säga, att det icke är bra, som det är.

Nu kan man se denna sak från olika taktiska synpunkter. Litet egendomligt är det att, såsom herr förste vice talmannen, yrka bifall till utskottets hemställan men avslag å motiveringen. Det är väl så, att herr förste vice talmannen i stort sett anser, att något effektivt bör göras, men att vad som i motiveringen anförts icke räcker till, lika litet som det de två reservanterna anfört. Det är dock en oklok taktik från vår sida sett, som icke tro på indextalets ofelbarhet. Men vi kunna ju träffas härnäst, och då blir det kanske litet kinkigare. när det gäller att göra något positivt åt detta. Jag var mycket rädd för denna sak, men jag har ingenting emot, att vi taga upp frågan i sammanhang med statsrevisorernas berättelse eller i samband med statsutskottets utlåtande över Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstilläggen. Då finge man med sväljande av nu förekommande små oformligheter taga närmare ställning till frågan.

För att icke välla onödig strid, ber jag, herr talman, att få avstå från mitt första yrkande, och jag nöjer mig med att instämma i herr förste vice talmannens hemställan.

Herr H a g e: Herr talman! Endast några ord! Här har man nu på flera håll vid bedömandet av indexsiffrorna givit uttryck åt den tanken, att de avlämnade prisuppgifterna i allmänhet varit för höga i förhållandet till de verkliga priserna. Jag vill för min del bestämt säga, att jag på många håll hört det påståendet framföras, att prisuppgifterna varit för låga; och på den sidan har man haft lika stor möjlighet att bedöma saken som på den andra. Jag skulle därför vilja tro, att om man på båda dessa sidor riktigt noga betraktade frågan, man skulle finna sanningen ligga i mitten. Ty när man å ena sidan konstaterar, att siffrorna äro för höga, och å den andra, att de äro för låga, så ligger det närmast till hands att antaga, att de äro någorlunda riktiga.

Det var emellertid inte för att framhålla detta jag begärde ordet utan för att yttra några ord i anledning av vad förste vice talmannen anförde. Herr vice talmannen yttrade, att systemet icke vore bra, men han hade — åtminstone så vitt jag kunde höra — icke något bra system att föreslå i stället. Det har inte heller motionärerna och de av deras anhängare, som yttrat sig i kammaren. Man kan visserligen tillgripa det trevliga sätt, som herr Olsson i Kullenbergstorp rekommenderade, att man överlämnar hela saken till regeringen. »Vi begära en utredning och överlämna med fullt förtroende åt regeringen eller de vederbörande, som komma att verkställa utredningen, att hitta på något patenterat sätt.» Men det är ju vanligt här i riksdagen att man, när man begär en utredning, har något uppslag eller anvisar något sätt att lösa frågan och att detta sedan överlämnas till undersökning.

Nu vet jag visserligen mycket väl, att här har förts fram den tanken, att det skulle åstadkommas en viss kontroll, därigenom att köpmannasammanslutningar och hushållningssällskapen skulle hava

Ang. den grund ör dyrtidstilläggen liggande lennadskostnadsindex.
(Forts.)

Ang. den till
grund för dyr-
tidstilläggen
liggande lev-
nadskostnads-
index.
(Forts.)

en viss rätt eller skyldighet, vilketdera det nu skulle bli, att undersöka uppgifternas siffror. Men när man haft erfarenhet därom — och sådan har nu senast framförts av herr Hamrin — att drättselkammare och kommunala myndigheter icke bry sig om att åstadkomma en sådan kontroll, så ligger det snubblade nära att förmoda, att sådana institutioner som köpmannaorganisationer och hushållningssällskapen, som hava så ofantligt mycket andra och stora saker att syssla med, skola behandla saken på ungefärligen samma sätt som de kommunala institutionerna gjort; man skulle kanske snart bara bli i tillfälle att konstatera detta, och då vore det i själva verket intet vunnet med hela reformen.

Herr Olsson i Kullenbergstorp kom in på en annan sak. Jag förstod icke riktigt vad han menade, men han talade om, att det är så, att det förutom dyrtidstillägg ges ortstillägg. I första hastigheten fattade jag honom så — men det är kanske en missuppfattning från min sida — som om han ville taga bort ortstilläggen och åstadkomma ett slags lokala index, en prisberäkning som följde stegringarna och sänkningarna på varje särskild plats. Ja, det vore kanske ett sätt, och jag vet, att en sådan tanke varit uppe under diskussion, men jag vill säga, att om den tanken verkligen fördes fram och drevs igenom, det skulle bli tusentals lokala index här i landet. Såvitt jag kan förstå, blir det icke nog med de 49 lokala index, på vilka den samlade genomsnittsindexen beräknats, utan det blir en oerhörd massa lokala indexsiffror. Jag vill erkänna, att det kanske vore det allra bästa sättet för att verkligen få en riktigt tillfredsställande index, ty då finge man en index för varje särskild ort, och man skulle med hänsyn till den lokala prisnivån kunna grunda dyrtidstillägget och lönerna för de olika befattningshavarna på varje särskild ort. Det är emellertid en given sak, att ett sådant system skulle förutsätta ett oerhört arbete och kosta ofantligt mycket pengar.

Jag skulle dessutom också vilja säga något, innan jag slutar, mot det påståendet, att *skatten* icke bör ingå vid beräkandet av prisindexen. Jag kan icke alls förstå den tankegången. Om man utgått från den principiella uppfattningen, att statens tjänstemän m. fl. skola ha sin lön höjd eller sänkt i förhållande till, huru de allmänna utgifterna för hushållet stiga eller sjunka, om man, säger jag, håller fast vid den principen, som ju faktiskt är fastslagen, förstår jag icke, varför skatten skulle undantagas och ej medräknas vid indexens uträknande. För mig är det som sagt alldeles omöjligt att begripa detta, ty skatten är ju också en levnadskostnad, som alltså ingår i de allmänna kostnaderna för de personer, det här är fråga om.

Utskottets motivering innehåller, tycker jag, ingenting annat än tämligen självklara saker. Man binder sig icke för något genom denna utskottets motivering. Ifrån denna utgångspunkt, och med hänvisning till vad jag i övrigt yttrat, herr talman, ber jag att få yrka bifall till såväl klämman som till motiveringen i utskottets utlåtande.

Herr Anderson i Råstock: I anslutning till vad herr Hage nyss sagt ber jag att herrarna ville studera sidan 120 i årsbok för Sveriges kommuner 1921. och till herr Olsson i Kullenbergstorp och alla de andra, som uttalade sig mot indexberäkningens tillförlitlighet vill jag säga, att det med fog icke kan göras gällande, att det i det fallet är något galet, ty dessa siffror grunda sig på faktiskt förekommande upptaxeringar och utdebiteringar av vederbörande. Sålunda finna ni på sidan 120, att i Redslareds kommun av Kinds härad i Älvsborgs län kommunalskatten för år 1921 uppgick till 27 kronor per bevillningskrona, under det att man i en annan kommun, som också återfinnes på sidan 120 några rader längre ned, nämligen Hillareds kommun av samma härad, hade endast 4 kronor 10 öre. Finns det icke en ganska stor grad av rim och reson i att vederbörande taga hänsyn till denna oerhörda — jag säger med flit oerhörda — skatteskillnad? Det är nämligen alldeles givet efter mitt sätt att se, att den, som allenast har att betala kommunalutskylder efter 4 kronor 10 öre per bevillningskrona, står i vida förmånligare ställning än den, som måste betala 27 kronor. Det är väl så enkelt som abc, och jag tycker, att ensamt den omständigheten motiverar, att man tager med skatten vid beräkningen av levnadskostnadsindexen. Sedan finnas åtskilliga municipalsamhällen också — jag har på en ren slump slagit upp Göteborgs och Bohus län — och där finner man, att det varierar mellan 4 kronor och upp till 20 kronor 75 öre. Det är precis samma sak. Dessa siffror kunna herrarna icke jäva, ty de äro fullständigt exakta. Det är alltså fullständigt klart, att skatten bör ingå i denna beräkning enligt mitt sätt att se.

Då herr Olsson i Kullenbergstorp så skarpt uttalade sitt tvivel mot beräkningen av indexen, vill jag föra i minnet, att det åtminstone är ett område, där herr Olsson i Kullenbergstorp tillmätt beräkningar det allra största värde. Jag behöver icke gå så långt in på detta och förklara vad det är för ett område, men jag vill bara påminna herrarna om de produktionskostnadskalkyler, som herrarna oupphörligt komma fram med, och vilka visserligen äro uppgjorda av pliktrogna och sakkunniga tjänstemän, men icke på lång väg äro underkastade den kontroll, som här ifrågavarande siffror äro. Jag har velat i detta sammanhang säga, att man skall låta detta vara detta och söka se på sakerna så objektivt som möjligt. Det misstänker jag, att herrarna icke gjort, utan det förhåller sig nog så, att herrarna i allmänhet endast tycka sig ha på känn, att dyrtidstilläggen till statstjänare äro för höga och att det är därför indexberäkningen angripes.

Beträffande det påståendet, att indexen är för hög, ber jag att få erinra herrarna om, att det dyrtidstillägg, som utgår till statstjänarna och andra, icke utgår efter denna index, som man sålunda beräknat sig till, utan efter att *grundtal*, som ligger ganska mycket längre ned. Herrarna kanske erinra sig, att det är en rätt bred marginal tilltagen, just för att förekomma eventuellt för högt beräknade siffror i indexen. Riksdagen ordnade ju själv i fjol grundtalet på det sättet, att sedan man fått fram levnadskostnadsindexen, fastställes grundtalet genom att skära bort ytterligare en tiondel. Räcker icke

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.
(Forts.)

det? Tro icke herrarna, att det då blir en tillförlitlig siffra, och att med den tiondel, som skäres bort, eventuellt förefintliga små felaktigheter försvinna.

Till slut ett enda ord till! Om det är något, som är galet uti detta, så är det, att staten ännu icke haft råd att utsträcka sina undersökningar till tillräckligt många platser. Jag vet av egen erfarenhet, då jag deltagit i många löneförhandlingar, och det erkännes också från arbetsgivaresidan, att om man bara hade dyrortsuppgifter, som man kunde lita på, skulle det icke förekomma något bråk, utan man skulle ge var och en rätt. Nu har man ibland nödgats ge rätt ändå, därför att vi enbart med kommunalskattensedlarna i hand kunna visa huru det förhåller sig.

Herr talman, såsom saken nu ligger ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Höglund, Bäcklund, Engberg, O. Nilsson* i Örebro, *Molin, Samuelsson, Lovén, Knutsson, Eklund* och *Norsell*.

Herr förste vice talmannen *H a m i l t o n*: Ja, herr talman, gentemot herr Hage ber jag allenast få säga, att jag har ingen anledning att i frågans nuvarande skede framställa något förslag till omorganisation eller eljest någon förändring av de beräkningsgrunder, på vilka indextalet nu ligger och som ju behandlas av socialstyrelsen. Mitt yrkande går ju allenast ut på, att kammaren icke genom ett godkännande av utskottets motivering redan i dag skall taga ställning till frågan. Det kan vara tillräckligt att göra detta, när vi komma att behandla huvudfrågan, nämligen dyrtidstilläggsanslaget. Vem vet, om icke regeringen eller statsutskottet, när den frågan kommer fram, har till och med andra förslag att framställa än som nu äro på tal. Det kan måhända tänkas att dyrtidstillägget lägges på ett helt annat sätt än efter dessa ovissa, oberäknliga och otillförlitliga indextal. Jag tror därför, att det är lämpligt, att kammaren icke i dag binder sig, utan att den får behandla frågan på grundval av ett förslag, som kommer samtidigt till såväl första som andra kammaren, på det att icke, när detta förslag kommer fram, den ena kammaren skall vara bunden, men icke den andra.

Jag vågar, herr talman, vidhålla mitt yrkande.

Herr *H a m r i n*: Herr talman! Jag ber att få vända mig mot herr Anderson i Råstock och säga, att de siffror, han dragit fram, ha icke det allra ringaste med denna saken att skaffa, då en person, som bor i en kommun med 4 kronor och 10 öre i utdebitering, och en person, som bor i en kommun med 27 kronor i utdebitering, i alla fall ha precis samma förmåner i löneställning, oavsett vad indextalet än är. Eller för att göra saken tydligare vill jag fråga: Vilken kompensation få dessa andra, som icke ha sin inkomst beroende av indextalet i en kommun, som debiterar ut 27 kronor? Såvitt jag förstår, hänger det här icke alls det minsta ihop. Om det vore

så, att undersökningarna skedde kommunvis och indextalet beräknades kommunvis, då kunde man naturligtvis framdraga sådana exempel, som herr Anderson i Råstock gjort, och säga, att en tjänsteman, som bor i en kommun med 27 kronors utdebitering, får på grund av denna höga utdebitering åtnjuta en högre inkomst, beräknad efter ett högre indextal, än den, som bor i en kommun med 4 kronor 10 öre i utdebitering. Jag tycker, att den saken är så enkel, att man bort i första ögonkastet ha den klar för sig.

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

(Forts.)

Jag skall icke yttra mig vidare utan allenast instämma i allra sista delen av herr Andersons i Råstock anförande, då jag även hyser en synnerligen stark misstro till sådana här beräkningar, när det gäller produktionskostnadskalkyler och dylikt. Den känslan har jag fått. då man lyssnat till diskussioner här i riksdagen, och framför allt av den erfarenhet, som man fått genom att efteråt se på resultatet, sådant det blivit framlagt i verkligheten. I det avseendet får jag tillfullo instämma med herr Anderson i Råstock.

Jag vill emellertid tillägga, att jag icke vill ha mitt uppträdande här i dag betecknat såsom ett ställningstagande till själva dyrtidstilläggsfrågan. Den frågan skola vi ytterligare debattera, när vi komma dit. Den frågan har så tillvida sammanhang med den här förevarande, som dyrtidstillägget beräknas på grundval av indexberäkningen. Kunna vi komma fram på en annan väg, när det gäller dyrtidstillägget, kommer jag för min del icke att underlåta att även taga den saken i betraktande.

Herr H a g e: Herr talman! Endast några få ord till herr förste vice talmannen! Såvitt jag kan förstå, binder man sig icke på något sätt genom att gå med på det utskottsutlåtande, som här föreligger. Det är fastmera till huvudsaklig del endast en förklaring, huru man hitintills gått tillväga, när det gällt att behandla denna fråga, och skälen varför man handlagt saken så. Och i övrigt, är det herr vice talmannens mening, att man skulle kunna tänka sig att man skulle kunna grunda dyrtidstillägget på någon annan beräkning än indexberäkningen, så förefaller denna uppfattning mig utomordentligt teoretisk. Ty det kan väl icke vara tänkbart att på den korta tid, som återstår till dess dyrtidstilläggsfrågan måste komma fram i en proposition, hinna med den oerhörda omarbetning, som givetvis måste föregå en fullständig omläggning av grunderna för dyrtidstilläggets utgående.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till det av herr Andersson i Rasjön under överläggningen gjorda yrkandet samt 3:o) bifall till utskottets hemställan med uteslutande av dess motivering; och förklarade herr talmannen sig anse den sistnämnda propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 1:o

Ang. den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnads-kostnadsindex.

(Forts.)

angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2 med uteslutande av dess motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 88 ja, men 113 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Vidare föredrogs andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om ändringar i andra kammarens arbetsordning; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 9.

Herr statsrådet *Akerman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 28, med förslag till lag om tiden för företagande av rannsaking med häktad.

Denna proposition bordlades.

§ 10.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 6 A, angående regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Anderson* i Råstock, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att statsutskottsutlåtandena nr 6 A och B måtte föredragas punktvis med uppläsande av endast kantrubrikerna, såvida icke annat påyrkas.

Denna hemställan bifölls.

Punkterna 1—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10, angående ordinarie reservationsanslaget till väg-undersökningar. *Ang. anslaget till vägundersökningar.*

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 10 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att upptaga det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar, nu 90,000 kronor, till 150,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte upptaga det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar, nu 90,000 kronor, med halva beloppet eller 45,000 kronor.

Efter föredragning av punkten anförde:

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet Ö r n e:
Herr talman, mina damer och herrar! Under punkt 10 i statsverkspropositionen har det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar upptagits till 150,000 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade begärt ett avsevärt högre belopp. Styrelsen hade nämligen hemställt, att på tilläggsstat för innevarande år måtte anvisas ett anslag av 70,000 kronor och för första halvåret nästa år 125,000 kronor. Då jag ansåg, att tilläggsanslag icke kunde beviljas med hänsyn till de förhållanden, under vilka årets statsverksproposition uppgjordes, föreslog jag, att 70,000-kronorsanslaget på tilläggsstat skulle helt och hållet strykas, men att i stället en ökning med 25,000 kronor skulle beviljas för första halvåret 1923. I statsverkspropositionen prutades det sålunda 45,000 kronor på vad som begärts för tiden intill den 1 juli nästa år. Nu har statsutskottet dels under den föredragna punkten föreslagit ett ordinarie reservationsanslag på 45,000 kronor och dels i nästa punkt hemställt om ett förslagsanslag, högst, å 60,000 kronor. Detta innebär, att utskottet prutat ytterligare 45,000 kronor. I det nuvarande läget måste naturligtvis alla möjligheter till prutningar utnyttjas, men jag tror, att man icke kan säga annat än att departementschefen gjort sitt allra bästa för att få ner anslagen så långt det överhuvud taget varit möjligt. I detta fall kunde jag icke föreslå något lägre belopp än vad som äskats under punkt 10 i statsverkspropositionen, därför att det föreföll, som om redan den summa väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärt icke i och för sig var för hög.

Nu har, sedan statsutskottets utlåtande blev känt, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort en liten utredning, som visar, att styrelsens äskande var alldeles för lågt och att sålunda vad Kungl. Maj:t har begärt är det minsta, som över huvud taget kan komma i fråga. Enligt införskaffade upplysningar — det är endast runda tal det rör sig om — förväntas under första halvåret i år inkomma arbetsplaner för vägar, för vilka räkningarna på undersökningarna uppgå till 207,700 kronor, under nästa halvår beräknas inkomma motsvarande undersökningar, där utförandet går till 139,500 kronor. Årets anslag är redan fullt förbrukat, och det återstår att betala åtskilligt på tidigare inkomna arbetsplaner, som äro granskade men olikviderade. Sålunda fattas beträffande arbetsplaner, som äro fullt färdiga att be-

Ang. anslaget
till vägundersökningar.
(Forts.)

talas, 25,200 kronor, och då det gäller sådana, som inlämnats men icke ännu blivit granskade, 22,200 kronor. Allt detta gör tillhoppa en summa att utbetala under innevarande år, vilken uppgår till 394,600 kronor *utöver* det anslag, som står till förfogande.

Under sådana omständigheter är ju ställningen, som damerna och herrarna förstå, ganska kritisk. Om det nu endast gällde väg- och vattenbyggnadsstyrelsens egna affärer, kunde man ju säga, att styrelsen finge ha det, såsom den ställt för sig, att den finge vänta och försöka krångla sig fram. Men förhållandet är ju det, att distriktstjänstemännen redan utfört arbetet, och de få nu ligga ute icke blott med ersättning för sitt eget arbete utan också med de medel, som de utbetalt i form av resekostnader, hyror och ersättningar till sina biträden. Det förefaller, som om det icke vore staten riktigt värdigt att ej försöka lämna ett anslag, som något bättre än vad statsutskottet här har föreslagit räcker till för att fylla det föreliggande stora behovet.

Att anslaget blivit så hårt anlitat beror på flera omständigheter. Sedan länge tillbaka har det varit vanligt, att man på detta vis låtit vägundersökningar verkställas och likviderat dem först då medel funnits för ändamålet. Tidigare har det emellertid icke varit så stora belopp det rört sig om. Under krisåren har vägbyggnad tagit ganska kraftigt uppsving, såsom alla känna. Dels ha anslagen till vägbyggnader ökat avsevärt, dels ha ju arbetslösheten tillkommit och gjort det möjligt att utföra en massa vägbyggen, som eljest skulle fått vänta åtskilliga år. Av vägstyrelserna och länsstyrelserna ha påkallats en mängd vägundersökningar, och det har lagts mycken energi bakom kraven från dessa myndigheters sida. Detta förklarar, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föranstaltat om undersökningar i den stora omfattning, som här skett. Naturligtvis kan man rikta skarpt klander mot styrelsen för att den icke hållit igen kraftigare, men den prutning, som Kungl. Maj:t företagit, innebär ju redan den en ganska stark kritik. Jag kan meddela, att styrelsen enligt uppgift sedan oktober lagt åt sidan icke mindre än 77 ansökningar om vägundersökningar, vilka nu få vänta obegränsad tid framåt. Och det är klart, att alla vägundersökningar måste, även med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, inställas, till dess tillgängliga medel finnas för ändamålet. Distriktstjänstemännen råka i varje fall i ganska stora svårigheter, i synnerhet som deras inkomster även under de senare åren varit jämförelsevis växlande och i många fall icke räckt att täcka utgifterna. Svårigheterna komma att ökas, om icke någon ändring sker i vad utskottet föreslagit.

Jag vill för den skull på det varmaste vädja till kammaren och till statsutskottets ledamöter här att gå med på ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vilket skulle innebära, att tionde punkten lämnas sådan den är, men att i följande punkt de föreslagna 60,000 kr. höjas med den summa, varmed utskottet nedsatt beloppet, d. v. s. 45,000 kronor.

Herr E r i k s s o n i Grängesberg: Herr talman! När utskottet gjort den prutning på Kungl. Maj:ts förslag, som här blivit på-

talad, har det varit därför, att man ansett, att det skulle kunna något anstå med vägundersökningarna. Det har upplysts i utskottet, att vägar blivit undersökta och planlagda i så stor omfattning, att om det anslag, som riksdagen har beviljat hittills, lämnas i fortsättningen, skulle det räcka ett tiotal år, innan dessa vägar bli byggda. Därför har det ansetts inom utskottet, att man genom en nedsättning av anslaget borde fästa uppmärksamheten vid, att man skulle kunna lugna sig något i fråga om vägundersökningar.

Den framställning departementschefen nu gjort om det faktiska läget visar, att räkningar föreligga obetalade till avsevärda belopp. Jag måste uttala min förvåning över, att ett ämbetsverk kan draga värlar på framtiden såsom här skett. Herr statsrådet har ju meddelat, att årets anslag redan är förbrukat och att det behöver betalas ut 394,600 kronor utöver det anslag, som står till förfogande för året. Det är förvånande, att man räknat med en sådan offervillighet i det här avseendet. Nu måste i alla fall bristen täckas, och därför finns det fog för vad Kungl. Maj:t begär.

Då pengar måste beviljas för ändamålet, har ett yrkande i första kammaren framställts om bifall till Kungl. Maj:ts förslag så när som på 5,000 kronor, och de flesta ledamöter av statsutskottet i denna kammare ha enats om att man även här borde göra samma yrkande. Någon ändring skulle icke göras i den nu föredragna tionde punkten, men under punkt 11 skulle förstärkningsförslaget för första halvåret 1923 höjas från 60,000 till 100,000 kronor.

Med dessa få ord ber jag, herr talman, att i denna punkt få yrka bifall till utskottets hemställan, men i nästa punkt kommer jag att i överensstämmelse med det yrkande, som framställts i första kammaren och där bifallits, föreslå, att anslaget skall ökas från 60,000 till 100,000 kronor.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Jag tänker icke göra något annat yrkande än herr Eriksson i Grängesberg, men jag ber få framhålla, att jag icke kan till fullo instämma i hans motivering. Jag ber därför få inskränka mig till att instämma i hans yrkande.

Herr L u b e c k: Herr talman! Jag skall också be att få instämma i herr Bernhard Erikssons yrkande, men jag vill endast tillägga, att redan när frågan behandlades i statsutskottet, gjorde jag anmärkning på den föreslagna nedprutningen med hänsyn därtill, att stora förskott utbetalats och att det icke var lämpligt att låta vederbörande fordringsägare vänta alltför länge. Tyvärr satt jag icke inne med tillräckliga detaljupplysningar för att mera bestämt kunna reagera mot det beslut statsutskottet fattade.

Vad som föranlett mig att begära ordet är, att jag tror, att man icke kan lägga skulden på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på det sätt herr Bernhard Eriksson här gjorde, då det torde vara förhållandet, att länsstyrelserna besluta, att vissa vägar skola undersökas, medan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen endast har den

Ang. anslaget verkställande myndigheten. I varje fall tror jag, att den saken till vägundersökningar. behöver klaras upp mera än herr Bernhard Eriksson gjort, innan man tager ståndpunkt till frågan.

(Forts.)

Herr E. A. Nilson i Örebro: Med anledning av vad den senaste ärade talaren liksom också den ärade representanten för Kopparbergs län anförde kan jag icke annat än uttala min djupa förvåning över att statsutskottet uppenbarligen icke har på ett ingående sätt undersökt detta spörsmål, såsom det enligt min uppfattning hade varit dess plikt att göra. Det enda riktiga med hänsyn till de upplysningar, som här framkommit, vore att man återremitterade ärendet till statsutskottet, så att vi finge sådana skäl framlagda för den ändrade ståndpunkten, att kammaren kunde med fullt förtroende ansluta sig till densamma. Här framkommer nu ett yrkande om bifall i huvudsak till Kungl. Maj:ts förslag. Men så uppstår den ene efter den andre av statsutskottets ledamöter och underkänner den motivering, som är framförd för det högre anslaget. Nu har emellertid första kammaren allaredan fattat beslut i ärendet. Vid sådant förhållande skulle ett återremissyrkande icke ha något förnuftigt ändamål, men annars vill jag bestämt uttala den mening, att det enda riktiga sättet i slika fall är att återremittera ärendet till utskottet, på det kammaren måtte få den vägledning av utskottet, som kammaren har behov av, då den går att fatta beslut i frågan.

Slutligen kan jag icke annat än uttala att jag finner det anmärkningsvärt att här lämnas den upplysningen, att årets anslag redan är förbrukat. Ja, då säger en ledamot av statsutskottet, att det beror på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, medan en annan säger, att det väsentligen beror på länsstyrelserna. Jag vill endast hava till protokollet uttalat min stora och djupa förvåning över att ett anslag, som skulle avse innevarande år, redan är förbrukat. Det har således i verkligheten varit förbrukat, redan innan det stått till vederbörande ämbetsverks disposition.

Jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Herr Nilson i Örebro uttalade sin stora förvåning över att den ena efter den andra av statsutskottets ledamöter uppträtt här och yrkat bifall till det kungl. förslaget på denna punkt, men underkänt motiveringen. Jag vill med anledning av detta påpeka, att den motivering, som jag med några korta ord yttrat mig om, var herr Erikssons i Grängesberg motivering. Strax förut hade jag åhört det anförande, som herr statsrådet haft här beträffande behovet av ett anslag av den storlek, som Kungl. Maj:t föreslagit, och hans motivering var av den beskaffenhet, att jag kände mig övertygad om att ett sådant anslag ovillkorligen var behöfligt. Där framkom också synpunkter, som, såvitt jag kan erinra mig, icke framkommit i den kungl. propositionen och således icke varit kända för statsutskottet, när det behandlade denna fråga i dess helhet. Det är dessa skäl, som gö-

ra, att jag för min del anser, att man som statsutskottsledamot handlar riktigt, då man tager hänsyn till de nya skäl, som framkommit, och därefter avgiver sitt votum.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

*Ang. anslaget
till vägundersökningar.
(Forts.)*

Herr Eriksson i Grängesberg: Jag vill endast gentemot herr Nilson i Örebro säga, att även på den tiden, när han satt i statsutskottet, inträffade det, att sedan utskottet behandlat ett ärende, det lämnades sådana upplysningar i kammaren, att man både i denna kammare och i medkammaren från statsutskottets sida frångick sin mening och gick på Kungl. Maj:ts förslag. Det har jag varit med om vid upprepade tillfällen, så att det är ingenting nytt. Huruvida man i sådant fall bör återremittera ärendet, därom kan man ju tvista. Man borde kanske hava undersökt saken bättre i statsutskottet; det upplystes, att det var undersökningar beordrade, som gingo till väsentliga belopp utöver anslaget, men vi trodde verkligen icke, att läget var sådant, som vi här i dag fått höra.

Vad sedan beträffar, att jag underströk, att det behövs en begränsning av arbetet på detta område, så kan väl ingen bestrida riktigheten därav. När årets anslag redan är förbrukat och flera hundra tusen kronor därutöver äro behöfliga i år, är detta nödvändigt, därest det skall kunna bli någon korrespondens mellan det av riksdagen beviljade anslaget och den verksamhet som utövas.

Jag vidhåller yrkandet om bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Herr Edén: Det förefaller mig, att fullt tillräckliga skäl givits för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag eller till det yrkande, som framställt av herr Eriksson i Grängesberg. Jag har i den delen intet att tillägga till vad som blivit anfört.

Jag begärde egentligen ordet med anledning därav, att det rikstats en stark förebräelse mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, för att den redan i förväg använt årets anslag. Hur därmed kan förhålla sig, känner jag icke, och jag kan naturligtvis icke utan vidare träda i försvar för ett sådant tillvägagående annat än så tillvida, att jag måste vitsorda, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åtminstone under dessa senaste år fått till sig överlämnade så många krav på utredningar angående vägbyggnader, att efter allt att döma dessa anslag icke alls hava räckt till. Dessa krav komma icke blott från länsstyrelserna, såsom redan nämnts, utan i sista hand även från vägdistrikten, som naturligtvis, när de blivit överens om att en väganläggning är behöflig, äro synnerligen angelägna om att få undersökningen om denna väganläggning verkställd så snart som möjligt. Det förekommer oupphörligt, jag antar i andra län liksom i Stockholms län, att sådana undersökningar i alla händelser få vänta ett eller två år, så att ur de vägbyggandes synpunkt och ur den stora allmänhetens synpunkt, som behöver förbättrade kommunikationsleder, kan då omöjligen sägas, att undersökningarna ge-

Ang. anslaget
till vägunder-
sökningar.
(Forts.)

nom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen alltför mycket brådstörtats. Jag tror, att en av anledningarna till att under dessa sista år, särskilt det allra sista, dessa undersökningar kommit att kräva så stora belopp, har varit, att de mer eller mindre satts i samband med pågående nödhjälpsarbeten. Såsom torde vara bekant, är just vägbyggnader det slag av nödhjälpsarbeten, som mest kommit till användning. Det har då många gånger varit alldeles nödvändigt att påskynda undersökningen om en föreslagen ny väg eller om förbättring av en gammal väg. Om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, jag säger om, av den anledningen kommit att mera, än annars skulle varit tillbörligt, föregripa det blivande anslaget, måste jag för min del säga, att jag anser, att den handlat riktigt och handlat under trycket av förhållanden, som vi alla här i kammaren känna och som gjort det nödvändigt att se till, att dessa undersökningar bliva verkställda.

Jag har velat påpeka dessa omständigheter såsom bidragande förklaring till det läge, vari anslaget tycks befinna sig, och kommer för min del, herr talman, att i nästa punkt rösta för herr Erikssons i Grängesberg yrkande.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Herr Nilson i Örebro slog sig så pass kraftigt för sitt bröst nyss, att jag tycker, det kan vara på sin plats att påpeka, att om herr Nilson studerar akterna i ärendet, skall han nog finna, att även på den tid, då han var med i statsutskottet och i regeringen, befann sig detta anslag på efterkälken. Om mer eller mindre, är en sak för sig, ty i så fall är det en gradskillnad och icke en artskillnad.

Jag vill sålunda hoppas, att herr Nilsons s. k. djupa förvåning skall hinna lägga sig så småningom.

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman! Min djupa förvåning gällde icke så mycket det som herr Lübeck förmenade som fast mera, att statsutskottet släppt ifrån sig ett ärende, som statsutskottet icke tillräckligt noga undersökt. Det var detta, som väckte min djupa förvåning, och den förvåningen vidhåller jag alltjämt.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11, angående förstärkning av anslaget till vägundersökningar, föredrogs härpå; och yttrade därvid

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Med hänvisning till vad jag förut anfört hemställer jag, att i denna punkt siffran 60,000 måtte ändras till 100,000.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet biföll kammaren utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits av herr Eriksson i Grängesberg.

Punkterna 12—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkten 16.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—20.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 21.

Lades till handlingarna.

Punkterna 22—57.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 58.

Lades till handlingarna.

Punkten 59.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Härpå föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 6 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1922 sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

§ 12.

Vidare förekom till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Genom proposition den 13 januari 1922, nr 14, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag,

ej mindre föreslagit riksdagen att
dels antaga nedan, i samband med utskottets hemställda intagna förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror;
dels bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövandet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 dem emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlägga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den ..... 1922 angående särskild skatt å tobaksvaror gällande skattesatser, samt att i den ordning, samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»;

dels, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

»2. Vid förtullning ..... utgör

a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:t enligt 3 mom. av nämnda § fastställda

för cigarrer och cigarrcigarretter	25 kr. per kg.
» cigarretter	30 » » »
» arbetad tobak, andra slag	6 » » »

b) för vad som överskjuter den under a) härovan åsyftade kvantitet

för cigarrer och cigarrcigarretter	50 kr. per kg.
» cigarretter	60 » » »
» arbetad tobak, andra slag	12 » » »

Efter de ..... därför.»;

än även, med återkallande av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 1 och 2 gjorda förslag angående upptagande av tobaksskatt i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 och tilläggsstaten för år 1922, föreslagit riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga under egentliga statsinkomster följande inkomstitlar sålunda:

tobaksskatt, <i>bevilning</i>	16,000,000
särskild skatt å tobak, <i>bevilning</i>	6,000,000; samt

att i tilläggsstaten för år 1922 upptaga under motsvarande rubrik följande inkomstitel:

särskild skatt å tobak, <i>bevilning</i>	10,000,000.
--	-------------

Till utskottet hade jämväl hänvisats en i anledning av förenämnda proposition av herr *Nylander* i andra kammaren väckt motion, nr 166, däri hemstälts,

Om förordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m.

(Forts.)

1. att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 14 i förhoppning om, att riksdagen skulle finna annan utväg att på den indirekta beskattningens väg nå den ökade inkomst-siffrå, som i propositionen eftersträvades, eller, om detta visade sig omöjligt,

2. att riksdagen endast så till vida måtte bifalla den föreliggande propositionen, att viss skatteförhöjning av lägre grad än den föreslagna vidtoges och att densamma likformigt komme att drabba såväl i riket tillverkade som importerade tobaksvaror.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med avslag å vad herr *Nylander* i förenämnda motion under 1. hemställt,

dels 1), med avslag å herr *Nylanders* yrkande under 2. i nämnda motion samt med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror icke kunnat i oförändrat skick godkännas, antaga följande såsom utskottets förslag betecknade förslag till

Förordning angående särskild skatt å tobaksvaror.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Häri genom förordnas som följer:

För tobaksvaror, som av monopolets utöfvare här i riket försäljas eller eljest utlämnas, ävensom för tobaksvaror, som enligt 22 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket av handlande med tobaksvaror till riket införas, skall utöver den skatt, varom förmåles i 18 § av nämnda förordning, utgå särskild skatt med nedanstående belopp:

för i riket tillverkade tobaksvaror: för i riket tillverkade tobaksvaror

för cigarretter	0.5 öre för 1 st.	för cigarretter	0.4 öre för 1 st.
» karvad tobak	1.20 kr. » 1 kg.	» karvad tobak	0.50 kr. » 1 kg.
» spinn-, press- och rullto- bak	0.70 » » 1 »	» spinn-, press- och rullto- bak	0.70 » » 1 »
» snus	0.40 » » 1 »	» snus	0.30 » » 1 »

för till riket införda tobaksvaror: för till riket införda tobaksvaror:

för cigarrer	6 öre för 1 st.	för cigarrer	4 öre för 1 st.
» cigarrcigarretter	2.5 » » 1 »	» cigarrcigarretter	2.5 » » 1 »

Anm. I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt understiger 3.3 kg. per 1,000 st.

<i>Om förordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m.</i>	för cigarretter . . . 1.5 öre för 1 st.	för cigarretter . . . 1 öre för 1 st.
(Forts.)	» karvad tobak 3.20 kr. » 1 kg.	» karvad tobak . . 4 kr. » 1 kg.
	» spinn-, press- och rulltobak 3.20 » » 1 »	» spinn-, press- och rulltobak 4 » » 1 »
	» snus . . . . . 3.20 » » 1 »	» snus . . . . . 4 » » 1 »

Den särskilda skatten skall inberäknas i det i 17 § av nämnda förordning omförmälda priskurantpris och skall i fråga om tobaksvaror, som till riket införas, till monopolets utövare erläggas samtidigt med licensavgiften.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1923; och skall förordningen tillämpas jämväl å sådana av handlande med tobaksvaror till riket införda, i tullverkets förvar befintliga tobaksvaror, för vilka före den 9 januari 1922 licensavgift icke erlagts;

dels, med bifall till vad Kungl. Maj:t i följande hänseenden föreslagit,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövändet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 den emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlagga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den . . . . . 1922 angående särskild skatt å tobaksvaror gällande skattesatser, samt att i den ordning, samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»; samt

3) under förutsättning av bifall till vad sålunda under 1) och 2) föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

»2. Vid förtullning	utgör
a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:t enligt 3 mom. av nämnda paragraf fastställda	
för cigarrer och cigarrcigarretter	25 kr. per kg.
» cigarretter	30 » » »
» arbetad tobak, andra slag	6 » » »
b) för vad som överskjuter den under a) härövan åsyftade kvantitet	
för cigarrer och cigarrcigarretter	50 kr. per kg.
» cigarretter	60 » » »
» arbetad tobak, andra slag	12 » » »

Efter de . . . . . därför.».

I punkten 4) anmälde utskottet, att utskottet framdeles komme att avgiva yttrande beträffande vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit i fråga om beräkning av vissa inkomster av tobaksbeskattningen.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

Vid betänkandet voro emellertid fogade reservationer:

av herr *Röding*, som hemställt, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts föreliggande proposition och herr Nylanders ovanberörda motion,

1) antaga följande förslag till

Förordning angående särskild skatt å tobaksvaror.

Häri genom förordnas som följer:

För tobaksvaror, som av monopolets utövare här i riket försäljas eller eljest utlämnas, ävensom för tobaksvaror, som enligt 22 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket av handlande med tobaksvaror till riket införas, skall utöver den skatt, varom förmåles i 18 § av nämnda förordning, utgå särskild skatt med nedanstående belopp:

för cigaretter	0.5 öre för 1 st.
» karvad tobak	1.20 kr. » 1 kg.
» spinn-, press- och rulltobak	0.70 » » 1 »
» snus	0.40 » » 1 »

Den särskilda skatten skall inberäknas i det i 17 § av nämnda förordning omförmälda priskurantpris och skall i fråga om tobaksvaror, som till riket införas, till monopolets utövare erläggas samtidigt med licensavgiften.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1923; och skall förordningen tillämpas jämväl å sådana av handlande med tobaksvaror till riket införda, i tullverkets förvar befintliga tobaksvaror, för vilka före den 9 januari 1922 licensavgift icke erlagts;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövandet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 dem emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlagga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den . . . . . 1922 angående särskild

Om förordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m.

(Forts.)

skatt å tobaksvaror gällande skattesatser, samt att i den ordning, samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»;

3) under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

»2. Vid förtullning	utgör
a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:t enligt 3 mom. av nämnda paragraf fastställda	
för cigarrer och cigarrcigarretter	25 kr. per kg.
» cigarretter	30 » » »
» arbetad tobak, andra slag	6 » » »
b) för vad som överskjuter den under a.) härovan åsyftade kvantitet	
för cigarrer och cigarrcigarretter	50 kr. per kg.
» cigarretter	60 » » »
» arbetad tobak, andra slag	12 » » »
Efter de	därför.»;

av herr *Lithander*, som föreslagit, att riksdagen måtte, med bifall till alternativ 1. i herr *Nylanders* ovanberörda motion, avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition;

av herr *K. A. Nilson*, som beträffande skattesatsen för inom riket tillverkade cigarretter yrkat, att utskottet skulle i likhet med Kungl. Maj:t föreslå, att den särskilda skattesatsen för i riket tillverkade cigarretter måtte bestämmas till 0,5 öre per styck; samt

av densamme, mot viss del av motiveringen.

Efter föredragning av *punkterna 1—3* yttrade

Herr *Röing*: Herr talman! Jag antager att ni, mina damer och herrar, när ni genomläst och tagit del av den kungl. propositionen, som behandlas i det föreliggande utskottsbetänkandet, fått samma intryck av denna proposition som bevillningsutskottets ledamöter, nämligen att denna proposition liksom den utredning, som har legat till grund för densamma, har kommit till i julbrådskans tecken. Avsikten med denna proposition är ju för det första att genom en ny beskattning å olika tobaksvaror få in i statskassan under år 1922 ett belopp, som beräknas uppgå till 10 miljoner kronor, samt under de första sex månaderna av år 1923 ett belopp av 6 miljoner kronor. Jag använder detta tillfälle att uttala min synnerliga tillfredsställelse över att, när en brist konstaterades i budgeten, regeringen beslöt sig för att söka få denna brist täckt genom indirekt beskattning och icke på den direkta beskattningens väg. För det andra är avsikten med den föreliggande propositionen att lämna tobakstillverkningen inom landet ett avsevärt ökat tullskydd utöver det skydd, som denna industri för närvarande har.

Det är alldeles självklart, att det är ytterst svårt för att icke säga fullständigt omöjligt, icke minst under nuvarande depressionstid, när förhållandena växla så mycket, att göra beräkningar framåt i tiden, hur stor till exempel en import under vissa förhållanden kommer att bli och vilken konsumtionen av en tobaksvara till exempel cigarrer under en depressionstid som den vi nu genomleva kommer att bli under 1922. Men jag har i min reservation sökt påvisa, att de beräkningar, som ingenjör Nordenfelt gjort i sin inlaga till statsrådet och chefen för finansdepartementet, inför kritiken icke visat sig hållbara, liksom ock att de utgångspunkter, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet accepterat, äro lika ohållbara, samt att man därför genom ett bifall till den kungl. propositionen — och därvidlag blir resultatet detsamma, om utskottets hemställan bifalles — icke uppnår vad herr statsrådet önskat vinna genom en ny skatt, nämligen att tillföra statskassan ytterligare 10 miljoner kronor under innevarande år och 6 miljoner kronor under första halvåret 1923, och detta i första rummet på grund av det sätt, varpå Kungl. Maj:t har föreslagit, att den nya skatten å cigarrer och cigarrcigarretter skall utgå.

Ingenjör Nordenfelt förutsätter i sin inlaga till statsrådet och chefen för finansdepartementet, att även med en ny skatt på cigarrer av 6 öre, vilken skatt, när den inarbetas i priskurantpriset, motsvarar 9 öre per cigarr, importen i år och under de första sex månaderna 1923 skall pågå i samma utsträckning som under fjolåret. Han beräknar på grund härav en fortsatt import av 32,400,000 cigarrer per år, och herr statsrådet bygger beräkningarna i den kungl. propositionen på samma förutsättning. Om man således helt bortser från depressionens verkningar på importen och konsumtionen, så gäller det naturligtvis att undersöka, huruvida man verkligen i fortsättningen kan beräkna en dylik import, om en skatt av respektive 6 och 4 öre åsättes endast de utländska cigarrerna. Jag skall först, herr talman, tillåta mig uppehålla mig vid beskattningen av cigarrer.

Herr Nordenfelt har i sin inlaga till finansministern meddelat den uppseendeväckande nyheten, att det statsmonopol, som heter Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet, under nuvarande förhållanden driver sin tillverkning av cigarrer med förlust. Det skulle i sanning vara mycket önskligt, om detta redan förut så skyddade statsmonopol kunde driva denna ur statsfinansiell synpunkt viktiga näring med ett tillfredsställande ekonomiskt resultat vare sig genom en ökad beskattning eller tillfölje förhöjda pris, vilket ju i detta fall är precis samma sak. Men herr Nordenfelt anser, att det icke finns någon möjlighet att ytterligare belasta den inhemska cigarrtillverkningen. Depressionen har nämligen även bland konsumenterna av cigarrer verkat i den riktningen, att anspråken på kvaliteten oavbrutet måst minskas, så att man kan konstatera en konsumtion av allt billigare och billigare cigarrer, och monopolbolaget har i en inlaga till bevillningsutskottet meddelat, att icke mindre än något över 90 % av hela monopolbolagets tillverkning av cigarrer säljes

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

numera i ett prisläge av 30 öre eller därunder. Då förhållandena utvecklats i denna riktning och depressionen är lika svår i år som i fjol och man kan frukta, att densamma kommer att sträcka sig ännu åtminstone något år framåt med lika elakartade verkningar som till dato, giver jag herr Nordenfelt rätt däri att man under sådana förhållanden knappast torde kunna belasta konsumtionen av inom landet tillverkade cigarrer något ytterligare vare sig genom en ny skatt eller genom ett förhöjt pris.

Kan riksdagen då beskatta de utländska cigarrerna med någon extra skatt, utan att riksdagen därigenom skadar de statsfinansiella intressena, så att riksdagen genom att besluta en ny skatt å uteslutande utländska cigarrer och cigarrecigarretter icke uppnår ett resultat, som riksdagen minst av allt önskar, nämligen, att den nya skatten verkar som ett importförbud för alla de utländska cigarrsorter, som nu huvudsakligen användas av konsumenterna? Ty i så fall skulle staten förlora vad staten önskade vinna. Man måste då icke blott i finansministerns kalkyl i beräknad inkomst borttaga inkomsten av den skatt, som man beräknat på en fortsatt import av 32,400,000 cigarrer, utan man får i detta sammanhang icke förbise den indirekta skada ur statsfinansiell synpunkt, som ett dylikt importförbud skulle innebära med tanke på den nuvarande inkomsten av de licensavgifter, som av importhandeln erläggas till monopolbolaget och sedermera av monopolbolaget till staten. Det befinnes vid undersökning, att monopolbolaget för dylika licensavgifter på utländska tobaksvaror har en bruttoinkomst av mellan 13 och 14 miljoner kronor, och en avsevärd del av detta belopp har monopolbolaget just av licensavgifter å importerade utländska cigarrer. Skulle en skatt åsättas utländska cigarrer så, att de icke i fortsättningen skulle kunna importeras, ja, då skulle man bortskära den enda inkomst tobaksmonopolet och staten hava på cigarrhandeln, och det kan väl allra minst herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vara intresserad av.

Verkar då en skatt, sådan som den regeringen resp. utskottet föreslagit, på ett sådant sätt, att man verkligen kan påstå, att realiter ett importförbud införes å cigarrer, som i minut försäljas till 30 öre och därunder, respektive 35 öre och därunder? Jag har genom olika kalkyler i min reservation visat, att det är fullständigt uteslutet att ens kunna importera den allra billigaste cigarr — för tillfället kan man till följd av i Tyskland gällande bestämmelser icke importera någon cigarr under cirka 4 öre per styck — och försälja den i minut med den minsta möjliga grossistförtjänst, till 30 öre och därunder, om man biträder det av finansministern framlagda förslaget. Utskottet har därför också sänkt den av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatsen från 6 öre till 4 öre för att åtminstone flytta ned gränsen från 35 öre till 30 öre. Jag har i min kalkyl beräknat den lägsta rabatt för mellanhänderna, som man kan beräkna i en vederhäftig kalkyl, nämligen 22 %, lägre procentsats kan ej beräknas, emedan monopolbolaget träffat avtal med samtliga återförsäljare innefattande en viss extra förmån utöver den gamla rabatt-

satsen, i den händelse omsättningen ökas hos återförsäljaren. Det är min bestämda uppfattning, att om riksdagen i dag bifaller utskottets hemställan detta oavvisligen kommer att ha till följd, att det belopp, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet önskat tillföra statskassan och som delvis skulle täcka den beräknade bristen i budgeten, icke inflyter i statskassan, och således att det resultat, herr statsrådet önskat vinna, icke blir vunnet. När monopolbolagets styrelse i julbrådskan hade ett sammanträde — tyvärr kunde icke styrelsen fulltaligt komma tillsammans — ansåg styrelsen sig böra iakttaga en mycket stor försiktighet rörande verknin-garna av en ytterligare beskattning samt rörande frågan huruvida en så lagd skatt, som ingenjören Nordenfelt föreslagit och som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sedermera accepterat, verkligen skulle inbringa det belopp, som herr finansministern önskade. Monopolbolagets styrelse har därför i en inlaga till herr finansministern framhållit: »Däremot har inom styrelsen olika mening framträtt i den principiella frågan, huruvida i nuvarande situation det överhuvud taget är riktigt att lägga ökad skatt på tobaksvaror. Detta sammanhänger med, att det likaledes inom styrelsen funnits olika meningar, huruvida en dylik ökad skatt kan uttagas, utan att priskurantprisen å tobaksmonopolets varor höjas. I denna senare fråga har det icke varit styrelsen möjligt att på den korta tid, som stått till buds, bilda sig en bestämd enhetlig uppfattning, helst härvid inverka omständigheter, som icke för närvarande kunna överskådas, till exempel eventuella växlingar i råvaruprisen. Styrelsen har med hänsyn till vad nu framhållits velat inskränka sig till att påpeka, att den föreslagna skatteökningens verkan på konsumtionen icke kan med någon säkerhet bedömas, och att det följaktligen också är ovisst, huruvida med den föreslagna ökningen den ordinarie skatten kan komma att lämna förut beräknat belopp, ävensom huru-vida tobaksmonopolets vinst kan komma att bibehållas vid vad den under närmast föregående åren uppgått till.» Styrelsen har ansett lämpligt att, innan herr finansministern fattade sin ståndpunkt, ut-tala sina betänkligheter rörande hållbarheten av dessa ingenjör Nordenfelts beräkningar, vilka bl. a. upptaga en fortsatt import av cirka 32 miljoner cigarrer, om den föreslagna nya beskattningen god-kändes av riksdagen.

Huru ställer sig bevillningsutskottet till frågan om hållbarheten i de gjorda beräkningarna? Uttalar bevillningsutskottet med ett enda ord, att utskottet tror, att staten genom ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition eller utskottets hemställan får in dessa 10 mil-joner kronor i år och 6 miljoner kronor under de första sex månader-na av nästa år? Nej, icke med ett enda ord! Bevillningsutskottet uttalar endast ett principinstämmande, liksom jag gjort i min reser-vation, att: »Utskottet har ansett skäligt, att tobaksförbrukningen lämnar något ytterligare bidrag till täckande av statsverkets stora inkomstbehov, i den mån denna förbrukning må anses kunna bära en ytterligare skattebelastning», och på sid. 10 yttrar utskottet endast, att under den förutsättningen, att en fortsatt import av utländska

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

cigarrer i samma omfattning som i fjol kommer att äga rum, uppnår man det resultat, som herr finansministern önskar. Det fanns emellertid icke, herr statsråd, en ledamot i utskottet, som ville vara med om att i motiveringen uttala, att man med all sannolikhet genom ett bifall till utskottets hemställan uppnår det ekonomiska resultat, som man önskar. Finnes det då intet annat sätt, varpå man genom en ny beskattning å tobaksvaror kan få in de av herr finansministern önskade 10 miljoner kronorna i år och 6 miljonerna under de 6 första månaderna nästa år? Jag har framlagt ett förslag i utskottet — och vi ha i utskottet ägnat denna proposition en mycket ingående prövning — varigenom staten genom ytterligare belastning av speciellt cigarretter torde kunna få in det önskade beloppet. Jag säger självklart »torde», ty man kan, såsom jag nyss framhöll, under nuvarande depressionstid naturligtvis icke med någon som helst säkerhet bedöma konsumtionsminskningen. Jag har i min kalkyl beräknat en minskning i omsättningen av cigarretter genom den av mig föreslagna skattehöjningen med icke mindre än 10 % eller i runt tal 147 miljoner cigarretter per år. Jag har framställt det yrkandet i utskottet, vilket även framgår av min reservation, att genom att höja den av Kungl. Maj:t föreslagna nya skatten å cigarretter från 0,5 öre till 0,7 öre staten skulle under förutsättning att konsumtionen icke gick ned med mer än 10 % kunna få in i statskassan ytterligare 2,600,000 kronor, vilket belopp motsvarar den summa, som ingenjör Nordenfelt räknat med att få genom förhöjd skatt å utländska cigarrer och cigarreigarretter. Tro ni, mina damer och herrar, att, då monopolbolaget meddelat bevillningsutskottet, i vilka prislägen dess produktion av cigarretter försäljes, och resultatet blir, att huvudomsättningen är i 3-öres cigarretter, det då skulle vara ur statsfinansiell synpunkt så synnerligen farligt att beskatta även dessa billiga cigarretter med en ny skatt av 0,2 öre per styck utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit? Vad innebär Kungl. Maj:ts proposition med förslag om en ny skatt på 0,5 öre å svenska cigarretter? Jo, när detta belopp lägges in i priskurantpriset, uppgår prisförhöjningen till 0,8 öre pr cigarrett. Skulle det yrkande, som jag framställt, fått majoritet i bevillningsutskottet, nämligen att skatten skulle höjas till 0,7 öre, hade detta belopp, inlagt i priskurantpriset, motsvarat en fördyring med precis ett öre per cigarrett. Detta innebär det yrkande, som jag framställt i bevillningsutskottet. Med en minskad omsättning av cirka 147 miljoner cigarretter hade ett bifall till detta yrkande dock med all sannolikhet givit 2,600,000 kronor mer än vad Kungl. Maj:t påyrkat. Jag kan emellertid icke framställa detta yrkande här i kammaren, då detsamma torde ligga utanför den ram, som den kungl. propositionen angiver. Jag har därför nödgats att begränsa mitt yrkande i reservationen i detta hänseende till ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Jag kommer, herr talman, emellertid att i slutet av mitt anförande även av denna anledning liksom av en annan, till vilken jag något senare återkommer, yrka återremiss av ärendet till bevillningsutskottet för att möjliggöra ett förslag, var-

igenom staten får in 10 miljoner kronor i år och 6 miljoner kronor under jan.—juni nästa år, vilka summor jag är övertygad om ur statsfinansiell synpunkt torde vara behövlige för att få budgeten att gå ihop.

Om förordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m.

(Forts.)

Jag har ävenledes icke kunnat biträda utskottets förslag om en viss sänkning av den föreslagna skatten på snus. Möjligtvis är det samma synpunkter, som gjort sig gällande hos en och annan i fråga om beskattningen av snus som i fjol gjorde sig gällande vid behandlingen av förslaget om förhöjd tull å kaffe, nämligen att det är en vara, som i allmänhet endast konsumeras av småfolket. Herr förste vice talmannen använde ju andra ord för sitt avslagsyrkande förra året. Jag anser dock, att skatten å snus kan läggas så, att den procentuellt närmar sig den belastning som åsättes cigarrer. Jag har därför ansett, att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition rörande skatt på utländska cigarrer och cigarreigarretter bör bifalla Kungl. Maj:ts proposition i övrigt på det sätt, att en likformig beskattning införes å övriga tobaksvaror. Jag skall nu tillåta mig något uppehålla mig vid den andra anledningen till den föreliggande propositionen. Ingenjören Nordenfelt har ansett, att Svenska tobaksmonopolet är i behov av ett vida högre tullskydd än tobaksmonopolet för närvarande har, och herr finansministern har i propositionen framhållit att även han anser, att riksdagen bör medgiva det ökade skydd, som tobaksmonopolet begär. Det föreligger emellertid ingen som helst utredning från vare sig tobaksmonopolet eller Kungl. Maj:t, som utvisar, att produktionskostnaderna för cigarrer och andra olika tobaksvaror förskjutit sig så här i landet i förhållande till produktionskostnaderna i andra länder, att riksdagen bör biträda vare sig Kungl. Maj:ts förslag eller utskottets hemställan. Föreläge en sådan utredning, mina damer och herrar, som visade, att tobaksmonopolet icke ur statsfinansiell synpunkt kunde fungera tillfredsställande till följe en dylik förskjutning i produktionskostnaderna, så skulle jag vara den förste trots mina frihandelsvänliga åsikter, som skulle ge min röst till förmån för ett förslag, byggt på en saklig utredning, som visade, att tobaksmonopolet till följe förskjutning i produktionskostnaderna vore i behov av ett sådant ökat tullskydd. För mig är det alldeles oförklarligt, att statsrådet icke överlämnat åt tull- och traktatkommittén — som regeringen givit så många andra uppdrag — att utreda, huruvida tobaksmonopolet verkligen är i behov av ökat tullskydd och, om så är fallet, huru stort detta ökade tullskydd bör vara. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har, såvitt man kan finna av den föreliggande propositionen, utan någon utredning accepterat ingenjör Nordenfelts yrkande på förhöjt tullskydd utan att kunna visa riksdagen eller riksdagens bevillningsutskott en beräkning av produktionskostnaderna, utvisande behovet av ökat tullskydd.

Vilka skäl hava nu framförts till förmån för det föreslagna ökade skyddet? Jo, uteslutande den ökade importen av utländska cigarrer. Samtidigt som man konstaterar att konsumtionen av svenska cigarrer

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

sjunkit under depressionen, har man sett importen av utländska cigarrer ökas. Denna import var år 1921 ungefär lika stor som år 1920, i det att importen endast steg med cirka 3 miljoner stycken cigarrer. År 1920 var importen i runt tal omkring 30 miljoner och år 1921 omkring 33 miljoner. Men det är väl dock icke nog med att man kan påvisa, att importen har ökat samtidigt med att konsumtionen av inhemsk vara har minskats, för att man skall kunna påstå, att en förskjutning av produktionskostnaderna har ägt rum, som nödvändiggör ökat tullskydd.

Förskjutningen mellan import och konsumtion av inhemsk vara kan lika väl ha föranletts av helt andra anledningar. Så är också fallet, mina damer och herrar, ty i statistiken över importerade cigarrer ingår icke endast den import av utländska cigarrer, som cigarrhandlare verkställt, utan däri ingår under just dessa år 1920 och 1921 tobaksmonopolets import av utländska cigarrer. Monopolet kunde nämligen icke för några år sedan tillverka den kvantitet cigarrer, som allmänheten önskade köpa och konsumera. Det var på grund härav, som tobakshandlarnas import av utländska cigarrer ökades, men importen ökades även därigenom, att monopolbolaget från utlandet inköpte 50 miljoner cigarrer, vilken kvantitet till huvudsaklig del importerats och sålunda ingår i importstatistikens siffror.

Är det då så märkvärdigt, frågar jag, när tobakshandlarna icke ens av tobaksmonopolet kunde få köpa inhemska cigarrer i önskad utsträckning, om det under dessa år inarbetades vissa utländska märken, som fått en viss omsättning inom vårt land? Jag anser, att det är rätt naturligt, att så är fallet.

Kan dessutom icke orsaken till den ökade importen och minskade konsumtionen av inhemska cigarrer under några år vara en helt annan än en förskjutning av produktionskostnaderna? Kan man icke tänka sig, att anledningen kan vara den fria konkurrens, som 1914 års riksdag önskade, när denna riksdag, samtidigt som den beslöt om monopol å tillverkning av tobaksvaror inom riket, beslöt att importhandel skulle vara fri? Kan det icke vara möjligt, att denna importhandel har stått under en skickligare ledning, och att mera affärsmissiga synpunkter ha lagts på denna handels bedrivande än som monopolet har kommit i åtnjutande av?

Jag frågar er, mina damer och herrar, var det nödvändigt för monopolbolaget, att då det fann, att det icke kunde upprätthålla en tillräckligt stor tillverkning, på en gång inköpa 50 miljoner cigarrer, varav en mängd ännu ligga på lager osålda? Kunde icke detta monopolbolag ha köpt 5 eller 10 miljoner cigarrer åt gången allt som cigarrerna försåldes? Vittnar det om förutseende av detta monopolbolag att driva sin verksamhet på ett sådant sätt?

Jag är övertygad om att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och jag icke hava olika meningar i det hänseendet, att aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet icke är något annat än ett skatteinstrument. Är det ett skatteinstrument, skall väl detta bolag tillse, att dess verksamhet bedrivs på ett sådant sätt, att de stats-

finansiella synpunkterna alltid fullt ut få göra sig gällande. Är det då riktigt, att bolaget, sedan depressionen börjat på sommaren 1920, och man kunde konstatera, hur konsumtionen månad för månad minskades, under år 1921 fortsatte med en så stor produktion? Denna produktion var visserligen mindre än förut. Då en hel del arbetare och arbeterskor blevo pensionerade och en del ungdomar fingo sluta sitt arbete vid fabrikena, men är det ur statsfinansiell synpunkt klokt att upprätthålla produktion i sådan omfattning, att bolaget vid årsskiftet hade omkring 58 miljoner cigarrer på lager, då hela omsättningen av inhemska cigarrer år 1921 var i runt tal 41 miljoner cigarrer? Såvitt jag kan bedöma, komma dessa 58 miljoner cigarrer att räcka bortåt ett och ett halvt år. Under sådana förhållanden borde väl bolaget, om det uteslutande ville taga hänsyn till de statsfinansiella synpunkterna, ha begränsat sin produktion högst avsevärt redan under år 1921 utöver vad detta bolag gjorde.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Vad gjorde monopolbolagets styrelse till sist, när den insåg, att något måste vidtagas för att få ökad omsättning av cigarrer? Styrelsen ansåg att monoopolet borde lämna mellanhänderna en ökad vinst. Den träffade då ett avtal, som är bindande 13 månader framåt, av den innebörd, att mellanhänderna under vissa förutsättningar till och med erhålla dubbel så stor rabatt som förut. Återförsäljarna få nämligen 30 procent i stället för 15, om deras omsättning under 13 månader framåt från den 1 december i fjol till den sista december i år fördubblades mot deras omsättning under jan.—okt. 1921. Dessa 13 månader innefatta två julmånader, då omsättningen är störst.

Hur kan monoopolets styrelse, frågar jag, träffa ett avtal, som är så ofördelaktigt för monoopolet och därmed för staten, emedan det är bindande för 13 månader framåt? Jag kan ej svara på den frågan. Enligt min uppfattning borde ett dylikt avtal endast avslutats att gälla under så många månader, att man kunde rätta till de förhållanden, som föranleda det synnerligen otillfredsställande resultatet av monoopolets tillverkning av cigarrer. Nu gav monoopolet i stället dessa mellanhänder dessa förmåner under 13 månader i stället för under tre eller fyra månader, inom vilken tid en utredning kunde utförts och önskade förändringar genomförts.

Jag kommer nu till sist till ett yrkande i utskottets hemställan som jag icke kan förebrå herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för. Då majoritet inom utskottet hade vunnits för ett huvudsakligt bifall till Kungl. Maj:ts proposition, företog utskottet sig att utan vidare i författningen införa en anmärkning, som klart och tydligt skulle utvisa, när en tobaksvara i tull- och skattetekniskt hänseende är en cigarr och när den är en cigarrcigarrett, så att cigarrer alltid skulle drabbas av den högre skatten och så att en importör aldrig skulle råka ut för den eventualiteten, att en cigarrcigarrett drabbades av den högre skatten eller en cigarr av den lägre. Utskottet utformade den anmärkningen — någon sakkunnig myndighet har aldrig av utskottet tillfrågats, huru anmärkningen skulle formuleras för att få den rätta avfattningen — i följande ord: »i skatte-

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

hänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt understiger 3,3 kg. per 1,000 st.» Detta är alltså den skillnad, som det i beskattningshänseende skall bli mellan cigarrer och cigarrcigarretter, om utskottets hemställan bifalles.

Huru kommer denna anmärkning att verka i praktiken? Jag är övertygad om att även de, som i likhet med mig icke använda tobaksvaror, äro överens om att den tobaksvara, som jag här har i min hand, är en typisk cigarrcigarrett. Den har en obetydlig vikt, den har ingen spets, men vad den däremot har, det är en hel inlaga i stället för skuren inlaga, och tillfölje den formulering, som bevillningsutskottet givit anmärkningen, måste, i den händelse riksdagen biträder utskottets hemställan, denna typiska cigarrcigarrett beskattas såsom cigarr. Här har jag ett prov på en cigarr, som har en vikt understigande 3,3 kg. per 1,000 st., som har skuren inlaga och saknar spets; denna typiska cigarr skall beskattas som cigarrcigarrett enligt bevillningsutskottets hemställan, medan cigarrcigarretten med hel inlaga skall beskattas såsom cigarr.

Bör riksdagen, frågar jag, utan vidare godkänna att i författningen införes en dylik anmärkning, som medför dylika konsekvenser? Jag ger min ärade vän, herr E. A. Nilson i Örebro, rätt i vad han för en stund sedan yttrade vid behandlingen av ett statsutskottsbetänkande, att om under ett ärendes behandling nya upplysningar lämnas, är det minsta man kan begära, såvida icke alldeles särskilda skäl föreligga, att få frågan återremitterad till utskottet för ytterligare utredning.

Detta är, herr talman, den andra anledningen, varför jag till sist kommer att yrka på att ärendet återremitteras till bevillningsutskottet, men innan jag gör det, skall jag tillåta mig att framställa några frågor till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Jag antar, att han är tacksam för att jag framställer dessa frågor nu i stället för i en interpellation, då jag förmodar, att statsrådet mycket lätt kan besvara desamma.

Anser herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att, om utskottets hemställan bifalles av riksdagen, en allsidig utredning av den inhemska tobaksindustriens behov av tullskydd bör i god tid verkställas, innan en ny proposition förelägges riksdagen med förslag om förlängd giltighetstid av den nya provisoriska skatten, samt anser icke herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att tobaksmonopolet, som ju icke är något annat än ett statens skatteinstrument, alltid i sin verksamhet fullt ut bör beakta de statsfinansiella synpunkterna, och, om herr statsrådet besvarar denna fråga jakande, är herr statsrådet villig att medverka till en sådan skötsel av den förstatligade näringen i fråga?

Jag ber, herr talman, att på grund av vad jag sålunda anfört få yrka, att betänkandet återremitteras till bevillningsutskottet.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*:
Herr talman! De förändrade grunder utskottet föreslår för den ifrågasatta skattens uttagande anser jag mig kunna biträda. Med anledning av den reservation, utskottets ordförande avgivit, anhåller jag emellertid att få säga några ord, detta särskilt föranlett av den principiella skillnad, som råder mellan reservanten och mig i fråga om det lämpligaste sättet för den ifrågasatta skattens uttagande. Reservanten betonar, att han vill medverka till en ökad tobaksbeskattning men vill fördela skattetrycket lika mellan importerad och här tillverkad vara. Genom denna anordning anser han sig med större säkerhet kunna garantera statsverket den önskade skatteökningen.

Herr *Röing* uttalar, att propositionen bygger på en beräknad fortsatt import av 32,400,000 cigarrer per år. Jag antar, att han grundar detta sitt uttalande på en missuppfattning, ty det framgår ju av propositionen, att jag i det förslag, som förelegat till utskottets prövning, sänkt den beräknade ursprungliga inkomsten av 14½ miljoner kronor till 12 miljoner kronor per år. Jag har sålunda sänkt den beräknade summan med 2½ miljoner kronor, och detta, tycker jag, är dock ett stycke på väg av den minskade import, som man kan ifrågasätta bli en följd av det ökade priset på den vara, det här är fråga om att importera.

Avsikten med olika skattesatser för inhemska och importerade cigarrer var, som bevillningsutskottet i sitt betänkande med rätta säger, »att återställa det vid monopolets införande avsedda jämviktsläget». Med detta jämviktsläge menar utskottet förhållandet mellan importhandeln och den inhemska tillverkningen. Under åren 1916—1917 utgjorde importhandeln 28 % av tillverkningen för att sedermera under 1921 stiga till 57 %. Som det torde vara uteslutet att under nuvarande depressionstid kunna räkna på en ökad total förbrukning av cigarrer inom landet, måste för att jämviktsläget skall återställas importen minskas till förmån för Tobaksmonopolets tillverkning.

Under sådana förhållanden torde det vara av större intresse att undersöka, huruvida det finnes något berättigande i att denna förskjutning från 28 % till 57 % i förhållandet mellan import och inhemsk tillverkning fortfar, än att, såsom herr *Röing*, ingå i långa beräkningar för att undersöka, huruvida utländska cigarrer kunna importeras och försäljas till sådana minuthandelspris, som för närvarande äro av monopolbolaget åsatta de kvantiteter cigarrer, som huvudsakligen konsumeras av den svenska allmänheten.

Nedanstående siffror torde vara belysande för frågan, vad förskjutningen innebär.

Omförordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m. *Genomsnittsprisen av cigarrer av Tobaksmonopolets tillverkning ävensom av tobakshandlarnas import under åren 1916 - 1921 (i runda tal).*

(Forts.)

	1916	1917	18	1919	1920	1921
Monopolets försäljning i genomsnittspris i öre per styck . . .	13.6	14.8	20.3	23.0	26.9	27.0
Tobakshandlarnas import i genomsnittspris i öre per styck . . .	26.2	.	56.2	43.6	40.0	32.1
Tobakshandlarnas pris i förhållande till Tobaksmonopolets pris i procent	196.2	172.3	276.8	189.6	148.7	113.9.

Därefter ha priserna under december 1921 sjunkit därigenom att monopolet åsatt varorna ett genomsnittspris av 23,7 öre per styck, och tobakshandlarnas importpris blev då 28 öre. De sänkte nämligen även sina priser. Härav framgår, att då tobakshandlarna under 1916—1917, då importen utgjorde 28 % av den inhemska tillverkningen, importerade cigarrer i genomsnittsprislägen, som med 70 till 90 % överstego monopolets tillverkning, så importeras för närvarande cigarrer i prislägen, som med blott 20 % överstiga genomsnittsprisläget av Tobaksmonopolets cigarrer. Importörerna hava således visat sig kunna framgångsrikt konkurrera med Tobaksmonopolet i andra prislägen än förut, och detta torde utgöra förklaringen till att importen kunnat stiga till 57 % av Tobaksmonopolets försäljning. Under alla dessa år har skyddet för den inhemska tillverkningen förblivit i stort sett oförändrat. Orsaken till importens förbättrade möjligheter måste därför sökas antingen däri, att priset på Tobaksmonopolets tillverkning ligger för högt, eller däri, att importörerna gynnats av särskilda förhållanden. Av ovanstående siffror framgår, att Tobaksmonopolets priser från 1916—1917 till nuvarande tid ökats med cirka 70 %, vilket jämfört med detaljprisen å andra varor måste anses synnerligen rimligt. Att såsom herr Röing söka anledningen till den ökade importen däri, att importhandeln skulle hava en mer affärsmässig skötsel och en mer vaken och vidsynt ledning än Tobaksmonopolet, torde vara väl långsökt. Tobaksmonopolet har varit under samma ledning allt sedan sin tillkomst, och om ej ett annat moment, nämligen valutaförhållandena, tillkommit, varför skulle då förhållandena inom Tobaksmonopolet hava ändrats så avsevärt just under det sista året?

Herr Röing kommer i sina beräkningar till det resultatet, att importgrossisterna med den av Kungl. Maj:t föreslagna nya skatten även med en mycket blygsam förtjänst ej kunna försälja importerade cigarrer till ett minuthandelspris av 30 öre per styck eller därunder, samt att liknande cigarrer med den av utskottet föreslagna skatten av 4 öre icke utan förlust kunna säljas till ett minuthandelspris av 25 öre eller därunder. Han utgår i beräkningarna från det

antagandet, att en cigarr numera ej kan inköpas från utlandet till lägre pris än omkring 40 kronor per tusen oförtullade. Det är möjligt, att denna uppgift för närvarande är något så när riktig, ty tyska exportörer lära enligt uppgift överenskommit att endast sälja i svenska kronor, beräknade efter en avsevärt högre valuta än den för dagen gällande. Säkert är emellertid, att under sistlidna november och december månader förelågo många utbud och avslötos även affärer rörande inköp av cigarrer till 25 kronor per tusen stycken och därunder. Det är långt ifrån uteslutet, att om de tyska exportörerna finna, att deras försäljningar till Sverige hämmas genom de nya skattesatserna, de återgå till sina decemberpris.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Huru härmed än må vara, är Tobaksmonopolet, såsom herr Röing riktigt medgiver, »ett statens skatteinstrument, och riksdagen måste därför noga tillse, att detta instrument fungerar på ett fullt tillfredsställande sätt». Har det nu visat sig, att importen av särskilda anledningar blivit avsevärt mera konkurrenskraftig än förut och tvingat Tobaksmonopolet att öka sina försäljningsutgifter, så synes det rimligt, att dessa anledningar i den mån det är möjligt undanröjas, och därvid böra icke några importgrossisters strävanden att få behålla en inkomstmöjlighet, som de endast åtnjutit under kort tid, få utgöra ett hinder för riksdagen att återföra förhållandena till vad de voro, då Tobaksmonopolet bildades. Det torde visserligen vara riktigt, att riksdagen, såsom herr Röing anmärkt, önskat, att monopolbolaget skulle ha en konkurrens, som verkade uppryckande på monopolbolagets skötsel, men att riksdagen skulle med översamhet åse den nuvarande konkurrensen, som uppenbarligen måste anses förryckande på bolagets skötsel, får väl dock anses uteslutet.

Herr Röing uppgiver vidare, att ett bifall till propositionen eller utskottets hemställan komme att förorsaka väsentlig minskning av inkomsten å licensavgiften och därigenom medföra en betydligt minskad vinst för monopolbolaget och som följd därav minskad inkomst för statsverket från detta monopol. Till stöd för detta påstående åberopar han, att enligt propositionen den inhemska cigarrtillverkningen går med förlust och att den enda vinst, monopolbolaget, respektive staten, har av cigarrhandeln, härrör från importen av utländska cigarrer, vilken import enligt hans förmenande på grund av den föreslagna skatten komme att väsentligen nedgå.

Oavsett att det torde vara synnerligen svårt att närmare utröna den sänkning i licensavgifterna, skatten skulle kunna hava till följd, måste det ihågkommas, att de förluster, som för närvarande drabba monopolbolaget vid cigarrtillverkningen i form av ständigt ökade arbetslöshetsunderstöd m. m., givetvis måste täckas av de influtna licensavgifterna. Och även om skatten å importerade cigarrer komme att medföra en minskning i licensavgifterna, synes detta därför icke behöva inverka å nettoinkomsten av licensavgifterna, då ju monopolbolaget kan antagas få möjlighet att återanställa en del av arbetarna och befrias från att taga dessa avgifter i anspråk till täckande av arbetslöshetsunderstöd och andra på

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

grund av den stegrade importen ökade omkostnader å cigarrtillverkningen och försäljningen av cigarrerna.

Herr Röing, som icke ansett det riktigt att ytterligare beskatta cigarrerna, meddelar vidare, att han icke tvekat att inom utskottet föreslå en höjning av skatten å cigarrer, såväl de inom riket tillverkade som de importerade, med 0,7 öre per styck. Detta yrkande motiveras med att minutprisen å cigarrerterna ej kunna betraktas såsom synnerligen höga. Det torde emellertid böra ihågkommas, att cigarrerterna redan äro de hårdast beskattade tobaksvarorna, och herr Röings påstående om att cigarrtillverkningsprisen icke äro synnerligen höga är så långt ifrån riktigt, att det snarare torde vara rätt att påstå, att de inom Sverige saluhållna cigarrerterna på grund av den höga skatten i sina genomsnittspriser äro bland de dyraste cigarrerterna i världen. Jag vill här tillägga, att enligt vad som meddelats mig ställes det ett avsevärt krav på godheten av de cigarrer, som säljas här i landet, så att det för samtliga cigarrer måste användas orientalisk tobak, under det man i andra länder kan tillåta sig använda en något sämre råvara. Då skatteintäkten å de inom landet tillverkade tobaksvarorna till ojämförligt största delen just härrör från cigarrerterna, framgår därav, vilken stor risk man löper, om man skulle driva den ifrågasatta beskattningen för långt. Det torde därför vara nödvändigt att framgå med större försiktighet än herr Röings förslag innebär.

Vad den av herr Röing påtalade, av monopolbolaget verkställda importen av cigarrer angår, har denna ju onekligen visat sig vara till sina verkningar mindre lycklig, men med hänsyn till att dessa verkningar knappast läto sig överskådas vid den tidpunkt, då monopolbolaget för att tillfredsställa den synnerligen stegrade efterfrågan å cigarrer kontrakterade om leverans av dessa cigarrer, synes dock åtgärden kunna förklaras. Jag vill i samband med detta göra en anmärkning. Herr Röing meddelade i sitt anförande, att i den redogörelsen, som lämnats rörande dels den enskilda importen och dels monolets försäljning, skulle i importsiffrorna vara inräknade även de cigarrpartier, som monolet hade importerat. Detta är oriktigt. Enligt uppgift, som jag erhållit från monopolbolaget, är hela den cigarrimport, som monopolbolaget företagit, inräknad i de siffror, som ange monolets försäljning, och vad som anges under rubriken importerade cigarrer är uteslutande importerat av enskilda.

Herr Röing klandrade även, att monopolbolaget haft för stor lagerbehållning av cigarrer vid 1921 års utgång. Det torde emellertid böra framhållas, att lagret av cigarrer vid 1920 års slut icke kan anses hava varit för stort i förhållande till försäljningen under nämnda år, och att först nedgången i omsättningen under år 1921 medfört, att lagret stigit till 58 miljoner stycken. Enligt herr Röings förmenande synes monopolbolaget till undvikande av en så stor lagerbehållning hava bort i större utsträckning än vad som skett avskeda arbetare. Då det icke torde vara herr Röing obekant, att monopolbolaget avskedat cirka 1,000 cigarrarbetare eller

30 % av cigarrarbetarestammen, vill det förefalla, som om herr Röing skulle under nu rådande arbetslöshetsförhållanden driva affärssynpunkten väl långt. Bolaget bör givetvis gå fram med en viss varsamhet vid avskedandet av arbetare med hänsyn särskilt till den svåra ställning en avskedad tobaksarbetare iråkar, därest han tvingas lämna sin anställning hos bolaget.

Slutligen gör herr Röing gällande, att monopolbolagets uraktlåtenhet att begränsa giltighetstiden av den beviljade omsättningsrabatten å cigarrer till tiden för denna utredning måste vittna om, att bolaget saknar den affärsmässiga ledning, man har rätt att fordra. Det synes emellertid, som om herr Röing skulle bortse från den affärsmässiga synpunkt varje duglig affärsman borde anlägga på denna fråga. Det måste väl anses uppenbart, att om bolaget skulle vidtagit den av herr Röing önskade tidsbegränsningen, handlandena under denna jämförelsevis korta tidrymd skulle hava starkt forcerat sina inköp och täckt sina behov av cigarrer för så lång tid framåt, att därigenom den högsta premien, 15 %, uppnåtts, utan att detta skulle på ett varaktigt sätt hava minskat mono-polets cigarrlager eller ökat dess årsomsättning av cigarrer. Självfallet ligger i omsättningsrabattens natur, att den, om den skall tillgripas för att möjliggöra en realisation av ett för stort lager, måste ompänna en jämförelsevis lång tidrymd för att icke leda till olämpliga och icke önskvärda konsekvenser.

Under sitt yttrande poängterade herr Röing särskilt, att han ansåg denna åtgärd vara synnerligen oklok. Det ligger ju i verkligheten så, att under en för importörerna gynnsam tid hava de begagnat sig av denna sin mera gynnsamma ställning till att öka sin provision åt återförsäljare. Återförsäljarna hava med anledning härav naturligtvis framhållit den utländska varan framför den inländska. Människorna äro ju icke mer än människor, och om de hava 15 % på en cigarr från en leverantör och 25 % på en cigarr från en annan leverantör till samma priser, tror jag icke, att deras patriotiska känslor driva dem till att i första hand sälja den cigarr, som ger 15 % utan den som ger 25 %. Denna anledning har naturligtvis stimulerat importen, då hela detaljhandlarekären mobiliserats för att tala om, att de utländska cigarrerna egentligen äro bättre än de inhemska. Det är klart, att här hava vi inkörsporten till att det har blivit en konkurrens, om jag får begagna detta uttryck, mellan importörerna och mono-polet om vem av dem som skall vinna själarna i cigarrbutikerna, och detta vill nu herr Röing delvis fortsätta med, även efter det att denna hantering lett till det resultatet, att statens affär förlorar därpå, — ty mono-polet är statens affär även om det skötes delvis under enskild lednings inflytande. Statsverket har infört tobaksmono-polet för några år sedan för att hava detta som ett skatteinstrument. Ursprungligen var det visst, om jag icke missminner mig, infört för att något svara för de ökade utgifterna till ålderdomspensioneringen. Om man nu vid statsverket bundit ett sådant instrument, då påkallar det enligt mitt förmenande statsmakternas åtgärd för att se till,

*Omförordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

att tonerna ljuda någorlunda riktigt i instrumentet. Det har kommit in åtskilligt missljud. Det är detta missljud, som herr Röing vill hava kvar, och som jag icke vill medverka till. Det är ofrånkomligt, att importen ökats i högst väsentlig grad på ett sådant sätt, att det icke i fortsättningen kan vara önskvärt. Det skulle leda till, att staten skulle resonera som så: Det gör alldeles desamma varifrån staten får pengar till sin kassa, även om vi få lägga ned alla de fabriker, i vilka staten lagt ned kapital samtidigt som enskilda även nedlagt kapital däri. Även om vi få lägga ned dessa fabriker, har det egentligen ingen betydelse. Handeln skall vara fri, och här skall var och en som har lust att importera cigarrer, när det passar honom, hava rätt att importera dem. När det sedan icke passar att importera cigarrer, då skall statsverket naturligtvis återigen ställa i gång produktionen för att svenska medborgares behov av tobak skall tillfredsställas. Dessa förskjutningar och kastningar fram och tillbaka anser jag i och för sig icke äro bra, och därför har jag bortseende från alla frihandelsdoktriner och alla protektionistiska doktriner velat se till, att det som var utgångspunkten vid överläggningarna om monopolets införande skulle genom den nu ifrågasatta lagstiftningen komma till sin rätt igen.

Herr Röing gjorde en direkt fråga till mig om min uppfattning, men som jag är litet långsam att anteckna, händer det att jag icke fått denna hans fråga riktigt formulerad, men jag tror, att i de sista satserna som jag uttalat, ligger ett uttryck för den uppfattning, jag har i föreliggande fråga, att denna fråga av helt naturliga skäl är en beskattningsfråga, genom vilken jag vill försöka att till statsverket få in ett större belopp. I detta kan jag misräkna mig, ty det vill jag säga bevillningsutskottets ordförande, att alla de anslag i huvudtiteln, som korrespondera mot konsumtionen i landet, äro mycket svåra att beräkna, om de skola kunna giva det beräknade resultatet för året. Jag skall taga en sådan artikel som socker. Där hade vi beräknat en viss konsumtion under år 1920. Om jag icke missminner mig, översteg konsumtionen nämnda år den beräknade så orimligt, att vi måste importera för mellan 80 och 90 miljoner kronor för att tillfredsställa denna stegrade konsumtion. Så gjorde vi en beräkning för 1921. Den har slagit så kapitalt fel, att nu ligger det efter sockersakkunnigas beräkning ett betydligt större sockerlager inom landet, än vad man då beräknade skulle föreligga vid den tiden. Människorna äto mera socker år 1920 än vad som beräknades, de äto mindre under 1921, än vi beräknade. De röka mera det ena året, än vad som beräknas, de komma att röka mindre ett annat år. Här röra vi oss på det område, som är utomordentligt osäkert. Man har icke någon absolut bestämd garanti för att de anslag på huvudtiteln, som korrespondera mot konsumtionen, skola till varje öre infrias. Ibland blir det litet över, ibland ganska mycket under än vad som beräknas. Men jag har trott, att jag med dessa beräkningar skulle hålla mig på den säkra sidan. Skulle jag misräkna mig så är det klart,

att då får herr Röing rätt i det fallet, att jag misräknat mig, men det är icke säkert, att han får rätt, om jag ansluter mig till hans förslag om 0,7 öre för cigarretter, därför att den ena delen av tobakskonsumtionen såväl som den andra kan ju på grund av ekonomiens lagar få lov att inskränkas, och det är därför som dessa frågor äro litet osäkra att röra sig med.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Emellertid har nu herr Röing yrkat återremiss av ärendet. Även om icke första kammaren hade fattat beslut i frågan, skulle jag här, liksom jag gjorde i första kammaren, bestämt hava avrått från att återremittera ärendet, ty det kan icke leda till något egentligen annat än att man genom denna återremiss skulle taga i övervägande, om man kunde lämpligare beskatta någon annan artikel än tobaken, eller om man skulle göra en omläggning av den ifrågasatta tobaksskatten. Jag är livligt övertygad om, att när detta ärende kommit tillbaka igen, bleve det så, att man ändock icke blivit enig; man finge icke ett förslag, som tillfredsställde alla. Jag tror därför, att det ur alla synpunkter är lämpligast, att riksdagens andra kammare tar ställning till ärendet i dag, och jag för min del hemställer om, att kammaren ville benäget bifalla utskottets förslag.

Under detta anförande hade herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna.

Herr N y l a n d e r: Herr talman, mina damer och herrar! Då jag vid genomläsandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 och efter att i anledning av densamma själv hava gjort en del undersökningar, icke kunde komma till annat resultat än, dels att den därmed åsyftade statsinkomsten icke skulle kunna uppnås, dels att den i övrigt innebär så stora risker för den enligt 1914 års förordning dock skyddade köpmannakåren inom tobaksbranschen, fann jag mig föranlåten att framlägga den motion, som utskottets majoritet nu avstyrkt, men som både herr Röing och herr Lithander fastän på olika sätt anslutit sig till. Jag framhöll i denna motion med skärpa nödvändigheten av en indirekt beskattning, då nu nya medel måste anskaffas, och jag erkände även, att tobaken var ett särskilt lämpligt skatteobjekt. Men jag framhöll samtidigt, att beskattningen på detta område nu gått så långt, att man lätt kunde frukta ett bakslag, om ytterligare summor skulle uttagas. Rent principiellt framhöll jag även, att den inom tobaksnäringen sysselsatta handelskåren och dess anställda skulle komma i ett svårt läge, och att därför en ökad beskattning borde läggas mera likformigt, drabbande såväl importerade som i riket tillverkade tobaksvaror. Från den fria näringsrättens synpunkt hava också vägande inlagor inlämnats till bevillningsutskottet från Svenska Handelsagenters Förening och Stockholms Handelskammare, men trots allt har bevillningsutskottet avslagit min motion och framkommit med en kompromiss, som i realiteten icke är bättre än den svagt uppbyggda kungl. propositionen.

När utskottet så gjort, är det min plikt och rättighet att närmare

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

syna de skäl, varpå utskottet bygger sitt betänkande, en sak som ju redan delvis skett i herr Røings anförande. Då så varit fallet, vill jag icke ingå på allt för tröttande detaljer, ehuru jag har en del material till mitt förfogande. Enligt min uppfattning har i herr Røings reservation — liksom i herr Lithanders — samt i herr Røings i dag hållna anförande — i detalj visats huru litet utredd den föreliggande frågan i själva verket är och vilka tråkiga konsekvenser både ur statsfinansiella och andra synpunkter bevillningsutskottets förslag kan medföra, om det av riksdagen antages. Det bör i detta sammanhang poängteras, att såvitt jag hörde rätt, berörde finansministern icke något av de ersättningsanspråk, som ovillkorligen från importörernas sida måste komma fram.

Det är till en början intressant att se, att finansministern och utskottet verkligen konstaterat, att det finnes något, som heter valuta-dumping och att detta enligt deras mening är orsaken till den stora tobaksimporten och den sämre ställningen för monolet. När den enskilda industrien kommit med samma påpekande, har det emellertid låtit andra toner, men på denna fråga vill jag i detta sammanhang icke närmare ingå. Man kan mot mig invända, att det är egendomligt, att jag i år framlagt denna motion, då jag i fjol så kraftigt framhöll behovet av skyddstullar, men jag kan säga, att jag i denna fråga blivit bönhörd över hövan.

Jag vill emellertid konstatera, att även den legitima fria tobaksimporten också haft en hel del nackdelar av valutans fall, i det att mången importör gjort avsevärda förluster på till högre kurser inköpta lager, som han sedermera efter valutans fall måst sälja till lägre priser. Skulle man siktat på att hindra inköp till verkliga dumpingpriser, så skulle en proposition som denna kommit fram förut, ty nu äro de utländska tobakspriserna starkt höjda, varjämte exportbestämmelser införts, vilka säkerligen torde medföra, att konkurrensen från utlandet för framtiden ur valutasynpunkt icke alls blir densamma som vad den har varit.

Nu påpekar emellertid utskottet på sid. 8, att det icke vill hava någon höjning av skattesatserna för Monolets cigarrer och cigarr-cigarretter, när så stora lager av dessa finnas på grund av konkurrens med den fria handeln, att fara uppstår, att betydande mängder av dessa icke skulle kunna vinna avsättning inom beräknad tid. Därför skall i stället den fria handeln klämmas efter. Utan att vilja rikta någon kritik emot skötseln av Tobaksmonolet, vilken sistnämnda säkerligen icke är en lätt uppgift, så måste jag dock framhålla, att detta utskottets resonemang blir en premiering av bristande förutseende. Ty trots sin ömtåliga ställning måste väl även ett monopol skötas kommersiellt, och i så fall får man icke lägga sådana massor på lager av en vara, som bör konsumeras inom ett år.

Det bör emellertid i detta sammanhang framhållas, att så sent som i december i fjol en överenskommelse gjordes mellan Tobaksmonolet och importörerna, en överenskommelse, som enligt min uppfattning skulle hava varit ägnad att på ett affärsmässigt sätt avveckla eller minska Monolets svårigheter. Denna överenskommelse

gick nämligen ut på, att importörerna efter hand skulle övertaga så mycket som möjligt av Monopolets överflödiga cigarrer. Denna överenskommelse har lett till en redan fullgjord provleverans, och genom ett fortsatt fullföljande på den vägen hade nog så småningom lagren minskats. Nu kommer emellertid denna proposition att sätta stopp för detta. Jag kan icke finna annat än att här förelegat synnerligen starka skäl för att man bort låta denna överenskommelse fortgå för att därmed lätta Monopolets svårigheter, och detta hade nog gått, även om finansministern ansett lämpligt att från tobaken pressa fram mera penningar, nota bene om man hade lagt den ökade beskattningen på ett annat sätt, än vad bevillningsutskottet nu gjort.

Herr Röing har på ett enligt min mening synnerligen övertygande sätt bevisat ohållbarheten i Kungl. Maj:ts och utskottets beräkningar, och jag måste säga, att den av finansministern upplästa promemorian just icke har ändrat min uppfattning i detta stycke. Jag har sökt utföra en del beräkningar och kommit till ungefär liknande resultat som herr Röing och herr Lithander. Utskottet stannar utan någon närmare och bärande motivering vid en skattesats av 4 öre per styck på cigarrer, men hur man kommit till just denna summa och hur man kan taga på sitt ansvar att med en dylik beskattning få fram de önskade miljonerna framgår icke. Icke heller framgår det någon förklaring till, att utskottet icke ändrar Kungl. Maj:ts förslag om beskattning av cigarreigarretter, ty en ändring härutinnan kan ju hava varit lika motiverad som vad cigarrerna beträffar. Däremot höjer man skatten på piptobak, vilket ju ur den synpunkten, att denna mest rökes av bredare lagren, förefaller vara märkvärdigt i vår demokratiska tid.

Utskottet säger sig å sid. 10 hava i sina uttalanden uteslutande anlagt statsfinansiella synpunkter. Men det förefaller då egenomligt, att utskottet icke tager någon hänsyn till det förhållandet, att licensavgifterna på importerade tobaksvaror utgöra en så väsentlig del av Tobaksmonopolets hela inkomst, exempelvis år 1920 nära 6 miljoner kronor, eller noggrannare 5,8 miljoner, om jag icke minnes orätt. Då det nu icke heller av utskottet bestrides, att genom det nya förslaget importen av 30-öres cigarrer och därunder torde komma att upphöra och därmed licensavgifterna å dessa varor, så försvinner eller förminskas här en inkomst, som sannerligen ur statsfinansiell synpunkt borde ägnas den största uppmärksamhet. Vad kvaliteten beträffar torde det för framtiden bliva så, att den stora allmänheten, som nu köper cigarrer till ett pris av 15, 20, 25 å 30 öre, får bereda sig på att röka »gröna nöden».

Rent principiellt sett, nämligen från den fria, okränkta näringsrättens synpunkt, kan jag vidare icke finna det annat än upprörande, att utskottet icke även närmare tänkt på vad dess förslag innebär för den lojala köpmannakår, som enligt 1914 års lagstiftning fick rätt till fri handel, samt de anställda inom denna bransch. Utskottet har emellertid synbarligen på känn, att här måste komma

*Omförordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

Om förordning ang. särskild skatt å tobaksvaror m. m. att uppstå svårigheter och förvecklingar, när å sid. 10 utskottet säger:

(Forts.)

»Visserligen har utskottet ingalunda förbisett, att den föreliggande propositionen jämväl i den jämkade form, vari den förordas av utskottet, ingriper i förhållandet mellan den svenska tillverknigen och importhandeln även i andra hänseenden än dem, som vid det statsfinansiella bedömandet ovan berörts. Men de frågor, som sålunda i övrigt äga samband med det föreliggande förslaget, och i vilket skilda meningar uttalats av dem inom utskottet, vilka förenat sig om detta betänkande, har utskottet ansett sig kunna avstå från att söka här utreda.»

Härav framgår tydligt, att utskottet vet, att ersättningsanspråk måste komma att framställas från laglydiga svenska näringsidkare och deras anställda, vilka genom detta förslag i många fall se sitt levebröd berövat dem.

Jag har i dag av en för mig okänd affärsman i landsorten erhållit ett brev, i vilket han bland annat säger:

»Undertecknad, som sedan 15 år arbetat i branschen, därav flera år som importör, har på grund av att hela mitt lager genom importförbudet blivit oåtkomligt, drabbats mycket hårt. Bland annat har detta förorsakat mig flera växelprotester och har jag ingen högre önskan än att kunna klara alla mina förbindelser, vilket skulle bli omöjligt om utskottsförslaget skulle gå igenom.»

Jag har läst upp detta ehuru, som jag nyss sade, jag icke känner personen; men då det flerstädes i pressen framkommit liknande synpunkter, anser jag mig sannerligen ha skäl att taga hänsyn även till dessa förhållanden. Och från den fria näringsrättens synpunkt är det sannerligen icke tilltalande att se, huru på detta sätt genom en kupp så stora svårigheter beredas den lojalt arbetande köpmannakåren och dess anställda. När det nu, som jag i min motion angivit och herr Röing påvisat, finnes en framkomlig väg att säkrare nå de önskade statsinkomsterna — herr finansministern erkände, att denna utväg var åtminstone lika säker som den av utskottet anvisade vägen — och samtidigt låta de dock enligt svensk lag skyddade näringsidkarna undgå att bliva ruinerade eller tillfogas avsevärd skada i sitt näringsfång, så finner jag sannerligen, att detta ärende tarvar ny undersökning. På grund av första kammarens beslut är det ju dock nu ingen idé att, såsom gjorts, begära återremiss. Jag vill dock i detta sammanhang meddela, att flera andra förslag än det av herr Röing omnämnda framkommit, som jag för den intresserade gärna skall demonstrera. Dessa förslag lämna också i sin ordning större garantier för, att de önskade miljonerna skola erhållas, utan att importörernas ställning undergrävas och utan att vidare förvecklingar mellan dem och staten uppkomma.

Vad de i propositionen gjorda och av finansministern nyss omnämnda påpekandena beträffar, nämligen om arbetslösheten inom tobaksmonopolet, vill jag meddela, att till mig framkommit en uppgift om, att ytterligare maskinella anordningar komma att införas — efter vad för mig uppgivits skulle det vara fråga om amerikanska

maskiner — som komma att inbespara en högst avsevärd arbetskraft. Jag kan icke garantera riktigheten av denna uppgift men vore tacksam för att få ett bestämt svar från ett mera initierat håll och helst från regeringshåll, huruvida detta är riktigt. Ty om detta är fallet, kommer den nya skatten enligt utskottets förslag, vad mildrande av arbetslösheten beträffar, icke att ha den ringaste effekt. Finansministern uttalade sig också i synnerligen vaga ordalag om garantierna för ett minskande av arbetslösheten. Ty hans ord föllo, att tobaksmonopolet *kan* — vilket särskilt kraftigt underströks — om förslaget går igenom, taga tillbaka en del arbetare. Ja, någon garanti finnes synbarligen icke. Men ett svar är synnerligen önskvärt på den frågan, om arbetslösheten kanske i stället kommer att bli större genom de av mig omnämnda nya maskinella anordningarna. Vad som däremot är alldeles säkert är, att, om utskottets förslag går igenom, arbetslöshet kommer att uppstå bland de i importfirmorna anställda, av vilka en del, om jag icke är oriktigt underrättad, redan uppsagts under förutsättning, att propositionen eller utskottets förslag går igenom. Denna synpunkt underkändes ej heller av statsrådet och chefen för finansdepartementet.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

När jag nu är inne på arbetslöshetsproblemet inom tobaksmonopolet, kan jag ej underlåta att framkasta även den frågan: Är det meningen att med full fart sätta i gång fabrikationen, oaktat det ligger lager inne för ett och ett halvt år? Kommer ej detta att i så fall under den av finansministern påvisade minskade konsumtionen leda till ytterligare ökade stora förluster, så att vi en vacker dag ha att vänta några andra mer eller mindre märkvärdiga åtgärder för att få den här kärran ur dyn?

För övrigt vill jag, då finansministern anmärkte på importörernas ställning, påpeka, att de sannerligen icke ha någon lätt position. Ty taga de bra betalt, varigenom staten alltså erhåller större licensavgift och därmed större inkomst, få de angrepp på halsen, för att de göra sig en oskäligen inkomst, av vilken dock, mina damer och herrar, en del dessutom går i statens fickor i form av skatter. Ha de däremot efter fördelaktiga inköp på grund av valutaförhållandena kunnat sälja billigt, hur blir det då? Jo, då anklagas de för dumpingkonkurrens med monolet och för att undergräva dettas ställning. Hur skall man få kyrkan mitt i byn här?

Då det emellertid, som jag antytt, finnes möjlighet att genom den överenskommelse, som redan ingåtts mellan monolet och importörerna, minska monolets lager, då den beräknade inkomsten enligt gjorda kalkyler på tillförlitligt sätt kan vinnas på annat vis, utan att denna närings affärsmän och affärsanställda bringas i en svår position, måste jag yrka avslag på utskottets förslag. Både herr Röing och herr Lithander ha på olika sätt givit sin anslutning till min motion, och jag ber, då nu, som nyss antyddes, första kammaren antagit utskottets förslag och därför ett yrkande om återremiss icke har någon betydelse, att för min del få yrka bifall till herr Röings reservation. När jag det gör, ber jag emellertid att få sluta med att yttra de ord, som herr finansministern själv i slutet av

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

sitt anförande i fjol i tulldebatten vid remiss av tullpropositionen fällde, och detta enär de verkligen göra skäl för sig i dag, fastän nu från *min* ståndpunkt. Visserligen är den nu föreliggande frågan av mindre omfattning än den stora tullpropositionen då, men det kan vara intressant att återupprepa, vad herr Thorsson sade då gent emot oss: »Det kan icke hjälpas, att, om det skall krävas offer av så genomgripande omfattning, som här ifrågasättes, måste också Sveriges folk kräva, att det även sker en *ordentlig bouppteckning*. Vi skola veta, icke blott vilka som hava förlorat eller komma att förlora, utan vi skola också veta, vilka som ha vunnit på denna oerhörda företeelse. Och, mina herrar, det måste ske en sådan sakens uppgörelse, om vi skola fortsätta att lagstifta på det sätt, som man nu under någon tid tillåtit sig göra i Sveriges riksdag.»

De ord, som herr Thorsson då under tulldebatten från Skånebänken i fjol yttrade, de orden borde nog herr finansminister Thorsson i år ha något närmare tänkt på.

Herr talman! Jag ber att med detta varmt få vädja till kam-maren att gå med på herr Röings reservation.

Herr L i t h a n d e r: Herr talman! Bevillningsutskottets ärade ordförande började sitt anförande med att säga, att den kungliga propositionen tillkommit i julbrådskan, och får jag för min del ge honom fullkomligt rätt i det, att propositionen tydligt ger detta vid handen. Men jag skulle vilja också säga, att den tillhör sådana där julklappar, som det svenska folket icke har stor orsak att glädja sig åt. Den erinrar mig om en annan julklapp. Det var en liten tös, som fick tillbaka sin käraste docka, omklädd och utstyrd så, att när hon fick se den sade hon: »Min käre Johannes, jag känner inte igen dig!» Vi äro i viss mån i samma läge. Vi ha i vår gamle finansminister inkarnationen för frihandeln. Han kommer till oss och ger oss en tullproposition. Han, för vilken tull är en styggelse och ökad tull är värre än döden, han kommer med dessa förslag till oss och vill, att vi skola följa honom. Var, hur, när har han firat julen? Han är en fullkomlig metamorfos. Men han har — jag får lov att säga det — gått till väga på ett skickligt sätt. Det är en tull, som han kommer med, men han kallar det för en skatt. Tullar vill han icke vara med om, men skatter vill han, att vi skola ha så mycket som möjligt. Han har blivit protektionist och blivit protektionist till den grad, att vi protektionister icke kunna följa honom.

Jag har tillåtit mig att till bevillningsutskottets betänkande foga en reservation. Jag har gjort det därför, att jag icke kunnat finna något fog för Kungl. Maj:ts förslag att till 40 och 50 procent utöka tullskyddet för en näring, som drives under monopolform, där alltså varje enskild och inhemsk tävlan är bortkopplad, och som därtill har den fördelen, att den import, som kommer från utlandet, är belagd med samma avgift, som monolet självt har att erlägga till staten, då det försäljer sina egna varor. Det är således en näring, som utövas under så säregna förhållanden, att jag vill påstå, att det icke finnes

någon enskild svensk näring, som drives under så lyckliga förhållanden. Och ändock, fastän man har tullskydd redan nu på mellan 25 och 40 procent, vill man gå fram på den vägen, och det är en frihandlare, som föreslår det. Vi få säga till vår käre finansminister, att »vi känna icke igen honom!» Vi kunna i varje fall, trots att vi äro tullskyddsvänner, icke följa honom i den takten. Och jag har i min reservation gjort gällande, att om en näring, som skyddas så kraftigt, som nu sker, icke kan bära sig, få vi söka bättringen och boten på andra vägar än den av finansministern anvisade. Jag vill erinra om, att det ej är länge sedan, ej längre än sedan i våras, då andra svenska näringar, en del rent oskyddade i tullavseende, en del med mycket få procentskydd, icke någon monopolställning, utan med fri och öppen tävlan med inland och utland, förgäves vädjade om den ringa utökning av skyddet, som behöfdes för att bevara det inhemska arbetet åt vårt land. Men det stötte på obönhörligt motstånd, och detta förfäktades skickligt av den nuvarande finansministern. Då var det ett bleklagt nej. Men nu skola vi gå med. Vad är förklaringen? Jag har icke funnit annat, än att det är ett av herr Thorssons egna barn, som är ute i nöd, som behöver skydd. Det är ett förverkligande av den socialdemokratiska tanken, att staten skall driva näringar. Nu har det visat sig, att staten icke kan driva näringar, och då skola vi dit lämna det skydd, som vi förvägra andra, fria, näringars utövning. Denna proposition har för mig stått som ett bevis för, att staten som sådan icke kan ekonomiskt driva ekonomisk verksamhet, och såsom sådant bevis hälsar jag den kungl. propositionen välkommen. Och den bör stå inristad för oss för långliga tider, när vi komma till att behandla frågan, om vi skola fortsätta på den vägen eller ej. Då skola vi, mina damer och herrar, icke glömma resultatet av det svenska tobaksmonopolet.

Herr finansministern sade, att han kan misräkna sig. Och jag vill säga, att han kan inregistrera denna proposition såsom ett tydligt och klart bevis på, att han kan misräkna sig. Ty hans förslag avklipper för det första mycket betydande inkomster, som staten eljest haft, nämligen de licensavgifter den haft på importen, ty förslaget är liktydigt med ett importförbud. Och det har framställts den frågan: komma maskinerna i gång, kommer man att fortsätta med tillverkningen av en vara, som skämmas om den får ligga, eller rättare sagt som torkar, när man har lager för 1 $\frac{1}{2}$ år. Det är så felaktigt skött som endast ett statsmonopol kan skötas, där icke ansvaret träffar de enskilda i ringaste mån, utan där det är andra som få bära detta ansvar. Glöm icke att, när vi få vidare förslag i denna väg, pröva skötseln, pröva det försiktiga handlandet inom statsmonopolet.

Jag vill säga det, att samma erinringar, som man kan göra beträffande följderna av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, kan man i stort sett göra även beträffande utskottets. Ingendera har med den noggrannhet som hade varit behöflig gått in på de ekonomiska följderna vid följandet av den ena eller andra riktningen, och den kungl.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

propositionen är framför allt ett tydligt och klart bevis på julbrådska i det fallet.

Det är också en mycket väsentlig anmärkning som kan göras mot den kungl. propositionen. Jag är säker om att hade det gällt att arbetare blivit ställda utanför möjligheten till sin utkomst, så hade propositionen innehållit icke bara en och två rader utan flera sidor om huru vi skulle ha mött den svårigheten. Men nu, nu gäller det köpmän, och herr finansministern har icke ett ord att säga om hur det problemet skall lösas, när följden, den omedelbara följden av hans förslag och även utskottets blir att man sätter tusentals personer ur möjligheten att hämta sin utkomst ur den näring de hittills bedrivit. Det är icke, som jag vid föregående tillfällen sagt, det är icke här den likhet inför lagen och den likhet inför riksdagen, som det svenska folkets alla samhällsklasser ha rätt att fordra. Jag anser därför heller icke att rättvisa sker, även om man skulle taga fasta på de mest ömmande fallen. Ty här har utövats en näring med iakttagande av allt vad lagen föreskriver, och den har utövats såsom den fria näring, den lilla rest av fri näring, det lilla uns av tävlan med monopoliet som 1914 års tobakslag tillstodde. Men även detta mäktar icke ett statsmonopol att skydda sig för, utan här framlägga frihandlare förslag om 50 % tull!

Propositionen är ett bevis på hur outredd saken är. Man har icke ett ord om konsekvenserna eller en förklaring till att man icke kan konkurrera från tobaksmonopolets sida. Det finnes icke någon förklaring av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet till de inköp som monopoliet gjort — för allt i världen enligt sin bästa övertygelse om deras förträfflighet. — Man har icke där i samma mån som de enskilda på känn om man köper fel. Är det icke möjligt att man på det hållet kunnat träffa felaktiga dispositioner, likaväl som man feldisponerat genom att lägga 1 1/2 års tillverkning i lager när man knappast borde ha ett halvt års.

Det har yrkats i en motion i denna kammare att även tobaksmonopolet liksom en annan närbesläktad institution bör regelbundet bliva föremål för den revision, som växlande statsrevisorer kunna ägna densamma. Det är icke nog med att den svenska riksdagen skall vara nöjd med att så här vid vissa tillfällen tala om dessa saker. Nej, från olika partier bör varje år en full och hel inblick kunna ske i denna drift, om den nu skall fortsättas. Den linje, som jag helst ville gå på, är den, att, om statsrådet och chefen vill behålla denna dyrbara planta, det må beredas tillfälle för andra svenska medborgare att under nu gällande förpliktelser gent emot staten och under behörig kontroll utöva sin näring. Men det skall vara så, att vi skaffa in ett moment av fri tävlan, som gör att samtidigt som staten får den inkomst som den behöver av detta njutningsmedel, det uppstår en trygghet för den svenska allmänhetens intressen. Det är någonting som blir alldeles bortkopplat när det gäller ett monopol, som står där utan tävlan.

Man får icke heller någon inblick i exempelvis de tantiemer, som detta bolag kan besluta om, icke någon inblick i de dispositioner, som

man där, med samma rätt som statsutskottet eljest, träffar. Det är något halvt om halvt, som icke är som det skall vara.

Vi hörde nyss att herr statsrådet sade, att detta är ett statens organ, även om det skötes av enskilda. Är det ett statens organ, då böra vi också fordra att få en annan inblick i dessa förhållanden, än de som riksdagen för närvarande har. Det är, som om man glömde århundradens erfarenhet rörande alla monopol. Vi ha här på några år kommit till samma slutresultat, som man redan på 1600-talet började vinna i olika länder: statsmonopol går ej att driva, det blir dyrt och dåligt för befolkningen och man längtar ifrån det. Skulle vi icke kunna få vår finansminister in på riktiga och sunda finansiella vägar i detta avseende, så att han finge en sundare syn på saken? Jag skulle kunna med exempel från gångna tiders historia sida efter sida påvisa, hurusom herr Thorsson här är inne på fel väg.

När herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vill göra tobaken så dyr — med det lovliga syftet att staten skall få ökade inkomster — så undrar jag, om han icke kommer att göra en annan erfarenhet, jag undrar, om han icke kommer att nödgas rikta sin uppmärksamhet mot rikets gränser och den smuggling som alltid blir följden, när man överskrider vissa av förhållandena givna rämärken. Vi, som ifrån början ha kämpat emot statsmonopolet, vi ha så svårt att förmå oss till att, när det i praktiken visat sig att våra farhågor härvidlag blivit besannade, vi ha så svårt att förmå oss till, säger jag, att nu hjälpa till att krasa kastanjerna ur elden, när det gäller en sak, som vi icke tro på, och att hjälpa detta lass ur dyn.

Herr finansministern sade, att hans proposition avser att återställa jämviktsläget. Nej, det blir intet jämviktsläge, när yrkandet till sitt resultat har ett importförbud. Detta fanns icke 1914, men kommer faktiskt nu att uppstå, om Kungl. Maj:ts förslag bifalles, och i stort sett även om utskottets förslag bifalles.

Herr finansministern yttrade vidare, att importhandeln icke skulle vara mera anpasslig och att ledningen skulle bli densamma som förut. Ja, jag vill säga det, att monopolet så småningom har börjat i någon mån anpassa sig under känslan av att detta vore nödvändigt. Men dess taktik från början har varit den, att man fordrat förskottslikvider av sina återförsäljare, och var det någon som begärde en viss sort och man icke hade den inne, så skickade man något annat i stället; man skickade t. o. m. humle för tobak, herr statsråd — vi ha anmärkt på det en gång förut. Men trots det att man haft alla fördelar på sin sida, så har man icke kunnat behålla marknaden. Och varför? Därför att ett statsmonopol kan aldrig drivas. Herr statsrådet talade om den deprecierade valutan. Nej, detta gäller icke längre och utgör i varje fall icke något hindrande moment härvidlag, herr Nylander har redan framhållit den saken.

Herr statsrådet nämnde, att han icke anser att bolaget bör avskeda sina arbetare. Men glömde monopolbolaget helt och hållet bort den synpunkten, när det köpte eller i varje fall beställde 50 miljoner cigarrer från Tyskland? Då var det ingen tanke på arbetarna, då

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

var det intet ömmande om dem. Nej, det är i alla fall mer än ett årsbehov, som man då täckte. Herr statsrådet sade också det att han betraktade tobaksmonopolet såsom ett beskattningsinstrument. Ja, jag skall be honom helt vänligt, att han justerar det instrumentet så, att musiken passar det svenska folket.

Jag ber, herr talman, att för min del få yrka bifall till den reservation, som jag tillåtit mig föga till utskottets betänkande. Den innebär ett avslag på Kungl. Maj:ts förslag och ett bifall till herr Nylanders motion angående mom. 1.

Herr Lövgren: Herr talman, mina damer och herrar! Sedan herr Lithander blivit frihandlare, så bör det icke förvåna någon att jag, som annars brukar vara frihandlare, uppträder som protektionist. Men när vi ha kommit fram till det läge, i vilket vi nu befinna oss med avseende å tobaksmonopolet, och jag tvingas till denna protektionistiska position, så är det beroende på någonting, som herr Lithander och de honom närstående år 1914 företogo sig. Om man hade tagit importmonopol samtidigt som man tog ett tillverkningsmonopol för tobak, så hade med all sannolikhet den nuvarande kungl. propositionen icke behövt framkomma och ej heller ett utskotts-förslag sådant som detta.

Förhållandena ha utvecklat sig så, att importörerna, medvetna om människornas stora enfald, ha mobiliserat rikets samtliga tobaksminuthandlare och sagt till dem: ni få 25 å 30 % och kanske i något fall 35 %, om ni sälja våra cigarrer; monolet betalar bara 15. Resultatet har blivit, att monolets tillverkning kommit i vanrykte tack vare denna intensiva agitation från detaljisternas sida. Men om någon skulle lägga in i ett paket två eller tre monolecigarrer till ett pris av 15 å 25 öre och i ett annat paket lika många utländska cigarrer, som kostade 30 å 50 öre, skulle sannerligen ingen kunna avgöra, vilka som vore monolets cigarrer eller importerade. På därom av mig framställd förfrågan sade en tobakshandlare, att det är samma slags cigarrer. Man sätter bara upp priset på de utländska, och ändå är folk så enfaldigt och köper dem. Nu är ju förhållandet det, att monolet har 58 miljoner cigarrer på lager, vilket täcker mera än ett års behov. Om man då lämnar vägen öppen för import i samma utsträckning som tidigare, blir resultatet bara att en del av monolets lager nödvändigtvis måste förstöras, då enligt uppgift från fackmannahåll cigarrer icke tåla lagring mera än ett år.

Man har sagt, att vår protektionistiska ståndpunkt i detta fall är till största delen betingad av vår syn på arbetslöshetsproblemet, som hänger ihop med denna sak. Jag tror emellertid icke, att arbetslöshetsproblemet i den omfattning, som man vill göra gällande, har sammanhang härmed, dels beroende på det mycket stora lager, som finnes, och dels beroende därpå, att monolet ju går över ifrån tillverkning för hand till tillverkning med maskin för cigarrer, som på grund av sin kvalitet ha så stor omsättning, att det kan löna sig — man måste naturligtvis alltid räkna med tillverkning för

hand av cigarrer, som ligga över ett pris av 35 öre. Jag tror därför icke, att det nämnvärt kommer att inverka på de anställdas antal inom monopolet, vilken skatt man pålägger. Men jag kan icke se, att det finns någon rim och reson i att först fastställa en viss relation mellan importörernas och monopolets, och att sedan monopolet på grund av förhållandena, främst valutaförhållandena, men också till följd av den agitation, som förts av importörerna och detaljisterna, skall vara tvingat att ge en sådan omsättningspremie, som har blivit beslutad för de tretton närmast liggande månaderna.

Nu säger herr Röing i sin reservation, att när det gäller trettioörescigarrer, får enligt utskottets förslag grossisten en inkomst av blott 21 kronor per tusen. Jag är icke säker på att herr Röings kalkyler utvisa hela den bruttoinkomst, som grossisterna verkligen få. Men om de också endast få 21 kronor, tycker jag, att det bör vara tillräckligt för att importera tusen cigarrer och befordra dem till detaljisterna. Därmed återställes i det närmaste det förhållande, som rådde före monopolets tillkomst och existerade ända till 1916 eller 1917.

Herr Röing, som är den konsekvente frihandlaren, vill skydda importörernas rätt, han vill, att den skall vara okränkta, och varför vill herr Röing det? Jo, det är tydligt, att han slår vakt om den kårs intressen, vilken han själv tillhör, och jag klandrar honom icke därför. Men när faktiskt genom den import, som ägt rum under sista tiden, omsättningsprovisionen för detaljisterna sprungit upp från 15 procent till någonting mellan 22 och 30 procent, vilket betyder, att en mycket stor grupp av medborgare kan leva och har storartade inkomster på att sälja tobak, då kan jag icke vara med längre, utan jag anser, och den ståndpunkten har jag förfäktat inom utskottet, att man borde sätta importtullen till 50 kronor per kilo cigarrer och 100 kronor eller mera per kilo cigarretter. Detta blir ett faktiskt importförbud. Sedan bör man inskränka minuthandlarnas antal, så att de kunna till allmänheten leverera cigarrerna för ett pris av varans värde plus 10 procent. Om man frågar en detaljhandlare på Sveriges landsbygd, vilken vara han säljer med största förtjänst, så svarar han, att det är tobaken, som han får 15 procent på. Detta gällde åtminstone under åren 1918—1920. Men här i Stockholm och andra rikets städer, där det finns detaljister, som uteslutande syssla med tobakshandel, har man drivit upp antalet tobaksbutiker, tills det blivit så stort, att de icke kunna existera, om de ej få mellan 20 och 30 procent i avance. När herr Heyman i första kammaren var inne på den linjen, att man borde sänka butikernas antal till hälften eller en tredjedel av det nuvarande, så var det utan tveivel en fullkomligt riktig tanke. Det finns väl ingen rim och reson däri, att vi här i Stockholm, med den oerhörda bostadsbrist, som är rådande, skola ha 585 cigarrbutiker. Monopolet uppger endast ett antal av 460, men jag har fått den högre siffran av ordföranden i tobakshandlarnas förening och anser, att den är korrektare. Om man har ett importmonopol och tillverkningsmonopol, ett verkligt monopol med an-

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

dra ord, då bör man kunna sänka butikernas antal, så att de med en omsättningsprovision av 10 procent kunna klara sig och klara sig bra. För resten varför kan man icke gå in för att låta vilken handlande som helst, utom möjligen livsmedelshandlande, syssla med tobaksförsäljning? Det kan icke vara någon mening i att under dessa bostadsbristens tider lägga beslag på de förstklassiga utrymmen, som upptagas av den här ifrågakvarande näringen, vilken strängt taget icke har något berättigande.

Nu säger man, att monopolet är en mycket dyrbar historia, och jag skall villigt gå med på att monopolsammanslutningar i högre grad än några andra företag behöva underkastas granskning och kritik och följas mycket noggrant, men jag vill påpeka, att tobaksmonopolet under de senaste fem åren inlevererat till statsverket 200 miljoner kronor eller i genomsnitt 40 miljoner kronor per år. Vid tiden före monopolets tillkomst utgjorde intäkterna av tobaksskatten 5 miljoner kronor per år. Det är sålunda icke någon oväsentlig skatteälla, som tobaksmonopolet utgör, och min ståndpunkt i denna fråga är, utan att jag därför vill ge avkall på mina frihandelsprinciper, då det gäller andra områden, att skall man ha ett monopol, bör det vara ett verkligt monopol, visserligen väl kontrollerat av staten, och icke en halvmesyr, sådan som vi nu ha. Av dessa skäl har jag ansett mig kunna gå med på utskottets förslag, ehuru jag hela tiden haft den uppfattningen, att icke ens den kungl. propositionen är tillräckligt långt gående.

Innan jag slutar, vill jag inregistrera herr Nylanders anslutning till herr Röings reservation. Denna reservation betyder ju bara, att importörerna lämnas fritt spel för en ohemul konkurrens gent emot ett av statens förträffligaste skatteindrivningsverk, men samtidigt lägger reservationen en tyngre skatt på de tobakssorter, som förnämligast användas av de mindre bemedlade i detta samhälle.

Jag skall utifrån vad jag här sagt endast yrka bifall till utskottets förslag, och jag vill med anledning av vad herr Röing sade om den anmärkning, som finnes fogad till utskottets betänkande, erinra, att den är utformad så som praxis nu är i avtal mellan intresserade parter i detta land. Det är ju ingen definitiv lagtext utan endast en anmärkning, som bör kunna ge rum för en modifikation i endera riktningen vid de tillfällen, då eljest skäligen intressen uppenbarligen skulle kränkas.

Herr E u r é n: Herr talman, mina damer och herrar! Jag skall icke betrakta denna fråga från samma synpunkt som Kungl. Maj:t, utskottet eller de föregående talarna utan vill anlägga en fullkomligt ny synpunkt, som hittills icke blivit så beaktad. Man har ju haft stora bekymmer från alla håll, huruvida icke den föreslagna nya beskattningen skulle vara sådan, att konsumtionen blir så liten, att man icke får den summa i inkomst för statsverket, som beräknats, och var och en kan ju med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena förstå ett sådant betraktelsesätt. Men man kan också framställa den frågan, om det är nyttigt för staten, att skatten blir så stor, som

man hoppas. Jag är icke en sådan utopist, att jag tror, att man genom lagstiftningsåtgärder skall kunna taga bort tobaksbruket i vårt land eller något annat land, men det finns vissa kategorier av tobaksförbrukare, ifråga om vilka jag tror, att vi alla här kunna vara ense, att det vore synnerligen nyttigt, om tobaken toges bort, och det är vår ungdom. Bland dem, som något litet känna till, vilka hälsovådor bruket av tobak medför särskilt för ungdomen, kan det väl inte finnas mer än en tanke om, att det vore till stor fördel, om det alltmer överhandtagande missbruket av tobak hos ungdomen på något sätt kunde stävjas. Jag har därför med glädje hälsat, att herr Röing i sin reservation ansett sig kunna föreslå en skatt på cigaretter av 0,7 öre. För min del skulle jag, om omständigheterna medgivit det, yrkat återremiss bara ur den synpunkten, att det ännu en gång borde tagas under övervägande inom utskottet, om inte skatten på cigaretter skulle kunna höjas från det Kungl. Maj:ts föreslagit till 0,7 öre — detta just i vår ungdoms intresse. Om man nämligen känner till saken, vet man, att den kolossala förbrukning av cigaretter, som åberopas i detta Kungl. Maj:ts förslag, till stor del härrör därav, att det är vår *ungdom* — från mycket tidiga år och numera av båda könen — som brukar eller jag må säga *missbrukar* tobak just i form av cigaretter.

Det finns vidare en annan form av tobaksbruk, som jag tror vi också kunde vara överens om att avskaffa, nämligen snustuggningen. Jag har därför med litet vemod märkt, att utskottet ändrat Kungl. Maj:ts förslag om en skattesats på snus av 40 öre per kg. till 30 öre. Jag kan inte riktigt förstå, att utskottet och kamrarna ens av statsfinansiella hänsyn skulle vilja vara med om att genom denna mindre skatt på snus befordra en så osnygg och mångfaldiga slag av lidanden grundläggande ovana, som snustuggningen innebär.

Jag vill gentemot herr Lövgren framhålla, att jag i detta fall anser mig vara en sann demokrat, när jag önskar genom restriktiva åtgärder hindra såväl cigarettbruket hos ungdomen av båda könen som snusbruket hos en stor del av vårt folk, även om snustuggarna för närvarande tillhöra de så att säga mera demokratiska lagren. I det avseendet tror jag, att herr Lövgren och jag skulle kunna enas om att vara lika stora demokrater, att man borde uppfostra dessa snustuggare att upphöra med sitt hälsovidriga och synnerligen osnygga bruk.

Då nu förhållandena ligga så till, att möjlighet till en återremiss i syfte att dessa synpunkter tagas i betraktande inte föreligger, har jag ingen annan råd än att yrka bifall till utskottets förslag, dock med den ändring, att Kungl. Maj:ts förslag i avseende å skatt på snus och cigaretter måtte vinna bifall.

Herr talman, jag skall taga mig friheten göra detta yrkande.

Herr Röing: Anledningen, herr talman, varför jag ånyo begärt ordet, är närmast det svar, som jag erhöll på ett par frågor, som jag tillät mig framställa till statsrådet och chefen för finansdepartementet. Men då finansministern icke erinrade sig den första

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

av mina frågor, och då jag icke vill låta detta tillfälle gå förbi, vill jag återupprepa min fråga samt vördsammast anhålla, att statsrådet nu besvarar densamma. Min första fråga löd: huruvida icke herr statsrådet anser, att en allsidig utredning bör verkställas rörande det skydd, varav tobaksmonopolet är i behov, för den händelse statsrådet vid nästa års riksdag anser, att förhållandena äro sådana, att regeringen då bör framlägga en proposition med förslag om förlängd giltighetstid av denna extra beskattning på tobaksvaror.

Jag är alldeles övertygad, att herr finansministern och jag inte gärna kunna vara av olika meningar därutinnan, att i den händelse vi icke haft statsmonopol för tillverkning av tobaksvaror inom landet, så hade det gamla tullskyddet å dessa varor med all säkerhet varit fullt tillräckligt. Men nu har tobaksmonopolet icke blott det gamla tullskyddet kvar, utan monopolet har dessutom som skydd 18 % av priskurantpriset i form av licensavgifter. Tror verkligen herr statsrådet, att detta monopol är i behov av ett skydd av cirka 12. 13 å 14 öre pr cigarr, då tyska cigarrer under nuvarande förhållanden icke säljas och levereras till lägre pris än 4 öre per styck? Jag är övertygad om, att herr statsrådet själv icke tror, att ett tullskydd av 12 å 14 öre är behöfligt och att han därför måste medge, att en utredning bör äga rum i god tid före nästa riksdag, i händelse andra kammaren i dag biträder utskottets hemställan.

Det är icke så, som statsrådet antog, när han sökte besvara min fråga: varför importen har ökats och varför konsumtionen har minskats av inhemska cigarrer. Anledningen härtill ansåg statsrådet måste antingen sökas i det förhållandet, att tobaksmonopolets priser äro för höga, eller däri, att tobaksimportörerna haft extra förmåner, som icke förut kunnat förutses eller beräknas. Tobaksmonopolets nuvarande priser, herr statsråd, kunna väl icke vara för höga, då en av tobaksmonopolets direktörer påstår, att med nuvarande priser går tillverkningen av cigarrer med förlust. En produktion, som går med förlust, brukar som regel icke bevisa, att priserna vid försäljningen äro för höga, såvida prisen icke äro så höga, att de föranleda, det varorna ifråga överhuvud taget icke kunna säljas. Men detta kan ju icke vara fallet med de svenska cigarrer, då den huvudsakliga omsättningen rör sig om 20-, 25- och 30-öres cigarrer. Tror herr statsrådet, att anledningen till den ökade importen är några extra förmåner, som importörerna ha tillfölje den deprecierade tyska valutan. Nej, icke heller detta är fallet; ty den fördelen, som fanns under en viss tid av förra året, då man kunde köpa cigarrer från Tyskland i riksmark, existerar icke längre. Man kan nämligen icke längre köpa dylika cigarrer i tyska mark. Förhållandet är icke det, som herr statsrådet tyckes tro, att det är en sak, som ligger i de tyska exportörernas hand, om försäljningspriset är 40 kronor per tusen eller lägre. Herr statsrådet tycktes antaga, att om riksdagen höjer skatten å cigarrer, skola de tyska exportörerna besluta sig för att återgå till det förut gällande lägre priset. Nej, det är icke exportörerna i Tyskland, som avgöra exportpriset, utan det är statsmyndigheterna, vilka genom fastställda minimipris reglera exporten och vilka besluta, att

först vid försäljningar till ett visst pris beviljas exportlicens för varupartiet i fråga.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor, m. m.*

(Forts.)

Herr statsrådet framhöll, att det förefanns något missljud i det skatteinstrument, som även han kallade aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet; och det ger jag herr statsrådet fullständigt rätt i. Vill man lyssna till det instrumentets toner, så är det mer än ett missljud, som kommer från dess strängar, och ingen i detta land borde lyssna oftare och mera uppmärksamt efter ljudet från det instrumentet än den fungerande finansministern, som har ett mycket stort intresse i att detta instrument klingar på ett fulltonigt sätt.

Herr finansministern påstod, att dessa missljud önskar jag icke han att bibehålla. Nej, herr statsråd, det är nog raka motsatsen.

Vad är det för missljud, som herr finansministern i första rummet nu borde höra från detta instrument, som kallas aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet? Jo, det är den upplysning, som en av dess direktörer i sin inläga meddelar statsrådet och chefen för finansdepartementet, att den inhemska tillverkningen av cigarrer går med förlust; men det tycks herr finansministern komma att finna sig i, när han anser lämpligt att taga i försvar tobaksmonopolets beslut angående upprätthållandet av produktionen av cigarrer i den omfattning, i vilken den ägde rum förra året, liksom han också tar i försvar tobaksmonopolets beslut att ge mellanhänderna avsevärt ökade förmåner under en så lång tid som 13 månader. När herr statsrådet gör det, då kan jag med skäl vända udden tillbaka mot herr statsrådet och påstå, att det är herr statsrådet, som i stället vill bibehålla detta missljud i skatteinstrumentet och icke jag.

Herr Lövgren i Nyborg framhöll, hur beklagliga förhållandena äro, att det på vissa platser finnes allt för många cigarrhandlare. Jag tror visst att så är fallet och det är självklart ej önskvärt med för många köpmän i vare sig den ena eller den andra branschen i ett och samma samhälle. Det är till skada icke minst för köpmännen själva; men det är en sak för sig. Vi ha som väl är ännu i detta land någonting, som heter näringsfrihetsförordningen, och så mycket vän av friheten är jag, att jag vill bibehålla den nu gällande näringsfriheten; och så länge vi äga denna näringsfrihet, så undanber jag mig för min del, att ett bolag som Svenska Tobaksmonopolet skall få bestämma, huruvida en köpman, som etablerar sig i branschen, vid köp av tobaksvaror skall erhålla rabatt eller ej; men det är just vad detta bolag tillåtit sig göra, och med anledning av vad herr Lövgren anförde, vill jag begagna tillfället att uttala mitt djupa beklagande över ett dylikt handlingsätt.

Herr B ä r g i Katrineholm: Herr talman! Jag vet, att kammaren önskar få slut på denna debatt så tidigt, att vi slippa kvällsplenum, varför jag skall fatta mig kort. Jag skulle helt och hållet kunnat avstå från att yttra mig, om inte herr Röing i sitt första anförande fällt ett par ord, som påkalla något bemötande.

Kammarens ledamöter märkte säkert, att herr Röing formade sitt yttrande till en ren förebråelse mot utskottets majoritet, att man

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

i betänkandet icke kunnat med bestämdhet försäkra, att de av utskottet föreslagna skattesatserna skulle ge den önskade skatteintäkten. Jag väntade då, att herr Röing, då han förordade *sitt* system, skulle ha mod att säga ifrån absolut säkert, att om riksdagen beslöte i enlighet med *hans* reservation, man skulle ha hela skatten som i en liten ask. Jag tror, att herr Röing gott kunde gjort detta, därför att läget förmodligen är sådant, såsom herr Röing antagligen också tror, att han därvid aldrig hade kommit på skam, därför nämligen, att man icke torde bli i tillfälle att praktiskt pröva, huruvida hans försäkringar hålla streck eller ej. Herr Röing var emellertid så försiktig, att oaktat han befann sig i det läge, att han själv kunde avge en sådan försäkran, som han misstycke att utskottet icke gjort, stannar han vid att säga: om man följer min väg, *torde* man kunna få denna skatt. Jag har inte kunnat undgå att visa på denna sak därför att ställningen, såsom herr finansministern utvecklat, tydligen är sådan, att varken den ene eller den andre kan i detta fall, som man säger, »sätta sig på», att någonting är absolut visst och riktigt. Spådomar och försäkringar i dessa avseenden komma nämligen ofta på skam. Jag skulle vilja erinra om, att när det i fjol var fråga om statsåtgärder för tryggande av sockerbetsodling bedyrade man å den sida, som sökte pressa fram en garanti på ett för sig tillfredsställande sätt, att man inte skulle få någon betodling till stånd, om riksdagen beslöte så, som sedermera verkligen blev fallet. Det är nu bevisat hur grundligt man tog miste häri. Jag menar, att de herrar nu stå på den säkra sidan, som inte avgåvo dylika försäkringar.

Herr Röing undrade om kammaren skulle vara benägen att på rak arm bifalla utskottets hemställan, då bland annat den definition som upptagits på skillnaden mellan cigarrer och cigarrocigarretter vore något lättvindig. Jag fick här närmast det intrycket, att herr Röing kände på sig, att de sakliga argumenten för hans ståndpunkt knappast räckte till: han måste finna ut någonting, som kammaren hängde upp sig på. Vore anmärkningen av så avsevärd betydelse som herr Röing gjort gällande, är bara underligt, att herr Röing först under debattens gång i dag upptäckt denna stora lucka. Det fanns dock rikliga tillfällen under utskottsarbetet att påvisa densamma. Dessutom har första kammaren antagit definitionen, och jag tror att andra kammaren med stort jämnmod kan göra detsamma.

Jag skulle önska, att man i denna beskattningsfråga skulle kunnat följa herr Eurén och lagstifta på sådant sätt, att jag och andra missbrukare av tobak bleve urståndsatta att fördärva sig själva och locka andra i fördärvet, om jag får använda det uttrycket. Tyvärr är detta icke möjligt. Den linje, på vilken vi alla sökt möta upp i utskottet, är dock att se denna sak från rent statsfinansiell synpunkt. Kammarens ledamöter torde förstå, att det fanns mycket starka skäl att lämna alla andra synpunkter åsido. Jag får säga, att man vid utskottsbehandlingen var mycket litet inne på den principiella väg, som herr Eurén strävar till. Hade vi haft det syftet, skulle vi naturligtvis ha valt en skatteform, som verkat därhän, att

det bleve så gott som omöjliggjort att använda tobak. När man lägger det hela på den basis, att man *behöver* denna mjölkko, så får man se till, att hon mjölkas så mycket som hon tål, men inte så, att hon mjölkas ihjäl, ty då har man ingenting att tillgripa i fortsättningen. Varken tobaksskatten eller spritskatten äro några idealiska skattemetoder, det vill jag tydligt ha utsagt, ehuru väl den förra är mindre förkastlig än den senare, men ha vi, herregud, en gång av vidriga omständigheter tvingats in på att reglera dessa saker efter beskattningssynpunkt, så få vi söka blunda för det övriga.

*Omförordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

Man har i övrigt erinrat om, att utskottet, som sagt sig vilja anlägga uteslutande statsfinansiella synpunkter, dessutom framhållit, att man visserligen »ingalunda förbisett, att den föreliggande propositionen jämväl i den jämkade form, vari den förordas av utskottet, ingriper i förhållandet mellan den svenska tillverkningen och import-handeln», och man har klandrat, att utskottet avstått från att reda ut dessa saker. Jag frågar er då, mina damer och herrar: ha ni tyckt, att diskussionen här i kammaren angivit några tydliga riktlinjer för utredandet av dessa principiella spörsmål? De genuinaste tullvännar ha blivit frihandlare i denna fråga, och de som annars slås för frihandel gå med på tull. Herr Röing, som försökt att följa en konsekvent linje, balanserar en smula och vet inte riktigt var han skall hamna — jag tillåter mig att använda det uttrycket. Herr Röing säger visserligen i sin reservation: »Jag är den första, som medger, att riksdagen bör bedöma kravet på ökat skydd för tobaksmonopolets tillverkningar ur helt andra synpunkter än kravet på ökat skydd för andra industrier. Tobaksmonopolet är ett statens skatteinstrument, och riksdagen måste därför noga tillse, att detta skatteinstrument fungerar på ett fullt tillfredsställande sätt.» Ja, jag tycker att herr Röing har rätt i detta, men hela herr Röings reservation i övrigt ligger ju på det planet att vilja tillåta — om jag får använda ordet — sabotage mot statens ifrågavarande skatteinstrument. Hade herr Röing konsekvent fullföljt sin tankegång enligt det citerade, hade han ohjälpligt hamnat där utskottsmajoriteten hamnar, men i så fall hade herr Röing icke hävdat sina principer. Jag vill ge herr Röing det erkännandet, att han sökt vara konsekvent. Hade han bara strukit den passus, som jag nyss läste upp, skulle han ha varit logisk i det hela.

Ytterligare enlast några få ord.

Herr Lithander stod och raljerade i sitt anförande för en stund sedan. Jag tycker det är mycket förståndigt gjort av honom — han tycks inte taga saken på djupare allvar, och det förstår jag så väl, att han knappast kunde göra. Herr Lithander hade råkat i skötet på herr Nylander, som å sin sida yrkade avslag på Kungl. Maj:ts proposition, men samtidigt säger herr Nylander emellertid, att han har den förhoppning, att riksdagen skall finna en annan utväg att på den *indirekta* beskattningens väg nå den inkomstsiffra, som i propositionen eftersträvs. Det vill säga: i stället för att lägga skatt på en sådan nödvändigtssvara som tobaken enligt mångas mening tycks vara, — jag undatager härvid herr Euréns och möjligtvis

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

min egen i viss mån — skulle man lägga skatt exempelvis på smör, bröd, kött, fläsk och dylikt. Ty på direkt väg vill man inte taga ut skatten. Man förstår då, att det frihandelsintresse, som deklarerats i detta sammanhang, icke har så förtvivlat stort värde. Jag tror nog, att den dissonans, som nu uppstått, kommer att rätta till sig, och när vi komma in på spörsmål, där det gäller de enskilda näringarnas fromma, där de enskilda skola taga profiten, blir det säkert arnat ljud i piporna — då blir nog instrumentet stämt på tillbörligt sätt. Det egendomliga tycker jag i varje fall är, att just på de håll, där man oftast talar om statsintressenas tillgodoseende, visar det sig, att så fort det gäller att ordna en sak därhän, att staten som sådan skall tillgodogöra sig frukterna av ett visst skydd, det genast blir slat på detta intresse — så länge däremot den enskilde skall ha fördelarna, slåss man energiskt för detta skydd. Detta tycker jag är oföenligt med det allmänna talet om att man vårdar sig om statens intressen. Det lär inte vara skäl i att söka inbilla kammarens ledamötr eller några andra, att när man talar om tobaksmonopolet, talar man icke om ett statens eget skatteinstrument utan om en fri näring. Detta är en fråga som ligger på ett helt annat plan än frågan om näringsfriheten i övrigt.

Herr talman, jag är övertygad om att de som vilja va'a på den säkraste sidan i avseende å beräkningen av statsinkomsterna med trygghet kunna ansluta sig till utskottets yrkande.

Herr Månsson i Hagaström: Herr talman! Jag har icke deltagit i ärendets behandling, och jag hade därför icke tänkt att yttra mig, och i varje fall kunde jag ha avstått efter Mr Lövgrens i Nyborg utmärkta anförande. Men jag blev uppkalad av herr Lithander, som utbredde sig något öfver protektionism och frihandel i det här ärendet. Jag vill bara säga, att det bör vara ganska förvånande, när en så principfast frihandlare som her Lithander i Göteborg fortfarande står kvar här på samma ståndpunkt, som han alltid stått, såsom herrarna veta, när det gäller sådana här saker, och man blir då givetvis något betänksam.

Jag intager här samma ställning som herr Lögren i Nyborg, och vi ha här alla de liberala demokraterna i hela världen på vår sida, det är det egendomliga; ty var vi vilja bläddra i dmokratiens historia i alla länder, så skola vi finna, att Cobden, Bright och hela raden, vad de än må heta och vilka länder de än må tillhöra, alltid ha kämpat för billig mat och kläder åt de många, åtle små och fattiga; men två ting, nämligen tobaken och spriten, ha ännu aldrig, mig veterligt, någon liberal demokrat hållit sin kund öfver. Det må herr Röing vara den första i liberalismens historia, som gjort något sådant.

Gent emot herr Lithander, att det här v're ett exempel på att staten icke kan driva någon ekonomisk verksamhet, så skall jag bara säga, att det finner jag visst icke. Ja, tycker, att man skall i tider som dessa, när all privat verksamhet går öfver ända och står på huvudet, vara något tyst med att tal om fördelarna av den

privata verksamheten jämförd med den allmänna. Vill herr Lithander ta och slå upp Stockholms Dagblad för i förrgår, så skall han där få en mycket god lektion i jämförelse mellan privat och samhällelig drift. I Stockholms Dagblad, som väl icke kan beskylas för att vara en socialisttidning, där utmålas de privata kommissionskontoren såsom varande rena bedrägeriinrättningar, som icke blott utsuga utan rentav narra och driva med de fattiga arbetslösa, som äro nog fördomsfulla att tro, att det är finare att gå till ett privat kontor än till statens gratis kontor, när det gäller att få arbetsansvisning. En skarpare vidräkning med privat verksamhet än denna, som förekommer i Stockholms Dagblad, har jag ännu aldrig läst i någon tidning vare sig socialistisk eller annan.

Herr Lithander behöver för övrigt bara titta på enbuskarna, som växa i Smålands privata driftskogar, och jämföra dessa med de tyska statsskogarna, så får han se, vilket som är bäst, privat eller allmän drift. Liknande är förhållandet, om vi gå till en jämförelse mellan de svenska statsskogarna, ehuru de gunås icke äro alltför väl skötta, och de enskilda — nu skall jag därmed icke insinuera, att enskilda skogar här i landet icke kunna vara väl skötta, ty det finnes ganska många sådana, som skötas på lång sikt och med hänsyn till framtiden, men då har det privata initiativet där så att säga förvandlats till ett, som i sig innebär mycket av sociala moment och hänsyn till kommande tider — ja, herrarna veta mycket väl, vad jag menar.

Beträffande monopolet känner jag icke tillräckligt till detta, men jag har på känn, att skötseln nog kan vara annorlunda och bättre.

Men det bör ju bli en regeringens och riksdagens sak att undersöka och kontrollera detta. Det är givet, att det icke är sympatiskt, det medgivandet måste jag göra, att behöva tillgripa skatteåtgärder för att hjälpa ett företag, som redan förut åtnjuter ett tämligen gott skydd. Men om jag också måste göra detta medgivande, så vill jag å andra sidan säga, att det icke heller är sympatiskt, utan tvärtom, att, när man en gång inrättat ett monopol i landet för att genom detta erhålla skattemedel från tobaken för vissa ändamål, nödgas åse, huru detta monopol undergräves av en intensiv agitation från den ena affären efter den andra landet runt. När man märker detta, när man ser, om man så går in i en cigarraffär hundra gånger för att köpa en cigarr, hurusom aldrig en enda gång monopolets cigarrer utbjudas annat än på särskild begäran, utan det alltid är de importerade varorna, som komma fram och prisas, och när man dessutom vet — om det nu är någon som icke visste det förut — att cigarrer säljas till tio gånger det värde, som betalats för dem i utlandet, då tvekar man icke ett enda ögonblick i valet mellan att gynna å ena sidan privata intressen, som icke äro mera resliga och storslagna än dessa, och å andra sidan monopolet, även om detta skulle vara en smula vanskött. — Jag kommer därför att med min röst stödja utskottets förslag.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*

(Forts.)

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.*
(Forts.)

Herr Hansson i Trollhättan: Herr talman, mina herrar och damer! Att jag i min ringa män velat deltaga i denna diskussion, beror på, att jag kanske är den enda tobakshandlaren i denna församling och därför har en rätt ingående kännedom om dessa angelägenheter sedan tio år tillbaka. Jag har nu tagit till orda för att försäkra herr finansministern liksom kammarens ledamöter i övrigt, att vi från tobakshandlarehåll icke motsatt oss en importskatt. Vår organisation har uppvaktat med en inläga, som jag hoppas kommit till vederbörande utskotts kännedom, i vilken vi ha sagt, att vi för vår del godkänna en rimlig skatt, så framt densamma icke kommer att verka alltför ofördelaktigt beträffande kvaliteten å den vara vi sälja.

Jag vill också från början framhålla, då man här från många håll talat om importörernas ställning, att det är skillnad mellan importörer och importörer. Vid monopolets tillkomst år 1914 fanns det här i landet ett tjugotal importfirmor, varav en del sedan 50 år tillbaka bedrivit denna näring. De skattesatser, som då fastställdes, voro avpassade med hänsyn till, att dessa firmor skulle kunna fortsätta med sin näring, men genom den försämring, som den utländska valutan undergått, hava under de senare åren massor av personer, som icke ha fackkännedom eller på minsta sätt äro hemma på detta område, kastat sig över denna näring. Jag har fått detta bestyrkt icke i ett fall utan i tiotals fall. Det finnes exempel på, att en enda importör lagt sig till med så stora lager, att han på tullnederlag vid ett tillfälle haft cirka 1 1/2 miljon cigarrer, som han inköpt i syfte att med den låga valutans tillhjälp kunna öppna konkurrens med likvärdiga svenska fabrikat.

I landsorten förekomma i allmänhet icke sådana affärsmetoder, som här i dag av flera talare påtalats. Där ställer man icke fram en importerad vara och säger, att den är bättre än monopolets. Vi kunna icke säga annat än att den svenska cigarren, från 30 öre och nedåt, är överlägsen den utländska, och detta var också meningen att den skulle vara, då skattesatserna bestämdes år 1914. Jag hade ett samtal med den riksdagsman, nu i första kammaren, som var finansminister på den tiden, då propositionen om monopolet framlades, och genomdrev detta. Han hade den uppfattningen, att utskottets förslag i förevarande ärende var väl motiverat och stod i god överensstämmelse med den uppfattning, som han vid monopolets inrättande hade hyst beträffande den konkurrens, som skulle komma att råda mellan de importerade tobaksvarorna och de inom riket tillverkade. Av i landsorten försålda tobaksvaror äro omkring 80 % svenska varor och 20 % utländska. Den utländska varan består huvudsakligen av röktoak, ty det svenska monopolet kan icke, på grund av de yrkeshemligheter, som de amerikanska och engelska fabrikerne sitta inne med, tillverka en röktoak, som blir likvärdig med den utländska. Utländska cigarrer sälja vi däremot icke i nämnvärd grad. Och jag måste även nämna, att vi också sälja en oerhörd mängd snus, oavsett att en ärad ledamot av denna kammare anser, att det bruket bör utrotas. Men jag vill påpeka, att i fråga om

cigarrettförsäljningarna till minderåriga finns det kontrollmöjlighet och möjlighet att förhindra densamma, dock endast beträffande den legala handeln och genom en organisation sådan som vår, men att man, då pojkar söka sig till tillfälliga försäljningsställen, kiosker och dylikt, icke kan komma åt saken och att kontrollen där blir alldeles omöjlig.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Det är emellertid en sak till, som jag skulle vilja beröra. Föregående år beslöt riksdagen att täppa en lucka i lagen, då den bestämde, att en privatman icke fick lov att importera tobaksvaror. Det måste emellertid finnas ännu en lucka, som behöver tillstoppas, ty jag har i dag från trovärdigt håll fått reda på, att ett företag här i staden, som håller lunchrum för sin personal, köpt utländska cigaretter till ett antal av 1,300,000 stycken av märket Waldorf-Astoria och licensbehandlat dessa icke efter ett utsäljningspris av 10 öre, som de borde betinga, utan efter tre öre. Om denna uppgift är riktig — vilket jag icke har stor anledning att betvivla — har firman därigenom undandragit staten ett belopp av 43,680 kronor. Vidare finns det belägg för att det här i Stockholm lär ha bildats ett privat handelsbolag, som synes ha till syfte att direkt till konsumenterna inköpa tobaksvaror i utlandet och icke licensbehandla dessa så, att normal handelsvinst uppstår, utan sätta priset så lågt, att de om så sker undandraga staten dess berättigade licens. Jag hoppas, att herr fiannsministern kan taga upp den saken och ordna den.

Beträffande rabatterna vill jag säga, att man gör sig skyldig till ett stort misstag, om man tror, att tobakshandlarna ha en rabatt på 25—30 procent. Jag anser mig skyldig att — utan att tala i egen sak, säga, att den förtjänst, man i allmänhet har på utländsk vara, är 20 procent och att monolet lämnar 15 procent på sina varor. Om monolet nu vill giva tobakshandlarna en speciell fördel på svenska cigarrer, är det väl riktigt, att därigenom å ena sidan stimulera försäljningen och göra det möjligt att fortsätta den, under det man å andra sidan icke får glömma, att prisen under senare tiden sänkts med i genomsnitt 5 öre per cigarr och att därmed naturligtvis också förtjänsten sjunkit.

Jag vill alltså endast, herr talman, tillstyrka utskottets förslag, emedan jag, på grund av den kändedom, jag har i frågan, anser, att förslaget är rätt väl avvägt.

Herr R ö i n g: Att den siste ärade talaren är belåten med utsikten att i år få dubbelt så stor rabatt som förut vid köp av cigarrer från monolet, i händelse han fördubblar sin omsättning, det förstår jag, då han är cigarrhandlare. De fall på ren brottslighet, som han framdrog, komma naturligtvis att föranleda en undersökning, varigenom den brottslige straffas, om det bevisas, att de upplysningar, som den ärade talaren lämnade kammaren, äro riktiga. Att dylika brottsliga handlingar kunna begås, vare sig skatten beslutas i överensstämmelse med utskottets hemställan eller enligt min reservation, är ju uppenbart.

*Om förordning
ang. särskild
skatt å tobaks-
varor m. m.
(Forts.)*

Jag begärde emellertid icke ordet för att replikera den siste talaren utan endast för att återtaga mitt ursprungliga yrkande. Då jag under diskussionen erfärit, att första kammaren biträtt utskottets hemställan, föreligger ingen mening att vidhålla ett yrkande om återremiss, utan får jag under sådana förhållanden, herr talman, yrka bifall till den reservation, jag avgivit till utskottets betänkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner på 1:o) bifall till utskottets i förevarande punkter gjorda hemställan, 2:o) bifall till den av herr Röing avgivna, vid betänkandet fogade reservationen, 3:o) bifall till den reservation, som avgivits av herr Lithander, samt 4:o) bifall till det av herr Eurén under överläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkterna 1—3 av utskottets förevarande betänkande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Röing avgivna, vid betänkandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 140 ja mot 45 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande punkter.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

§ 13.

Härefter föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873; och blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 14.

Herr talmannen meddelade, att herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet tillkännagivit, att han vid kammarens sammanträde lördagen den 25 i denna månad ämnade besvara herr

Öbergs interpellation angående av riksdagen begärd utredning rörande vintervägar å isen i allmän farled.

§ 15.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Lithander, som yttrade: Herr talman! Under de senaste veckorna ha från olika håll längs rikets kuster ingått meddelanden om, att fartyg efter fartyg kommit in i packis och redlost dreve omkring under överhängande fara att springa läck och sjunka antingen på grund av isens våldsamma skruvningar eller förda mot undervattensklippor och skär. Ringa eller i de flesta fall ingen hjälp har kunnat bringas, när befintliga isbrytare icke kunnat forcera packisen och fartygen hava fått överlämnas åt sitt öde. Nödsignaler hava icke kunnat besvaras med hjälp. Enbart ifrån Morups Tänges fyrplats hava ett 20-tal i isen redlösa fartyg kunnat observeras.

För stora och små fartyg har faran för förlust av människoliv och gods under skeppsbrott varit överhängande. Provantering har i de flesta fall varit omöjlig, och även skärgårdssamhällen ha varit avstängda från tillförsel.

Den hjälp, som olika städers isbrytare *kunnat* lämna, har lämnats, men isblockaden har varit övermäktig, och landet har icke ågt någon isbrytare, som mäktat hålla sjöförbindelserna med utlandet öppna eller bringa hjälp i viktiga fall. Så låg t. ex. passagerareångaren Thule oåtkomlig, länge infrusen under överhängande fara, till dess, sedan vinden vänt sig, packisen drev ut till havs och det omsider lyckades att bringa fartyget i hamn.

Ångaren Svensksund och marinflygarne hava lämnat en synnerligen värdefull hjälp under svåra förhållanden och bisprungit såväl små som stora fartyg, så långt de mäktat.

Dagspressen har lämnat gripande skildringar från de senaste veckornas isblockad runt de svenska kusterna, och säkerligen vill ingen, som följt händelsen, uppleva ett återupprepande på grund av framtida brist på tillräckligt kraftiga isbrytare.

Problemet är tvåfaldigt, dels den omedelbara hjälp, som regeringens med nu befintliga resurser kan lämna, dels de åtgärder, som böra vidtagas för att framdeles i möjligaste mån trygga sjöfarten även under synnerligen svåra isförhållanden, icke minst i de norrländska farvattnen.

Olika hamnstäder hava byggt isbrytare, som emellertid visat sig vara otillräckliga.

Långa mellantider av relativt isfria vintrar och hänsyn till utgiften förklara givetvis saknaden av de kraftiga isbrytare, som krävas vid synnerligen stark kyla och packis.

Det är emellertid ett riksintresse, att sjöfarten ej blir stängd, och det bör kunna betraktas som en försäkringspremie för landet i sin helhet, att staten äger en, helst tvenne, så kraftiga isbrytare, att sjöfarten *icke kan* stängas.

Interpellation.
(Forts.)

Önskvärt vore, att dylika isbrytare ständigt vore stationerade först i norrländska farvatten och därefter på sätt, vintersjöfartskommittén för Norrland i sin för några år sedan avgivna utredning förutsatt, under den stränga delen av vintern längre söderut och då förslagsvis en på ost- och en på västkusten för att av regeringen kunna dirigeras till olika orter i och för sjöfartens upprätthållande och till skyddande av människoliv samt bevarande av värdefull fartygsmateriell och gods.

Under förmodan att regeringen med användande av de resurser, som f. n. stå till buds, kraftigt ingriper för att bringa den omedelbara hjälp, som nu är möjlig giva, anhålles, med hänvisning till ovanstående, om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få rikta följande spörsmål:

Ämnar regeringen förelägga riksdagen förslag om byggande för statens räkning av en eller två kraftiga isbrytare, som framdeles kunna beräknas, såvitt möjligt, trygga sjöfarten, dels i Norrland, dels i södra delen av Östersjön samt å västkusten under svåra isförhållanden.

Ifrågavarande anhållan bifölles.

§ 16.

Herr *Anderson* i Råstock avlämnade en av honom och herr *O. Nilsson* i Örebro undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 54, angående pensioner åt vissa personer.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 198, blev på begäran bordlagd.

§ 17.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll så lydande:

År 1922 den 21 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

Revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Åkesson, Aug.</i> , f. d. riksdagsman, Göteborg,	med 29 röster
» <i>Neiglick, Fritz</i> , kapten, Göteborg,	» 29 »
» <i>d'Orchimont, Fredrik</i> , f. d. handlande, Floda,	» 29 »
» <i>Larsson, L.</i> , landstingsman, Huveröd,	» 29 »

vid kontoret i Malmö

herr <i>Wikborn, N.</i> , lantbrukare, Arrie, Månstorp,	med 29 röster
» <i>Cavalli, Gustaf</i> , överstelöjtnant, Malmö,	» 29 »
» <i>Johansson, P. A.</i> , kassör, Malmö,	» 29 »
» <i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Vadensjö,	» 29 »

vid kontoret i Falun

herr <i>Olsson, Ahlmans Olof</i> , f. d. riksdagsman, Insjön,	med 29 röster
» <i>Nordin, G.</i> , major, Falun,	» 29 »
» <i>Sandström, Carl</i> , kamrer, Orsa,	» 29 »
» <i>Backelin, H.</i> , lanstingsman, Falun,	» 29 »

vid kontoret i Gävle

herr <i>Hällander, Alb.</i> , handelsföreståndare, Gävle,	» 29 »
» <i>Lindblom, Edw.</i> , handlande, Gävle,	» 29 »
» <i>Bergsten, Knut</i> , tryckeriföreståndare, Gävle,	» 29 »
» <i>Aldén, Robert</i> , kontorschef, Gävle,	» 29 »

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad,	med 29 röster
» <i>Ehrenborg, G.</i> , major, Halmstad,	» 29 »
» <i>Linder, J. R.</i> , skollärare, Tvååker,	» 29 »
» <i>Dahlberg, John</i> , handelsföreståndare, Halmstad,	» 29 »

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Tham, K.</i> , rektor, Härnösand,	med 29 röster
» <i>Carlsson, V.</i> , häradsskrivare, Härnösand,	» 29 »
» <i>Hallin, E.</i> , kassör, Örnsköldsvik,	» 29 »
» <i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	» 29 »

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Johansson, Edvard</i> , Häradsköp, Skillingaryd,	med 29 röster
» <i>Gislén, Knut</i> , landskamrerare, Jönköping,	» 29 »
» <i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	» 29 »
» <i>Jonsson, Johan</i> , lanstingsman, Norrahammar,	» 29 »

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Schött, Helmer</i> , tullförvaltare, Kalmar	med 29 röster
» <i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar,	» 29 »
» <i>Modéer, Seth</i> , handlande, Mönsterås,	» 29 »
» <i>Gustafsson, Hjalmar</i> , redaktör, Kalmar,	» 29 »

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Rydén, Magnus</i> , förste marinintendent, Karlskrona,	med 29 röster
» <i>Appelkvist, Caspar</i> , handelsföreståndare, Ronneby	» 29 »
» <i>Lundblad, Hj.</i> , kyrkoherde, Hällaryd,	» 29 »
» <i>Brorsson, N.</i> , kantor, Asarum,	» 29 »

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Berg, N. A:son</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors	med 29 röster
» <i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad,	» 29 »
» <i>Göthberg, A. H.</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	» 29 »
» <i>Mossberg, Gustaf</i> , handlande, Framnäs, Blomskog,	» 29 »

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Svensson, M.</i> , kontorsbiträde, Kristianstad,	med 29 röster
» <i>Wingren, H.</i> , kamrer, Kristianstad,	» 29 »
» <i>Witzell, C.</i> , f. d. riksdagsman, Örkelljunga,	» 29 »
» <i>Åkesson, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Raskarum, S:t Olof,	» 29 »

vid kontoret i Linköping

herr <i>Burén, Iv.</i> , lantbrukare, Boxholm,	med 29 röster
» <i>Träff, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby	» 29 »
» <i>Karlsson, K. O.</i> , nämndeman, Åtvidaberg,	» 29 »
» <i>Hanzén, J.</i> , redaktör, Linköping,	» 29 »

vid kontoret i Luleå

herr <i>Bexell, Albert</i> , stadsfogde, Luleå,	med 29 röster
» <i>Nordberg, Alb.</i> , kyrkoherde, Neder-Luleå,	» 29 »
» <i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	» 29 »
» <i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 29 »

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Holm, G.</i> , f. d. läroverksadjunkt, Skara	med 29 röster
» <i>Jonzon, P. G.</i> , landstingsman, Leksberg, Mariestad	» 29 »
» <i>Bolin, J. Z.</i> , skollärare, Fyrunga,	» 29 »
» <i>Sterner, E.</i> , redaktör, Mariestad,	» 29 »

vid kontoret i Norrköping

herr <i>v. Malmborg, Karl</i> , kapten, Wii, Okna,	med 29 röster
» <i>Eriksson, Karl</i> , f. d. riksdagsman, Lundby, Okna,	» 29 »
» <i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping,	» 29 »
» <i>Ringkvist, A.</i> , folkskollärare, Norrköping,	» 29 »

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Sjöström, G.</i> , kyrkoherde, Tuna, Larslund,	med 29 röster
» <i>Weinberg, B.</i> , f. d. godsägare, Nyköping,	» 29 »
» <i>Winblad, Oskar</i> , förvaltare, Nyköping,	» 29 »
» <i>Uhrberg, Ivar</i> , lantbrukare, St. Kungsladugården, Nyköping,	» 29 »

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Horneij, Arvid</i> , tandläkare, Sundsvall,	med 29 röster
» <i>Carlström, L. W.</i> , bageriföreståndare, Sundsvall,	» 29 »
» <i>Eckholm, R.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall,	» 29 »
» <i>Thor, C. G.</i> , förvaltare, Nedansjö,	» 29 »

vid kontoret i Umeå

herr <i>Grafström, Hj.</i> , överste, Umeå,	med 29 röster
» <i>Lagerkvist, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Skellefteå,	» 29 »
» <i>Ålund, W.</i> , jägmästare, Umeå,	» 29 »
» <i>Jonsson, O.</i> , f. d. riksdagsman, Gumboda, Sikeå,	» 29 »

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Bring, Sven Kasper</i> , f. d. rådman, Uppsala,	med 29 röster
» <i>Wiklund, Gustaf</i> , t. f. akademibokhållare, Uppsala,	» 29 »
» <i>Arnelius, G.</i> , organist, Öster-Lövsta,	» 29 »
» <i>Wahlmark, P.</i> , direktör, Uppsala,	» 29 »

vid kontoret i Visby

friherre <i>Kruuse af Verchou, H.</i> , major, Tingstäde,	med 29 röster
herr <i>Melin, Oskar</i> , f. d. landskamrerare, Visby,	» 29 »
» <i>Larsson, K. L. J.</i> , f. d. riksdagsman, Bondarve,	» 29 »
» <i>Svallingson, M. E.</i> , landsfiskal, Böndersgård, Klintehamn,	» 29 »

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänersborg,	med 29 röster
» <i>Håkansson, V. R.</i> , kamrer, Vänersborg,	» 29 »
» <i>Johansson, A.</i> , handlande, Ed,	» 29 »
» <i>Johansson, Albert</i> , bruksbokhållare, Upphärad,	» 29 »

vid kontoret i Västerås

herr <i>Robsahm, G. W. T.</i> , kapten, Västerås,	med 29 röster
» <i>Lundblad, Axel</i> , f. d. riksdagsman, Fredriksberg, Västerås,	» 29 »
» <i>Uggla, Claes</i> , f. d. häradshövding, Västerås,	» 29 »
» <i>Lindgren, Gustaf</i> , f. d. riksdagsman, Islingby,	» 29 »

vid kontoret i Växjö

herr <i>Bengtson-Gierup, Hans</i> , distriktslantmätare, Växjö	med 29 röster
» <i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö,	» 29 »
» <i>Svensson, J. G.</i> , f. d. riksdagsman, Betingetorp,	» 29 »
» <i>Ljungkvist, J. M.</i> , garvare, Växjö,	» 29 »

vid kontoret i Örebro

herr <i>Zethelius, G.</i> , major, Örebro,	med 29 röster
» <i>von Hofsten, H. R.</i> , major, Örebro,	» 29 »
» <i>Persson, O.</i> , nämndeman, Asker,	» 29 »
» <i>Gustafsson, Arv.</i> , kassör, Örebro,	» 29 »

vid kontoret i Östersund

herr <i>Mattsson, Anders</i> , lasarettssyssloman, Östersund,	med 29 röster
» <i>Björklund, Olof</i> , godsägare, Oviken,	» 29 »
» <i>Roman, P. G.</i> , häradskrivare, Östersund,	» 29 »
» <i>Fladvad, O. E.</i> , landstingsman, Odenslund, Östersund,	» 29 »

Suppleanter:*vid kontoret i Göteborg*

herr <i>Dahlström, Axel</i> , expeditionsföreståndare, Göteborg,	med 29 röster
» <i>Sundberg, Axel</i> , borgmästare, Lysekil,	» 29 »
» <i>Hjort, Gustaf</i> , direktör, Göteborg,	» 29 »
» <i>Rodhe, C. W.</i> , major, Göteborg,	» 29 »

vid kontoret i Malmö

herr <i>Persson, Per Hjalmar</i> , lantbrukare, Klörup, Ahlstad,	med 29 röster
» <i>Rosén, Anders</i> , lektor, Malmö,	» 29 »
» <i>Ljung, J.</i> , handlande, Hör,	» 29 »
» <i>von Porath, Wilhelm</i> , överstelöjtnant, Lund,	» 29 »

vid kontoret i Falun

herr <i>Skarstedt, W.</i> , f. d. riksdagsman, Falun,	med 29 röster
» <i>Olsén, Olof</i> , handlande, Orsa,	» 29 »
» <i>Bohm, H.</i> , kronofogde, Falun,	» 29 »
» <i>Minör, P. A.</i> , landstingsman, Falun,	» 29 »

vid kontoret i Gävle

herr <i>Andersson, A. J.</i> , f. d. riksdagsman, Gävle,	med 29 röster
» <i>Nord, Emil</i> , folkskollärare, Åshammar,	» 29 »
» <i>Nyberg, N. A.</i> , trävaruhandlare, Gävle,	» 29 »
» <i>Larsson, Petrus</i> , grosshandlare, Storvik,	» 29 »

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Brodin, O.</i> , skomakaremästare, Halmstad,	med 29 röster
» <i>Jönsson, C. B.</i> , f. d. riksdagsman, Röinge,	» 29 »
» <i>Kindberg, A.</i> , läroverksadjunkt, Halmstad,	» 29 »
» <i>Johansson, Aug.</i> , lantbrukare, Skälmtorp, Slöinge,	» 29 »

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Sandström, Nils</i> , direktör, Nyland,	med 29 röster
» <i>Björklund, Henrik</i> , köpman, Härnösand,	» 29 »
» <i>Hammarlind, Otto</i> , fabrikör, Nyland,	» 29 »
» <i>Törner, Alfred</i> , direktör, Härnösand,	» 29 »

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Ramfeldt, Harry</i> , kapten, Ramsjöholm,	med 29 röster
» <i>Gelotte, B. E.</i> , f. d. riksdagsman, Tranås,	» 29 »
» <i>Svensson, Johan</i> , nämndeman, Fällinge, Små- landsstenar,	» 29 »
» <i>Magnusson, August</i> , fabrikör, Svarvartorpet, An- derstorp,	» 29 »

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Karlsson, Hjalmar</i> , ombudsman, Kalmar,	med 29 röster
» <i>Olsson, John</i> , skräddare, Kalmar,	» 28 »
» <i>Nilsson, V.</i> , rostmästare, Kalmar,	» 28 »
» <i>Johansson, Adolf</i> , f. d. riksdagsman, Möllstorp, Färjestaden,	» 27 »

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Olsson, N. P.</i> , kamrerare, Mjällby,	med 29 röster
» <i>Risberg, O.</i> , köpman, Karlskrona,	» 29 »
» <i>Dahl, Aug.</i> , häradshövding, Rosendal,	» 29 »
» <i>Klemmedtson, Nils</i> , lantbrukare, Merserum,	» 28 »

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Svensson, Johan</i> , lantbrukare, Spånga, Östra Fo- gelvik, Skattkärr,	med 29 röster
» <i>Huss, R.</i> , kapten, Karlstad,	» 29 »
» <i>Lind, A.</i> , grosshandlare, Kil,	» 29 »
» <i>Johansson, Emil</i> , kyrkovärd, N:a Borgvik,	» 29 »

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Sköld, H.</i> , folkskollärare, Kristianstad,	med 29 röster
» <i>Persson, John</i> , handlande, Osby,	» 29 »
» <i>Olsson, Otto J.</i> , Hammenhög,	» 29 »
» <i>Lorensen, H. Chr.</i> , kamrer, Karpalund,	» 29 »

vid kontoret i Linköping

herr <i>Svensson, Joh.</i> , disponent, Linköping,	med 29 röster
» <i>Rydén, C.</i> , järnvägskontrollör, Linköping,	» 29 »
» <i>Hallendorff, Joh.</i> , lanstingsman, Gjerstorp, Linköping,	» 29 »
» <i>Danckwardt-Lillieström, Gösta</i> , kassör, Linköping,	» 29 »

vid kontoret i Luleå

herr <i>Lantz, E. P.</i> , landstingsman, Luleå.	med 29 röster
» <i>Sundberg, Ragnar</i> , länsassessor, Luleå.	» 29 »
» <i>Lindquist, Melker</i> , grosshandlare, Luleå,	» 29 »
» <i>Wikström, Arvid</i> , kyrkovärd, Öjebyn,	» 29 »

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Johanson, Alf.</i> , lantbrukare, Ramborps, Låstad,	med 29 röster
» <i>Adolfson, Erik</i> , kommissionär, Moholm,	» 29 »
» <i>Andersson, Justus</i> , landstingsman, Åsen, Karlsborg,	» 29 »
» <i>Andersson, J. A.</i> , landstingsman, Wätflösa, Götene,	» 29 »

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Johansson, Fredrik</i> , hemmansägare, Vevlöv, Östra Husby,	med 29 röster
» <i>Sterne, A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby,	» 29 »
» <i>Cederstrand, Th.</i> , handlande, Norrköping,	» 29 »
» <i>Eriksson, Josef</i> , f. d. riksdagsman, Norrköping.	» 29 »

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Fant, Gunnar</i> , borgmästare, Nyköping,	med 29 röster
» <i>Tottie, K. F.</i> , lantbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping,	» 29 »
» <i>von Sydow, C. O.</i> , kapten, Nyköping,	» 29 »
» <i>Hedin, Karl</i> , ingenjör, Kärrbo, Nyköping,	» 29 »

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Nilsson, W. E.</i> , disponent, Sundsvall.	med 29 röster
» <i>Hellberg, Alfred</i> , kyrkvärd, Högom, Sundsvall,	» 29 »
» <i>Persson, Johan</i> , handlande, Sundsvall,	» 29 »
» <i>Degerstedt, H. J.</i> , avdelningschef, Sundsvall,	» 29 »

vid kontoret i Umeå

herr <i>Gyllengahn, K.</i> , major, Umeå,	med 29 röster
» <i>Säfstén, Emil</i> , landstingsman, Sävar, Umeå,	» 29 »
» <i>Strömberg, Joh.</i> , byggmästare, Grishacka, Umeå,	» 29 »
» <i>Conradson, R.</i> , apotekare, Nordmaling,	» 29 »

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Tapper, Klas</i> , kamrer, Uppsala,	med 29 röster
greve <i>von Rosen, Axel</i> , Linnés Hammarby,	» 29 »
herr <i>Henschen, Carl</i> akademiskamrerare, Uppsala,	» 29 »
» <i>Hammar skiöld, Arvid</i> , f. d. kapten, Uppsala,	» 29 »

vid kontoret i Visby

herr <i>Kullberger, Algot</i> , kamrer, Visby,	med 29 röster
» <i>Karlström, Karl</i> , f. d. riksdagsman, Lilla Atlings,	
Atlingbo,	» 29 »
» <i>Söderberg, J. N.</i> , stabsintendent, Visby,	» 29 »
» <i>Lingström, Aug.</i> , f. d. riksdagsman, Klintehamn,	» 29 »

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Engqvist, A. F.</i> , kontorschef, Stigen, Färgelanda,	» 29 »
» <i>Magnusson, Oscar</i> , stationsskrivare, Vänersborg,	» 29 »
» <i>Bergström, Arvid</i> , handlande, Vänersborg,	» 29 »
» <i>Sahlberg, R. C. Th.</i> , kapten, Vänersborg,	» 29 »

vid kontoret i Västerås

greve <i>Cronstedt, F. W.</i> , Fulleröd, Västerås,	med 29 röster
herr <i>Zander, J. A.</i> , handelsföreståndare, Västerås,	» 29 »
» <i>Richter, Thor</i> , lantbrukare, Västerås,	» 29 »
» <i>Fröier, Isidor</i> , folkskollärare, Västerås,	» 29 »

vid kontoret i Växjö

herr <i>Ahl, Ernst</i> , landskamrerare, Växjö	med 29 röster
» <i>Norlin, Anders</i> , döfstumlärare, Växjö,	» 29 »
» <i>Borg, P.</i> , kantor, Lekaryd, Gåvetorp,	» 29 »
» <i>Johansson, G. W.</i> , hemmansägare, Östad, Täckaregård, Väckelsång,	» 29 »

vid kontoret i Örebro

herr <i>Akerberg, H.</i> , redaktör, Örebro	med 29 röster
» <i>Pettersson, G.</i> , landstingsman, Runnaby, Örebro,	» 29 »
» <i>Åkvist, Torsten</i> , direktör, Örebro,	» 29 »
» <i>Karlsson, Gottfr.</i> , nämndeman, Gillberga,	» 29 »

vid kontoret i Östersund

herr *Olsson, Olof*, handlande, Fastgården, Oviken, med 29 röster
 » *Olsson, Per*, mejeridisponent, Östersund, » 29 »
 » *Östberg, Engelbert*, hemmansägare, Långåskans, » 29 »
 » *Lundvall, A. W.*, grosshandlare, Östersund, » 29 »

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom särskilda lottningar bestämd.

S. Wachtmeister.

Malte Sommelius.

Gust. Nilsson.

Ant. Wikström.

Protokollet lades till handlingarna; och beslöt kammaren, att underrättelse om de försiggångna valen skulle genom utdrag av kammarens protokoll meddelas bankoutsrottet med anmodan till utskottet att lämna såväl fullmäktige i riksbanken som vederbörande avdelningskontor och de valda meddelande om valens utgång.

§ 18.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från konstitutionsutskottet, nr 34, i anledning av väckta motioner om ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad; och

från bankoutsrottet, nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

§ 19.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutsrottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av väckta motioner om gottgörelse åt källarmästaren O. Jönsson för liden förlust å restaurangrörelsen i riksdagshuset; och

nr 13, i anledning av väckta motioner angående rättighet att inom riksdagsrestaurangen utskänka spritdrycker, vin och öl;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande grunder för förvaltning av kronans domäner;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område tillhörande Västernorrlands regementes övningsfält vid Sollefteå;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förrättande av syn å lärareboställe.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Jansson</i> i Edsbäcken	under 9 dagar fr. o. m. den 23 febr.,
»	<i>Björk</i>	» 6 » » 23 »
»	<i>Danielsson</i>	» 3 » » 22 »
»	<i>Brännberg</i>	» 5 » » 25 »
»	<i>Borg</i>	» 2 » » 23 »
»	<i>Johansson</i> i Kullersta	» 3 » » 25 »
»	<i>Gustafson</i> i Kasenberg	» 5 » » 25 »
»	<i>Uddenberg</i> i Karlskoga	» 6 » » 23 »
»	<i>Jensen</i>	» 2 » » 24 »
»	<i>Ödström</i>	» 2 » » 24 »
»	<i>Laurén</i>	» 8 » » 23 »
»	<i>Bengtsson</i> i Kullen	» 4 » » 24 »
»	<i>Ros</i>	» 5 » » 24 »
»	<i>Norman</i>	» 9 » » 24 »
»	<i>Lindgren</i>	» 8 » » 27 »
»	<i>Hage</i>	» 11 » » 24 »
»	<i>Strindlund</i>	» 8 » » 24 »
»	<i>Olsson</i> i Golvvasta	» 3 » » 23 »
»	<i>Landskog</i>	» 2 » » 26 »

och

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5,8 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 24 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 och den 18 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet Hansson avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 72, med förslag till lag om förlängning av vissa arrendeavtal;

nr 73, angående bestridande av kostnader för avhjälpande av vissa stormskador inom Älvsborgs fästning och Nya varvet; samt

nr 74, angående bestridande av kostnader för utsändande av Stockholms stads större isbrytarfartyg »Isbrytaren II» till av is blockerade farvatten utmed rikets kuster.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 71, angående höjning av kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten m. m.; och

nr 65, angående till- och ombyggnad vid allmänna barnbörds-
huset;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 67, angående försäljning av delar utav Västgöta och Skaraborgs regementens förutvarande mötesplats Axvalls hed; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 28, med förslag till lag om tiden för företagande av rannsaking med häktad.

§ 4.

Herrar *Andersons* i Råstock och *O. Nilssons* i Örebro på kammarens bord liggande motion, nr 198, som nu föredrogs, remitterades till bankoutskottet.

§ 5.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bankoutskottets utlåtanden nr 12 och 13, jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—5 samt andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Johansson i Kälkebo, som anförde: I trustlagstiftningskommitténs betänkande finnes en redogörelse för uppkomsten av den s. k. kvarnintressentföreningen, vilken som bekant bildades under år 1919 i sammanhang med den statliga regleringen av spannmålshandeln, som vid 1919 års urtima riksdag beslöts för tiden fr. o. m. den 1 september 1919 t. o. m. den 31 augusti 1920. Som allmänt är känt har sagda sammanslutning mellan flertalet av de största kvarnarna inom riket utan att taga formen av någon trust eller kartell i inskränkt bemärkelse sedermera fortbestått, och de till kvarnföreningen anslutna kvarnarna hava allt intill denna dag beträffande såväl uppköp av inhemska brödsäd som försäljning av mjöl praktiskt taget följt ensartade principer och på det intimaste samarbetat med varandra.

Till belysning av den utveckling, som prisnoteringarna på svensk omalen spannmål samt å mjöl under den senaste tiden tagit, må här anföras några siffror, som dels äro hämtade ur trustlagstiftningskommitténs betänkande, dels ytterligare anskaffade från tillförlitligt håll.

Partipriset å svenskt vete, som under december månad år 1913 i genomsnitt utgjorde 13,75 kr., uppgick under sistlidne december månad till 21,80 kr. pr 100 kg., vilket innebär en prisökning på 8,05 kronor eller omkring 60 procent. Partipriset, beräknat i genomsnitt för hela riket, för svenskt vetemjöl av bästa sort utgjorde vid den förra tidpunkten 31 kr. och vid den senare tidpunkten 57 kr. pr 100 kg., vilket innebär en ökning med omkring 26 kr. eller 84 procent. Man finner härav att partipriset å vetemjöl under den här omberörda tiden stigit vida starkare än priset på det svenska vetet, ett förhållande, som uppenbarligen visar att storkvarnarna inom vårt land förmått att på såväl producenternas som konsumenternas bekostnad tillförsäkra sig en väsentligt ökad ekonomisk maktställning mot tillförne. Detta förhållande skulle kunna av mig styrkas med en rad ytterligare siffror, vilka jag dock icke i detta sammanhang finner anledning att detaljerat anföra.

Även den stora bageriindustrien inom landet företer samma bild av ökat ekonomiskt inflytande som storkvarnarna. Riksmedelpriset å mjukt vetebröd, billigaste sort, bakat med vatten, utgjorde i december 1913 44 öre per kg. under det att motsvarande siffror för december 1921 utgjorde 98 öre per kg., en procentisk prisstegring på ej mindre än omkring 123 procent. Det kan tillfogas, att motsvarande prisstegring för mjukt vetebröd, billigaste sort, bakat

Interpellation. med mjölk, utgjorde 95 procent samt för vetebröd, skorpor, ordinära, t. o. m. en så hög siffra som 152 procent. På vissa orter, såsom Stockholm, har den procentiska prisstegringen på brödet varit ännu avsevärt mycket större än den nyss såsom riksgenomsnitt angivna.

(Forts.)

Det har inom de vidsträcktaste kretsar av vårt lands såväl jordbrukare som konsumenter måst väcka den största uppmärksamhet, att den svenska jordbrukaren, i den mån han överhuvud taget får sälja sitt vete, för detta endast erhåller omkring 21 kr. per 100 kg. under det att den danska jordbrukaren säljer sitt vete till ett pris av c:a 25 kr. och detta trots att vi f. n. ha en tullsats å vete, som uppgår till 7,20 per 100 kg. Ställningen är alltså sådan, att den beslutade spannmålstullen, vilken som bekant alltså den 1 okt. sistlidet är varit oföränderlig och uppgått till nyss angivna siffra, icke berett spannmålsodlingen det skydd som därmed avsetts och att vårt lands jordbrukare t. o. m. erhålla mindre betalt för sin brödsäd än jordbrukarna i vårt södra grannland, där spannmålsodlingen ej är tullskyddad. Förhållandet i fråga kan väl till en del förklaras av fjolårets rekordskörd inom Sverige samt de så gott som stängda exportmöjligheterna, men uppenbart är att kvarnringens övermäktiga inflytande och den prispolitik, som kvarnringen i följd härav kunnat tillämpa, måste anses vara den främsta orsaken till det anmärkta missförhållandet. Att jämväl bageriindustriens prispolitik står i strid med den konsumerande allmänhetens berättigade intressen läser icke kunna förnekas.

Redan tidigt under föregående höst gävo de förhållanden, vilka här berörts, anledning till en mängd framställningar och klagomål från olika jordbrukaresammanslutningar och korporationer. Framställningarna utmynnade i förslag till olika slag av statsåtgärder, i främsta rummet importförbud å vetemjöl. Under omkring två månaders tid har denna samling av till chefen för jordbruksdepartementet riktade hänvändelser vilat hos Tull- och traktatkommittén, som ännu icke avgivit utlåtande i ärendet. I själva verket betyder detta förhållande mindre än i förstone kan synas, i det att förslagen om importförbud å vetemjöl, resp. å såväl omalet vete som vetemjöl, med åtföljande omfattande statlig prisreglering sannolikt icke kommer att kunna leda till positivt beslut, vartill kommer att det är minst sagt ovisst, om sådana åtgärder verkligen skulle kunna råda bot på de nu anmärkta, i ögonen fallande missförhållandena.

Vare sig att regeringen delar sist anförda uppfattning eller icke, krävas uppenbarligen från regeringens sida omedelbara och kraftiga åtgärder av annat slag, nämligen åtgärder, som medföra att kvarnindustrien, bageriindustrien, grosshandeln med mjöl samt detaljhandeln med bröd avstå från sina nuvarande vinstmöjligheter och avanser så långt att proportionen mellan priserna å svensk brödsäd, svenskt mjöl och bröd återföres till de före kristiden rådande, eller i varje fall att dessa olika priser komma i ett skäligt och mera rimligt förhållande till varandra, en sak, som har den mest ingripande betydelse för hela vårt folks dagliga ekonomi. Endast regeringen äger möjlighet att i detta hänseende taga de erforderliga initiativen, vare sig att dessa fordra riksdagens medverkan eller icke.

Med anledning av vad som sålunda anförts får jag härmed vörd- *Interpellation.*
 samt anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och che- (Forts.)
 fen för jordbruksdepartementet rikta följande frågor:

Anser herr statsrådet, att kvarnindustriens, bageriindustriens samt grosshandels och minuthandels inflytande på prisbildningen å svensk brödsäd, å svenskt mjöl samt å bröd av olika slag håller sig inom de gränser, som betingas av dessa industriens och handelsidkares naturliga och berättigade roll vid spannmålets förädling?

Om så ej är, anser icke herr statsrådet, att det i hög grad faller under statsrådets ämbetsuppgifter såsom jordbruksminister att omedelbart ingripa för de omförmälda missförhållandenas avhjälpande; och

kan herr statsrådet ange vilka åtgärder i nu åsyftad riktning som från hans sida kunna vara att vänta?

Ifrågavarande framställning blev på begäran bordlagd.

§ 7.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 19 november 1920 om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst åtnjuta avdrag för erlagd byggnadsskatt; och

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror m. m.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen; och

nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa ändringar i vallagen.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Berg	under 10 dagar fr. o. m. den 28 febr.,
» <i>Fjellman</i>	» 5 » » » 27 »
» <i>Lindqvist</i> i Halmstad	» 5 » » » 27 »

herr andre vice talmannen *Nilsson* under 5 dagar fr. o. m. den 24 febr.,

» <i>Billqvist</i>	» 6	»	» 25	»
» <i>Strid</i>	» 6	»	» 27	»
» <i>Sjögren</i>	» 3	»	» 25	» och
» <i>Röing</i>	» den 27 febr.			

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,22 e. m.

In fidem
Per Cronvall.